

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Alueellinen vapaaehtoistoiminta nuorisotyön voimavarana

Vapaaehtoisten aikuisten tuottamat nuortenillat Ylästössä

Laakso Kalle & Rautio Mirka

Yhteisöpedagogi AMK
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(11/2019)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Kalle Laakso & Mirka Rautio

Opinnäytetyön nimi: Alueellinen vapaaehtoistoiminta nuorisotyön voimavarana - Vapaaehtoisten aikuisten tuottamat nuortenillat Ylästössä

Sivumäärä: 57 ja 37 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Juha Nikkilä

Työn tilaaja(t): Vantaan kaupungin nuorisopalvelut

Opinnäytetyömme käsittelee yleisesti neljännen sektorin tuottamaa vapaaehtoistoimintaa, mutta erityisesti alueellista, vapaaehtoisten aikuisten oman asuinalueensa nuorille järjestämää toimintaa Ylästön nuortenilloissa, neljännen sektorin vapaaehtoistoimijoiden näkökulmasta. Tässä työssä mainituilla neljännen sektorin toimijoilla tarkoitetaan vapaamuotoista ja epämuodollista yhteistoimintaa. Neljännen sektorin vapaaehtoistoimijat eivät toimi erillisen yhdistyksen tai taustaorganisaation jäseninä. Ylästön alueen asukkaat ovat itsenäisesti järjestäytyneet ja vuodesta 2018 tuottaneet toimintaa asuinalueensa nuorille perjantaisi-iltaisin alueen koulun tiloissa. Toiminta on lähtenyt liikkeelle tarpeesta järjestää nuorille mielekästä tekemistä omalla asuinalueella, jolla muuta nuorille suunnattua toimintaa ei juurikaan ole tarjolla.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaista yhteistyötä ja tukea vapaaehtoistoimijat nuorisopalveluilta toiminnan järjestämiseen toivoisivat, miten yhteistyötä ja vapaaehtoisten aikuisten nuorille järjestämää toimintaa voisi kehittää, sekä mitä Vantaan kaupunki toiminnalta toivoo ja edellyttää. Tavoitteena on myös nostaa esille nuorten kanssa tehtävän vapaaehtoistoiminnan merkitystä ja potentiaalia, Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden järjestämän toiminnan täydentävänä voimavarana.

Aineistoa on kerätty kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusmenetelmää hyödyntämällä. Opinnäytetyöprosessin aloitimme keräämällä ensin tietoa neljännen sektorin toimijoiden järjestämästä vapaaehtoistoiminnasta. Tietoperustan tukemana suoritimme osallistuvaa havainnointia Ylästön nuortenilloissa, haastattelimme nuortenilloissa toimivia vapaaehtoisia toimijoita sekä toteutimme kyselyn nuorteniltoihin osallistuville nuorille. Aineiston tueksi haastattelimme myös Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden johtajaa ja kahta nuorisotyön päällikköä syventämään aineistoa ja tuomaan siihen monipuolista näkökulmaa.

Tutkimus osoitti, että neljännen sektorin vapaaehtoisten järjestämä nuorisotoiminta on arvokasta ja täydentävää toimintaa nuorisopalveluiden järjestämän toiminnan lisänä ja voimavarana. Ylästön vapaaehtoistoimijat kokivat vapaaehtoistoimintaan osallistumisen mielekkäänä ja motivoivana. Toiminnan tueksi ja kehittämiseksi kaivattiin kuitenkin nuorisopalveluiden tukea ja apua. Opinnäytetyömme on toiminnallinen kehittämistyö. Opinnäytetyön tutkimusten pohjalta koostettiin tutkimuksessa ilmenneiden toiveiden ja tarpeiden mukainen opas vapaaehtoisvoimin järjestettävän nuorisotoiminnan tueksi.

Asiasanat: Vapaaehtoistyö, vaikuttaminen, yhteisöllisyys, nuoret, nuorisopalvelut

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree programme in Civic Activities and Youth Work

Author: Kalle Laakso & Mirka Rautio

Title: Regional voluntary work as a resource of youth work - Youth activity in Ylästö organized by volunteers

Number of Pages: 57 and 37 attachment pages

Supervisor(s): Juha Nikkilä

Subscriber(s): Youth work of city of Vantaa

This thesis is about voluntary work organized by fourth sector volunteers in general, but specifically regional activity for young people in Ylästö, organized by voluntary adults living in the neighborhood, from the aspect of fourth sector volunteers. The fourth sector actors mentioned in this thesis refer to informal and unstructured collaboration. Fourth sector volunteers are not members of any association or organization. The residents of Ylästö organized independently in 2018 and started to produce Friday night activity for the youth in the neighborhood in Ylästö school facilities. Activity is based on a need for meaningful activities for young people in the area, where other youth activities are hardly available.

The aim of our thesis is to find out what kind of support the volunteers wish from the youth services of city of Vantaa, how to develop the alliance and youth activities organized by volunteers and what kind of cooperation the youth services of Vantaa wishes and requires. The aim is also to highlight the importance and potential of volunteering with youth as a complementary resource of the youth services of the city of Vantaa.

The research material was collected by using both qualitative and quantitative research methods. The process started by first collecting the basic information about voluntary work organized by fourth sector actors. Based on that information, we conducted participatory observing at Ylästö youth activity, interviewed the volunteers working in the youth activity and conducted a survey for the youth participating in youth activity. To support the material, we also interviewed the management of the youth services of city of Vantaa, to deepen the material and bring a diverse perspective to it.

The research showed us that youth activities organized by fourth sector volunteers are valuable and complementary activity in addition to those organized by the youth services of Vantaa. The volunteers in Ylästö found volunteering very meaningful and motivating. However, support and assistance of the youth services are needed to support and develop the youth activities. Our thesis is a functional development work. Based on the results of the research of the thesis, we created a manual to support the youth activities organized by volunteers.

Keywords: Voluntary work, influence, community spirit, youths, youth services

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA KEHITTÄMISTEHTÄVÄ.....	8
3 ALUEELLINEN VAPAAEHTOISTOIMINTA YLÄSTÖN NUORTENILLOISSA	11
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	12
4.1 Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu.....	14
4.2 Aineisto ja analyysi	18
5 TUTKIMUSTULOKSIA.....	19
5.1 Vapaaehtoisten aikuisten kokemuksia.....	22
5.2 Asiakkaiden kokemuksia	28
5.3 Nuorisopalveluiden kokemuksia	29
6 ALUEELLINEN VAPAAEHTOISTOIMINTA NUORISOTYÖN VOIMAVARANA..	36
6.1 Yhteistyön kehittäminen	37
6.2 Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen	40
6.3 Vapaaehtoistoiminnan tukeminen ja ohjaaminen.....	44
7 OPAS ALUEELLISEN VAPAAEHTOISTOIMINNAN TUEKSI.....	45
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIOINTI.....	48
8.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja yleistettävyys.....	48
8.2 Opinnäytetyön eettisyys	49
8.3 Opinnäytetyöprosessi	51
8.4 Tilaajan arvio	52
8.5 Opinnäytetyöprosessin itsearviointi.....	53

LÄHTEET.....	55
LIITTEET.....	58

1 JOHDANTO

”Vapaaehtoistoiminta on ihmisen kohtaamista ja auttamista tavallisen ihmisen taidoin” (Eläkeliitto ry. 2010, 6). Vapaaehtoistoiminta perustuu yksilön omaan haluun ja vapaaehtoisuuteen toimia. Kuka tahansa voi ryhtyä vapaaehtoistojaksi. Toimintaan voi sitoutua haluamukseen ajaksi, satunnaisesti tai säännöllisesti, tai vaikka yhdeksi kerraksi. Liki puolet suomalaisista on tehnyt vapaaehtoistyötä kuluneen vuoden aikana. Keskimääräisesti vapaaehtoistyötä tehdään noin viisitoista tuntia henkilöä kohden vuodessa. Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen lisää hyvinvointia paitsi tekijälle itselleen, myös yhteiskunnalle. (Stranius 2018, 8.) Toimintamuoto, tehtävä, paikka ja kohderyhmä ovat itse valittavissa. Vapaaehtoistyöstä on oikeus kieltäytyä tai jättäytyä pois. Ihmiset toimivat vapaaehtoisina hyvin erilaisin motiivein. Vapaaehtoistoimija on mukana omana itsenään, omine tietoineen ja taitoineen. Vapaaehtoistoimija ei korvaa ammattilaisia, vaan tuottaa lisäarvoa toiminnalle omalla panoksellaan, voimavarana. (Eläkeliitto ry. 2010, 16.) Nuoret osallistuvat nuorisotoimintaan vapaaehtoisesti. Toisinaan toimintaa myös järjestävät vapaaehtoiset toimijat (Rauas 2010, 109).

Opinnäytetyömme on toteutettu Vantaalla, vapaaehtoisvoimin järjestettävissä nuortenilloissa Ylästössä. Nuorteniltoja suunnittelevat ja toteuttavat alueen vapaaehtoiset vanhemmat. Vantaan kaupungin nuorisopalvelut on yhteistyökumppanina mukana tukemassa toimintaa. Opinnäytetyön tilaajana on Vantaan kaupungin nuorisopalvelut. Opinnäytetyön aiheeksi muodostui Ylästön alueen vapaaehtoistoiminta nuorisotyön voimavarana, vapaaehtoistojoiden näkökulmasta. Nuorisotoiminnan tavoitteena on tarjota nuorille laadukasta vapaa-ajan toimintaa sekä tukea ja neuvoa nuorten elämään liittyvissä asioissa (Vantaan kaupunki 2019). Vapaaehtoisten aikuisten nuorille järjestämä toiminta on tärkeää alueilla, jossa nuorisotaloa, tai muuta nuorille suunnattua toimintaa ei ole. Nuorten tekemiset nousevat esille mediassa, mutta harva aikuinen on valmis puuttumaan epäkohtiin tai kantamaan vastuuta yhteiskunnallisesti (Rauas 2010, 109). Alueellinen, vapaaehtoisten aikuisten oman asuinalueensa nuorille järjestämä toiminta on vaikuttamista oman yhteisönsä hyvinvoinnin parantamiseksi.

Opinnäytetyömme käsittelee yleisesti neljännen sektorin järjestämää vapaaehtoistoimintaa, mutta erityisesti alueellista, vapaaehtoisten aikuisten oman asuinalueensa nuorille järjestämää toimintaa Ylästön nuortenilloissa. Opinnäytetyön tavoitteena on

selvittää, millaista yhteistyötä ja tukea vapaaehtoistoimijat nuorisopalveluilta toiminnan järjestämiseen toivoisivat, miten yhteistyötä ja vapaaehtoisten aikuisten nuorille järjestämää toimintaa voisi kehittää, miten ja miltä taholta toimintaa koordinoitaisiin sekä mitä Vantaan kaupunki toiminnalta ja yhteistyötä toivoo ja edellyttää.

Opinnäytetyön alussa avataan ensin alueellista, neljännen sektorin vapaaehtoistoimijoiden tuottamaa toimintaa yhteistyössä Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden kanssa, erityisesti alueellisesti nuorille järjestettävää toimintaa. Tässä työssä mainituilla neljännen sektorin toimijoilla tarkoitetaan vapaamuotoista ja epämuodollista yhteistoimintaa (Harju 2010, 168). Neljännen sektorin vapaaehtoistoimijat eivät toimi erillisen yhdistyksen tai taustaorganisaation jäsenenä. Opinnäytetyö keskittyy alueelliseen vapaaehtoistoimintaan Ylästön nuortenilloissa. Tutkimuksessa hyödynnetään sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia menetelmiä. Opinnäytetyömme on toiminnallinen kehittämistyö, jonka tarkoituksena on koota tarpeen mukainen opas nuorten hyväksi tehtävän vapaaehtoistoiminnan tueksi. Tutkimusta varten havainnoimme toimintaa Ylästön nuorteniltoihin osallistumalla, haastattelimme nuorteniltojen vapaaehtoisia toimijoita, Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden edustajia sekä toteutimme kyselyn toimintaan osallistuville nuorille. Kyselyillä ja haastatteluilla kartoitettiin vapaaehtoisten aikuisten ajatuksia alueen nuorille järjestettävästä vapaaehtoistoiminnasta, millaista tukea vapaaehtoiset toimijat toiminnan järjestämiseen kaipaaisivat, mitä Vantaan kaupungin nuorisopalvelut toiminnalta toivoo ja edellyttää sekä miten toimintaa ja yhteistyötä voisi kehittää.

Opinnäytetyömme keskeisiä käsitteitä ovat alueellinen vapaaehtoistoiminta, neljäs sektori, vaikuttaminen, yhteisöllisyys, nuorisotoiminta, kehittämistyö ja vapaaehtoistyön tukeminen. Keskeisiä käsitteitä avataan opinnäytetyössä teorian avulla. Opinnäytetyön lopuksi käsittelemme tutkimuksen tuloksia, kehittämisohdotuksia, opinnäytetyön tutkimuksen tulosten pohjalta koottua opasta vapaaehtoisvoimin järjestettävän toiminnan tueksi, sekä arvioimme opinnäytetyöprosessia. Opinnäytetyömme on toteutettu parityönä. Työskentelemme molemmat vakituisessa työsuhteessa Vantaan kaupungin nuorisopalveluilla. Olemme työskennelleet myös Ylästön nuortenilloissa satunnaisesti nuorisotyöntekijän asiantuntijaroolissa tukena. Vapaaehtoisten aikuisten nuorille järjestämät nuortenillat Ylästön koulun tiloissa ovat toimineet kevästä 2018

lähtien. Toiminta hakee vielä toimintamallejaan ja yhteistyömuotojaan ja pyrkii jatkuvasti kehittämään niitä.

Opinnäytetyömme tarve ja ajankohtaisuus perustuu vapaaehtoistoiminnan sekä alueellisesti järjestettävän nuorisotoiminnan merkityksellisyyteen. Alueellista vapaaehtoistoimintaa neljännen sektorin näkökulmasta ei ole juurikaan tutkittu. Opinnäytetyön tavoitteena on samalla myös nostaa nuorten kanssa alueellisesti tehtävän vapaaehtoistoiminnan merkitystä ja potentiaalia, sekä tuoda esiin näkökulmaa vapaaehtoistoiminnasta nuorisotyön täydentävänä voimavarana, toimintana, jota kannattaa tukea.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

Teemme opinnäytetyötä Vantaan kaupungin nuorisopalveluille. Vantaan kaupungilla on vapaaehtoistoiminnan ja järjestöjen tukemisessa pitkät perinteet, ja yhteistyötä tehdään sekä palvelualueittain, että toiminnoittain. Vantaan kaupunki on ymmärtänyt vapaaehtoistyön merkityksen toiminnassaan. (Torvinen 2003, 88.) Vapaaehtoistoiminnan merkitys tulee entisestään kasvamaan ja tilojen yhteiskäyttö lisääntyy. Vapaaehtoisten aikuisten omalla asuinalueellaan järjestämä nuorisotoiminta, sekä vapaaehtoistoimijoiden työpanos, on nuorisopalveluille arvokas voimavara, jonka tunnistaminen ja esille tuominen osana nuorisotoimintaa on tärkeää. Alueellista, neljännen sektorin toimijoiden järjestämää vapaaehtoistoimintaa kunnallisen nuorisotyön lisänä, ei ole aiemmin tutkittu. Vantaan kaupungin nuorisopalveluissa alueelliset palvelut on jaettu seitsemään palvelualueeseen. Alueet ovat suuria ja osassa alueita välimatkat ovat pitkiä. Läheltä omaa asuinalueetta ei välttämättä löydy nuorisotilaa tai muuta harrastustoimintaa nuorille. Kehittämistehtävää suoritimme vapaaehtoisten aikuisten oman asuinalueensa nuorille järjestämässä nuortenilloissa Ylästössä. Ylästön alueella ei ole nuorisotilaa tai muuta nuorisopalveluiden järjestämää toimintaa. Vapaaehtoisten aikuisten järjestämiä nuorteniltoja Ylästössä avaamme tarkemmin seuraavassa luvussa. Nuorille on järjestetty toimintaa vapaaehtoisvoimin Vantaalla jo vuosikymmeniä. Vapaaehtoistyötä on tehty nuorten hyväksi ainakin nuorisotiloilla, päiväkodeissa ja jalkautuvassa nuorisotyössä. Lisäksi myös vapaaehtoiset nuoret ovat olleet aktiivisesti

järjestämässä toimintaa muille nuorille. Nuorisotiloilla ja jalkautuvassa nuorisotyössä vapaaehtoistoimijoita on myös koulutettu. Koulutuksissa on perehdytty muun muassa nuorten maailmaan ja nuorten kohtaamiseen sekä annettu konkreettisia vinkkejä nuorten kanssa toimiseen. Vapaaehtoistoimintaa on siis järjestetty monissa eri muodoissa eri alueilla. Toiminnot ovat useimmiten saaneet alkunsa jonkin alueella nousseen tarpeen tai huolen pohjalta.

Nuorisotiloilla vapaaehtoistoimijat ovat olleet järjestämässä avointa toimintaa nuorille yhdessä nuorisotyöntekijöiden kanssa. Esimerkiksi Kivistössä, Kanniston nuoriso- ja asukastilassa, järjestettiin vuosina 2011-2017 lauantaisin nuorisotilatoimintaa 13-17-vuotiaille nuorille yhdessä alueen vapaaehtoisten vanhempien kanssa. Tällä tavalla nuorisotilaan saatiin toimintaa myös lauantaisin, joka ei resurssien vuoksi olisi ollut muuten mahdollista. Ennen Vantaan kaupungin järjestämää nuorisotilatoimintaa, Kivistön alueen nuorille järjestettiin toimintaa perjantaisin päiväkodin tiloissa. Toimintaa järjestivät alueen vapaaehtoiset aikuiset yhteistyössä Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden kanssa. Alueella ei ollut tarjolla muuta toimintaa nuorille perjantai-iltoina.

Jalkautuvan nuorisotyön parissa on ollut myös vapaaehtoistoimintaa. Vuonna 2012 Myyrmäen alueella nousi huoli levottomuuksista asemilla ja kaduilla. Tämän huolen seurauksena syntyi ”Myrtsin katupartio”, joka koostui alueen vapaaehtoisista aikuisista. Vapaaehtoistoimijat koulutettiin yhteistyönä nuorisopalveluiden kanssa. Heidän tehtävänä oli toimia turvallisina aikuisina huolta herättävillä alueilla ja tällä tavalla rauhoittaa niin nuorten, kuin muidenkin asukkaiden liikkumista.

Vantaan nuorisopalveluissa on jo vuodesta 2006 lähtien toteutettu järjestelmällisesti vertaisohjaajatoimintaa. Vertaisohjauksella tarkoitetaan toimintaa, jossa vapaaehtoiset nuoret järjestävät toimintaa toisille nuorille nuorisotyöntekijöiden tukemana. Vertaisohjauksesta kiinnostuneille nuorille järjestettiin koulutus, jonka jälkeen he saivat toimia vertaisohjaajina alueen nuorisotiloilla. Vertaisohjaajat eivät saa työstänsä palkkaa, vaan heidät palkitaan yhteisesti sovitulla tavalla. Vertaisohjaajatoiminta on osa nuorten osallisuus- ja vaikuttamistoimintaa Vantaalla. (Järvinen & Niemi 2019, 4-8.) Tämän lisäksi Vantaan nuorisotiloilla on lukuisia tapahtumia ja toimintoja, joissa on mukana vapaaehtoisia nuoria avustamassa järjestelyissä.

Vantaalla vapaaehtoiset aikuiset ovat asuinalueillaan osallistuneet muun muassa nuorisotilojen lauantai-iltojen järjestämiseen yhdessä nuorisotyöntekijöiden kanssa. Resursseja lauantai-iltojen tai ylimääräisten aukiolojen järjestämiseen ei välttämättä muutoin olisi. Vapaaehtoisia aikuisia on osallistunut myös alueellisiin tapahtumiin, ollut mukana järjestämässä nuorteniltoja, diskoja tai muuta toimintaa oman asuinalueensa nuorille nuorisotilojen, koulun tai päiväkodin tiloissa yhteistyössä alueen nuorisotyön kanssa. Alueilla toimii myös aktiivisia vanhempainyhdistyksiä ja asukasryhmitymiä.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaista tukea vapaaehtoistoimijat nuorisotoiminnan järjestämiseen nuorisopalveluilta toivoisivat, miten yhteistyötä ja vapaaehtoistoimintaa voisi kehittää, miten ja miltä taholta toimintaa koordinoitaisiin sekä mitä Vantaan kaupungin nuorisopalvelut vapaaehtoistoiminnalta ja yhteistyöltä toivoo ja edellyttää. Tavoitteenamme on tuoda esiin millainen rooli ja konkreettinen lisäarvo vapaaehtoisten aikuisten tuottamalla toiminnalla on. Miten Vantaan kaupunki ja nuorisopalvelut voisi toimia taustatukena niin, että vapaaehtoistoiminnan järjestämiselle on vapaata tilaa? Tavoitteena on myös nostaa nuorten kanssa tehtävän vapaaehtoistoiminnan merkitystä Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden lisänä ja voimavarana.

Opinnäytetyöllämme pyrimme selvittämään ja nostamaan esille alueellisen vapaaehtoistoiminnan hyödyt ja potentiaalin nuorisotyön voimavarana. Tavoitteena on luoda konkreettisia työkaluja avuksi kehittämään toimintamalleja ja rakenteita vapaaehtoistoiminnan järjestämiseen, koordinoimisen tukemiseen, vapaaehtoisten motivointiin ja toiminnan kehittämiseen. Toiminnan järkevyyt ja mielekkyys madaltavat kynnystä osallistua ja sitoutua vapaaehtoistoimintaan. Toimintaan osallistuminen luo kokemuksen aidosta vaikuttamisesta alueen nuorten ja koko yhteisön hyvinvointiin.

Opinnäytetyömme on toiminnallinen kehittämistyö. Tutkimuksen pohjalta on tarkoitus koostaa tarpeen mukainen opas vapaaehtoisvoimin järjestettävän nuorisotoiminnan tueksi.

3 ALUEELLINEN VAPAAEHTOISTOIMINTA YLÄSTÖN NUORTENILLOISSA

Ylästön alueen vapaaehtoiset aikuiset ovat järjestäneet nuorteniltoja perjantaisin Ylästön koululla kevästä 2018 alkaen. Toiminnan aloittaminen perustui tarpeeseen saada alueen nuorille jokin kokoontumispaikka ja järkevää toimintaa perjantai-illoille. Nuorteniltoihin osallistuu runsaasti alueen nuoria. Kävijöitä illoissa on useita kymmeniä. Alueen vapaaehtoiset aikuiset ovat organisoituneet keskenään omasta aloitteestaan. Vapaaehtoiset toimijat organisoivat ja koordinoivat toimintaa täysin itsenäisesti. Jokaisena perjantaina paikalla on vähintään neljä aikuista. Vapaaehtoiset aikuiset eivät ole ohjausalan ammattilaisia. Yhteistyö Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden kanssa on alkanut keväällä 2018. Alueen nuorisotyöntekijä on osallistunut nuorteniltoihin asiantuntijan roolissa ja toiminut tukena nuorteniltojen toiminnan sisällön suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteistyö on lähtenyt liikkeelle Ylästön vapaaehtoistoimijoiden toiveesta ja tarpeesta.

Ylästön koulu yhteistyökumppanina tarjoaa toimintaan tilat. Nuortenilloissa käytävissä on koulun suurehko aula ja ruokasali sekä nuorille mieluisa, paljon käytössä oleva liikuntasali. Perjantai-iltaisina nuorille on järjestetty turvallinen paikka kokoontua sekä satunnaisesti ohjattua toimintaa. Nuortenilloissa käytössä on myös erilaisia pelivälineitä, pingispöydät ja lautapelejä.

Ylästön alueellinen vapaaehtoistoiminta kuuluu niin kutsutun neljännen sektorin kansalaistoiminnan piiriin. Neljäs sektori on järjestötoiminnan ulkopuolella tapahtuvaa kansalaistoimintaa tai vapaaehtoistoimintaa, jolla ei ole oikeushenkilöä tai virallista rekisteröityä taustaorganisaatiota. Alueellisella vapaaehtoistoiminnalla, nuorisotoimintaa järjestämällä, Ylästön alueen asukkaat ovat yhdessä lähteneet parantamaan ympäristöään, yhteisöään ja elämänlaatuaan. Alueellinen vapaaehtoistoiminta on omaan yhteisöönsä vaikuttamista. Halu vaikuttaa määrittää meitä ihmisenä ja yksilönä omine ajatuksineen ja elämänvalintoineen. Kansalainen yksilöstä tulee, kun hän alkaa toimia, osallistua ja vaikuttamaan yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Yhteiskunnalliseen elämään osallistumiseen on monia erilaisia tapoja, esimerkiksi yhdistys ja vapaaehtoistoimintaan osallistuminen. (Ilvonen 2011, 11.) Kansalaistoiminta on yhteisöllistä toimintaa, jonka ydin on ihmisten kohtaamisessa yhteisen asian parissa. Kansa-

laistoiminnalla luodaan yhteisöllisen kohtaamisen paikkoja mahdollisimman monenlaisille ihmisryhmille. Kohtaamisten kautta syntyvä tunne ryhmään kuulumisesta ja osallistumisen mahdollisuuksista vaikuttavat yksilön elämään ja luovat sosiaalista pääomaa ja hyvinvointia yhteiskunnallisesti. (Ilvonen 2011, 36.) Ylästön nuorteniloissa toimivat aktiiviset vapaaehtoiset ovat hyvin sitoutuneita toimintaan. Toiminnasta ollaan ylpeitä ja se koetaan koko kylän yhteisenä asiana.

Yhteistyölle ja vapaaehtoistoiminnan tukemiselle ei toistaiseksi ole luotu yhtenäisiä toimintalinjoja tai perehdyttämishjeistusta. Yhteistyö Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden kanssa on ollut tähän asti lähinnä yksittäisten nuorisotilojen ja nuorisotyöntekijöiden varassa. Ylästön vapaaehtoiset aikuiset ovat kaivanneet nuorteniltojen järjestämiseen tukea ja konsultaatioapua nuorisopalveluilta. Yhteistyötä kaupungin kanssa on tehty satunnaisesti ja alueen työntekijöitä on osallistunut toiminnan järjestämiseen. Vapaaehtoisia aikuisia on perehdytetty satunnaisesti, mutta vahvemmalle ja organisoidummalle tuelle on ollut kysyntää vapaaehtoistoimijoiden joukossa.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö. Tutkimuksellista kehittämistyötä kuvataan usein prosessina, eli toisiaan seuraavina vaiheina. Aihetta lähdetään käsittelemään tilaajalähtöisesti. Tutkimuksellinen kehittämistyö lähtee yleensä organisaation kehittämistarpeista ja halusta saada aikaan jokin muutos. Tarkoituksena on tyypillisesti kehitellä ja ottaa käyttöön uusia ratkaisuja. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 19-22.) Vapaaehtoisten aikuisten nuorille järjestämä toiminta nähdään arvokkaana lisänä nuorten vapaa-ajan toimintaa. Vantaan kaupungin nuorisopalveluilla on kiinnostuttu siitä, miten vapaaehtoisia ja heidän järjestämäänsä nuorisotoimintaa voitaisiin nuorisopalveluiden taholta tukea ja yhteistyötä kehittää. Koska kumpikin meistä on tutustunut Ylästön nuorteniltojen toimintaan nuorisopalveluiden asiantuntijaroolissa, tuntui luontevalta ja mielenkiintoiselta lähteä työstämään opinnäytetyötä juuri tästä aiheesta.

Kun tutkimuksen aihe on valittu, alustava kehittämiskohde määritelty ja kehittämis-kohteeseen perehdytty teoriassa ja käytännössä, on mietittävä, minkälaista tietoa aiheesta halutaan saada. Tässä kohtaa myös aiheen tarkempi määrittely ja kehittämis-kohteen raja-
aus on paikallaan. Vasta sen jälkeen voidaan lähteä suunnittelemaan lähestymistapaa ja konkreettisia menetelmiä, miten haluttua tietoa kerätää. (Ojasalo ym. 2014, 25.) Tutkimuksen tilaaja raamittaa kehittämistehtävää ja tavoitetta, mutta prosessin edetessä kehittämistehtävä ja tavoite voivat hieman muuttua. Koska neljännen sektorin vapaaehtoistoimijoiden järjestämää, alueellista nuorten hyväksi tehtävää toimintaa ei ole juurikaan tutkittu, rajasimme opinnäytetyön aiheen koskemaan juuri vapaaehtoisten aikuisten oman alueensa nuorille järjestämää toimintaa, tarkemmin vapaaehtoisvoimin järjestettäviä nuorteniltoja Ylästössä.

Kehittämistyön onnistumisen kannalta keskeistä on tuntea tutkittava aihe perusteellisesti ja löytää näkökulma, josta kehittämistyötä lähestytään. Opinnäytetyömme lähestymistapa on toimintatutkimus. Toimintatutkimuksessa pyritään samanaikaisesti uuden tutkitun tiedon tuottamiseen, ilmiön ymmärtämiseen ja muutoksen aikaansaamiseen. (Ojasalo ym. 2014, 34-38.) Keskeistä on muutoksen vieminen käytännön tasolle arvioitavaksi. Kehittäminen edellyttää ihmisten välistä vuorovaikutusta ja koko toimintaympäristön ja käytännöissä toimivien ihmisten huomioimista ja aktiivista osallistumista. Yhdessä kehitetty toimintamalli on usein parempi ratkaisu kehittämistehtävän ongelmaan, kuin ulkopuolelta käsin kehitetty. Yhteisön jäsenet itse tuntevat toiminnan haasteet parhaiten, mutta muutos edellyttää sen, että yhteisö on avoinna muutoksille. (mt., 58-59.)

Lähdimme tutkimaan aihetta vapaaehtoistoimijoiden näkökulmasta. Keskeisimmiksi tutkimuskysymyksiksi muodostuikin, millaista tukea vapaaehtoiset toimijat nuorisopalveluilta tarvitsisivat ja miten yhteistyötä nuorisopalveluiden kanssa sekä vapaaehtoisten nuorille järjestämää toimintaa voisi kehittää? Koimme, että prosessissa kaiken hankitun tiedon ja ajatusten dokumentointi oli varsinkin parityönä tehtävässä kehittä-
mistyössä oleellisen tärkeää. Myös lähdeaineiston tarkka kirjaaminen oli oleellista, jotta kumpikin pystyi tutustumaan kuhunkin työstettävään aiheeseen ja aineistoon syvällisemmin. Kirjoittamista ja raportointia suoritimme säännöllisesti koko prosessin ajan.

Opinnäytetyöprosessissa tulee noudattaa hyvän tieteellisen käytännön mukaisia toimintatapoja, eli rehellisyyttä, tutkimustyön huolellisuutta ja tarkkuutta, niin tulosten tallentamisessa, esittämisessä kuin arvioinnissakin. (TENK 2019.) Myös tarvittavat tutkimusluvut tulee hankkia. Joillakin aloilla on tarpeen tehdä myös eettinen ennakoarviointi. Tutkimuksessa tulee kunnioittaa ja arvostaa muiden tekemää työtä ja saavutuksia asianmukaisesti omassa julkaisussa huomioiden ja viitaten. Hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta vastaa ensisijaisesti tutkija tai tutkimusryhmän jäsen itse. Lainsäädäntö määrittää tälle raamit. Vastuu on silti myös koko muulla tiedeyhteisöllä. (TENK 2019.)

4.1 Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu

Aineiston keruuprosessi ja siihen valittavat tutkimusmenetelmät tulee huolellisesti suunnitella. Toimintatutkimus on osallistava tutkimus, joten myös menetelmien tulee olla osallistavia. Opinnäytetyön tavoitteena oli osallistaa sekä vapaaehtoistoimijat, että asiakkaat kehittämistyön tekemiseen. Osallistavassa tutkimuksessa yhteisön jäsenet osallistuvat aktiivisesti tutkimukseen ja kehittämiseen sen kaikissa vaiheissa. Tutkija toimii yhteisön aktiivisena ja tasa-arvoisena jäsenenä. (Ojasalo ym. 2014, 60.) Tutkimuksella pyritään edistämään eri osapuolten välistä vuorovaikutusta toiminnan kehittämiseksi (Heikkinen 2007, 33). Osallistavat menetelmät mahdollistavat myös vapaaehtoistoimijoiden hiljaisen tiedon ja kokemuksen keräämisen, jolloin aineisto laajenee (Ojasalo ym. 2014, 59-62).

Toimintatutkimus katsotaan usein kvalitatiiviseksi eli laadulliseksi lähestymistavaksi. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkimuskohdetta ja se sopii hyvin toiminnan kehittämiseen. Tutkimusaineisto on usein tekstimuotoista. Kvalitatiivinen tutkimus ei vaadi yhtä laajaa ja strukturoitua otantaa kuin kvantitatiivinen, eli määrällinen tutkimus, mutta vastaukset pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti. Kvantitatiivista tutkimusta voidaan kutsua myös tilastolliseksi tutkimukseksi. Sen avulla voidaan selvittää lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineiston keruussa käytetään usein standardoituja tutkimuslomakkeita, joissa vastausvaihtoehdot annetaan valmiina. Aineistosta saatuja tuloksia pyritään yleistämään tutkimuksen osallistuvia havaintoyksikköjä suurempaan joukkoon tilastollisen päättelyn keinoilla. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla voidaan

yleensä selvittää olemassa olevaa tilannetta, mutta ei asioihin vaikuttavia syitä. (Heikkilä 2008, 16-17.)

Opinnäytetyössämme hyödynnämme sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusta. Tutkimuksen painopiste on kuitenkin kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Opinnäytetyö toteutettiin kokonaistutkimuksena, sillä tutkimuksen perusjoukko on määrällisesti pieni ja ennalta tunnettu. Kokonaistutkimuksessa tutkitaan jokainen perusjoukon eli populaation jäsen (Heikkilä 2008, 33). Kehittämistyön menetelmiksi valitsimme haastattelut, kyselyn, sekä osallistuvan havainnoinnin. Tutkimukseen haastatelimme vapaaehtoistoimijoita Ylästön nuortenilloista, sekä nuorisopalveluiden edustusta. Ylästön nuortenilloissa käyville nuorille toteutettiin kysely. Havainnointia suoritimme yhteensä viitenä iltana Ylästön nuortenilloissa. Haastatteluissa ja kyselyissä noudatimme hyvää tieteellistä käytäntöä. Tietojenkäsittely perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuhenkilöt (Tietosuojalaki 1050/2018, 31§).

Aloitimme aineiston keräämisen haastattelemalla Ylästön nuortenilloissa toimivia vapaaehtoisia aikuisia. Haastatteluissa hyödynsimme puolistrukturoitua teemahaastattelua. Vastauksissa halusimme saada nimenomaan vastaajien omat mielipiteet kuuluviin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 75.) Jokaisessa haastatteluissa käytimme tukena samaa lomaketta (liite 3). Haastattelut kestivät noin 10-30 minuuttia per henkilö. Kaikki haastattelut nauhoitettiin, jotta tilanteisiin voisi myöhemmin aineiston analysointivaiheessa palata. Haastattelutallenteet litteroitiin analysointia varten. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavat eivät ole vain tiedonkeruun välineitä, vaan tutkimuksella pyritään lisäämään myös tutkittavien ymmärrystä asiasta ja siten vaikuttamaan myönteisesti tutkittavien ajattelu- ja toimintatapoihin myös varsinaisen tutkimuksen jälkeen. (Vilka 2015, 125.)

Haastateltavat tavoitimme Ylästön vapaaehtoisten toimijoiden Whatsapp -ryhmän kautta, sekä nuortenilloissa paikan päällä kysymällä. Ennen haastattelua kerroimme, miksi haastattelu toteutetaan, mihin tuloksia käytetään, sekä miten haastattelu toteutetaan. Haastateltaville kerrottiin, että haastattelut nauhoitetaan ja tutkimuksen tuloksia tullaan käyttämään opinnäytetyössämme sekä vapaaehtoistoiminnan tueksi ke-

hitettävän oppaan kokoamisessa. Ennen jokaista haastattelua kertosimme vielä haastateltaville anonymiteetin säilyttämisestä, sekä aineiston asianmukaisesta hävittämisestä opinnäytetyöprosessin päätyttyä, kuitenkin viimeistään vuoden 2020 loppuun mennessä.

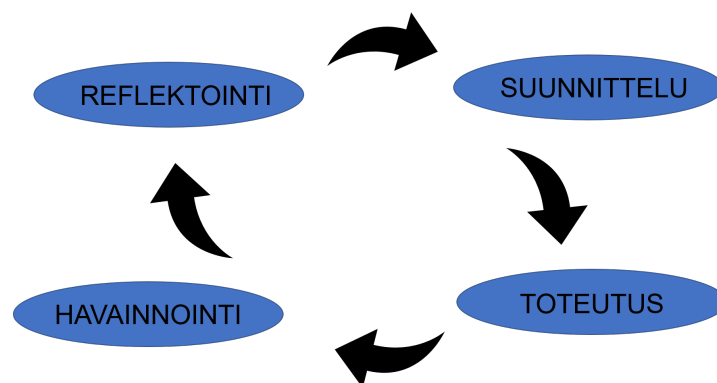
Lisäksi toteutimme kyselyn nuortenilloissa käyville nuorille (liite 5). Kysely toteutettiin sekä kvantitatiivisia, että kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä hyödyntäen. Kyselylomake sisälsi valinta- ja monivalintakysymyksiä sekä muutaman avoimen kysymyksen. Kysely toteutettiin Webropol -ohjelmalla. Jokaisella nuortenilloissa käyväällä nuorella oli mahdollisuus vastata kyselyyn. Kysely toteutettiin kahden perjantai-illan aikana. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 27 nuorta. Otannan koko oli noin kolmasosa koko havaintojoukosta. Kysely toteutettiin ryväsotannalla.

Ryhmämuotoisella haastattelulla pyrimme herättämään keskustelua ja syventämään sen tasoa. Ryhmämuotoista haastattelua hyödynnettiin testaamalla toiminnallisen kehittämistyömme tuotoksena syntynyttä opasta Ylästön nuorteniltojen vapaaehtois toimijoiden kanssa. Oppaan sisältöä arvioitiin myös Webropol -kyselyllä, johon jokaisella Ylästön nuortenilloissa toimivalla vapaaehtoisella oli mahdollisuus vastata oppaan sisältöön rauhassa tutustuttuaan. Oppaan hyödyllisyyttä testattiin myös uusien toimintaan mukaan haluavien vapaaehtoisten aikuisten perehdyttämisessä. Oppaan testaaminen käytännössä tuotti arvokasta tietoa siitä, voisiko tutkimuksen tuloksia yleistää, ja tutkimuksen tuloksien pohjalta koostettua opasta mahdollisesti hyödyntää toimintaa toisella asuinalueella aloittaessa. Vastauksia oppaan testauksesta käsittelemme tarkemmin luvussa seitsemän.

Nuorisopalveluiden edustajia haastatteleamalla pyrimme syventämään aineistoa ja samaan aiheeseen monipuolista näkökulmaa. Nuorisopalveluiden edustajien haastatelussa hyödynnettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua (Liite 4). Havainnoimalla nuorteniltojen toimintaa pyrimme kartoittamaan nykytilannetta kokonaisuutena sekä löytämään mahdollisia kehittämisen kohteita, valmiita hyviä käytänteitä ja vapaaehtois toimijoiden tarpeita ja toiveita toiminnan järjestämisen tueksi. Havainnoinnissa käytimme tukena etukäteen laatimaamme havainnointirunkoa (Liite 2).

Toimintatutkimuksessa ajatellaan, että tavallisen ihmisen tieto on arvokasta. Arkisella toiminnalla syntyy käyttökelpoista tietoa ilman erityisiä tutkimusmetodeja. (Heikkinen & Huttunen 2007, 200.) Tutkijan on osattava kysyä haastateltaviltaan oleellisia ja järkeviä kysymyksiä. Toimintatutkimuksessa kehittäjä toimii yhteisön aktiivisena ja tasa-arvoisena jäsenenä. (Ojasalo ym. 2014, 60.) Toimintatutkimuksen haasteena on, että tilanteeseen sidotun tutkimuskohteen vuoksi aikaisempaa tietoa ja tutkimustuloksia on vaikea löytää ja hyödyntää. Toimintatutkimuksessa muutos voi olla myös prosessin lopussa aivan erilainen, kuin alussa on suunniteltu ja tavoiteltu. (mt., 59.) Neljännen sektorin järjestämästä, nuorille suunnatusta toiminnasta ei ole juurikaan saatavilla aiempaa tutkimustietoa. Osa vapaaehtoistoimintaa käsittelevistä tutkimuksista löytyvästä tiedosta on kuitenkin yleistettävissä koskemaan myös neljännen sektorin toimijoita.

Reflektointi on osa toimintatutkimuksella kehittämistä. Totuttujen toiminta- ja ajattelutapojen pohtimista refleктоimalla, asioiden ajattelua uudessa valossa, voidaan omaksua uusia tapoja ajatella ja kehittää toimintaa (Kuvio 1). Käytänteet kehittyvät näin jatkuvasti. (Heikkinen 2007, 34.) Toiminnalle kehitetään yhteisössä erilaisia vaihtoehtoja, joita kokeillaan käytännössä sekä tuotetaan samalla toiminnasta uutta tietoa (Ojasalo ym. 2014, 58). Opinnäytetyön tuotoksena koottua opasta testattiin käytännössä Ylästön nuorteniltojen vapaaehtoistoimijoiden sekä uusien toimintaan mukaan tulevien vapaaehtoisten aikuisten kanssa.

Kuvio 1. Toimintatutkimuksen sykli mukailtuna (Heikkinen 2007, 35).

Toimintatutkimus ajatellaan yleensä laadullisena, eli kvalitatiivisena lähestymistapana. Laadullisella tutkimuksella kuvataan todellista elämää. Laadullisen tutkimuksen menetelmissä puhutaan harkinnanvaraisesta näytteestä otoksen sijaan. Tutkimuksen kohde on tarkkaan valittu ja sellainen, josta halutaan tuottaa lisää tietoa. (Heikkinen 2007, 16-36.) Neljännen sektorin vapaaehtoisten tuottamasta nuorisotoiminnasta ei ole aiempia tutkimuksia. Yhteistyökumppanina nuorisopalvelut ovat kiinnostuneita, kuinka yhteistyötä neljännen sektorin vapaaehtoisten tuottaman nuorisotoiminnan kanssa voisi kehittää ja kuinka vapaaehtoistoimintaa voisi paremmin tukea.

4.2 Aineisto ja analyysi

Aineiston keruuta varten haastattelimme yhteensä yhdeksää Ylästön nuortenilloissa vapaaehtoisena toimivaa ja vapaaehtoistoiminnan järjestämisessä mukana olevaa henkilöä. Ylästön nuorteniltoihin osallistuville nuorille järjestettyyn kyselyyn vastasi yhteensä 27 nuorta, joista 24 nuorta oli Ylästön alueella asuvia nuoria. Lisäksi haastattelimme nuorisopalveluiden johtajaa, sekä kahta nuorisopalveluiden päällikköä. Osallistuvaa havainnointia suoritimme Ylästön nuortenilloissa viitenä perjantai-iltana.

Aineiston keruun jälkeen analysoimme aineistoa tutkimuksen painopisteen mukaisesti analyysimenetelmänä sisältöanalyysiä käyttäen. Sisältöanalyysillä pyrimme saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaa tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.) Analyysia voidaan ajatella aineiston järjestämisenä, muokkaamisena, käsittelynä ja tiivistämisenä (Kananen 2009, 80). Sisältöanalyysillä aineisto saadaan jäsenneltyä johtopäätösten tekoa varten (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117). Aineiston muokkaaminen tapahtuu erilaisilla menetelmillä, joiden avulla aineisto muuttuu muotoaan (Kananen 2009, 80). Kaikki nauhoitettu haastatteluaineisto muutettiin tekstimuotoon litteroimalla. Työvaihe oli työläs, mutta mahdollisti aineiston perusteellisen ja syvemmän tarkastelun. Koko aineistomme perustui kirjoitettuun sisältöön. Tarkastelimme aineistoa, erottelimme ja merkitsimme kehittämistyömme kannalta oleelliset havainnot. Samalla epäolennaista tietoa karsittiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104-105.) Keräämäämme aineistoa pyrimme tarkastelemaan mahdollisimman neutraalisti. Saatuja tuloksia peilasimme olemassa olevaan teoriaan ja aiempiin tutkimuksiin luvussa viisi. Tekstimuotoisen aineiston menetelmällinen käsitteleminen helpottaa aineiston ja sen sisällön ymmärtämistä (Kananen 2009, 79). Kyselyn tulokset ja

tekstimuotoon litteroidut haastattelut, sekä havainnoinnin muistiinpanot tulostimme paperimuotoiseksi aineistoksi. Analysoimme aineistoa teemoittelemalla ja värikoodaamalla sekä nostamalla esiin havaintojamme aineistosta. Aineiston koodaus ja luokittelu on jo pohdintaa siitä, mitä aineiston eri osat tarkoittavat. Helpommin ymmärrettävään muotoon käsiteltyä aineistoa tulkitsemalla pyritään löytämään selitystä tutkittavalle ilmiölle. (Kananen 2009, 79-80.)

5 TUTKIMUSTULOKSIA

Tässä luvussa käsittelemme havaintojamme Ylästön nuorteniltojen toiminnasta sekä avaamme tutkimustuloksia teorian tietoon reflektoiden. Tutkimuksen tuloksia on peilattu kirjallisuuteen, aiempiin tutkimuksiin vapaaehtoistoiminnasta, sekä opinnäytetyön tekijöiden omaan pohdintaan. Lähteitä on käytetty tukemaan havainnoinnin ja vapaaehtoistoimijoiden haastatteluiden tuloksia sekä tutkimuksen yleistettävyyttä. Aiempia tutkimuksia neljännen sektorin vapaaehtoisten tuottamasta nuorisotoiminnasta ei ole saatavilla. Alaluvuissa tuomme esiin haastatteluiden ja kyselyn olennaisimpia kohtia. Havainnoissamme, haastatteluissa sekä nuorille tehdyssä kyselyssä esiin nousseiden hyvien käytänteiden, toiveiden ja tarpeiden sekä kehittämiskohteiden pohjalta työstimme oppaan vapaaehtoisvoimin järjestettävän nuorisotoiminnan tueksi. Oppaan sisältöä avaamme tarkemmin luvussa seitsemän.

Suoritimme osallistuvaa havainnointia Ylästön nuortenilloissa yhteensä viitenä perjantai-iltana. Havainnointia hyödynsimme aineiston keruussa. Toimintaa havainnoimalla kartoitimme vapaaehtoisvoimin järjestettävien nuorteniltojen valmiita hyviä käytänteitä, kehittämiskohteita sekä toiveita ja tarpeita nuorteniltojen järjestämiseen. Nuorteniltoja Ylästön koululla on vapaaehtoisten aikuisten voimin järjestetty kevästä 2018 alkaen. Ylästön nuorteniltojen toiminta hakee vielä muotoaan.

Havaintojemme perusteella toiminnan tavoitteellisempaan ja suunnitelmallisempaan toimintaan Ylästössä olisi toiveita ja tarpeita. Yhteisiä, sovittuja toimintamalleja ongelmatilanteisiin tai päihteiden käyttöön puuttumisiin tarvittaisiin. Vapaaehtoiset kaipaivat myös käytännön ideoita toiminnan sisällön tuottamiseen. Huomioimme puut-

teita myös nuorteniltojen turvallisuus- ja vastuukysymyksissä. Nuorten osallistamiseen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen ei ole rakenteita. Ajatuksia tällaisesta toimintamallista oli kuitenkin jo ilmassa, ja käytännön kokeiluita esimerkiksi kahvitoimintana oli aiemmin jo tehty. Kun yhteistyö nuorisopalveluiden kanssa alkoi, nuorilta kerättiin toiveita toiminnan sisällöstä.

Uusien vapaaehtoisten rekrytointiin, kohtaamiseen tai perehdyttämiseen Ylästön vapaaehtoistoimijoilla ei ole vielä selkeää toimintatapaa tai rakennetta. Yhteinen toimintaohjeistus oli puutteellista, eikä ollut kaikkien vapaaehtoisten tiedossa. Uusia vapaaehtoisia aikuisia oli saatu toimintaan mukaan omien verkostojen, Ylästön suuralue – Facebook-ryhmän sekä vanhempainyhdistyksen kautta. Ylästön vapaaehtoistoimijoiden omat verkostot ovat laajat. Nuorteniltoja on saatu pyöritettyä omien verkostojen avulla ja sijaisia on löytynyt myös poissaoloja korvaamaan.

Mainostuksessa ja tiedottamisessa oli myös jonkin verran haasteita. Varsinaista vastuuhenkilöä ei mainontaan ollut sovittu, mutta nuorteniltojen mainostaminen perustuu lähinnä yhden henkilön ehtimisen ja osaamisen varaan. Raportointiin, tilastointiin ja toiminnan dokumentointiin ei ole toimintamalleja tai rakennetta. Nuorten määrää dokumentoidaan nimiä keräämällä, mutta tietoa ei varsinaisesti ole vielä hyödynnetty mihinkään. Whatsapp-ryhmän keskustelu on suhteellisen vilkasta. Toimintaa ei raportoida tai dokumentoida nuorteniltojen jälkeen. Tieto kulkee lähinnä Whatsapp -ryhmän kautta.

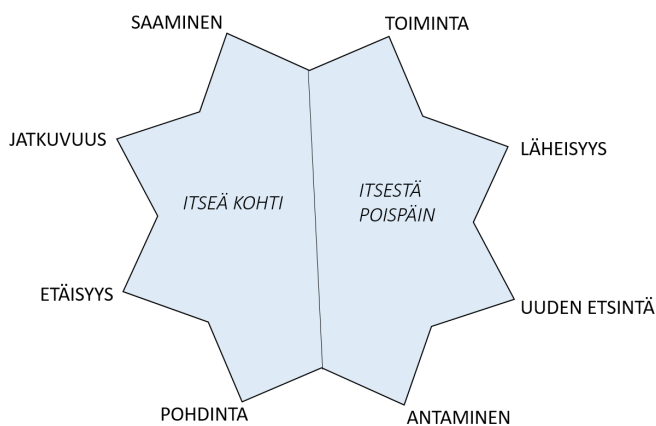
Yhteistyö Vantaan kaupungin kanssa on alkanut ja nuorisotyöntekijä on paikalla tukena joka toinen viikko. Nuorisotyöntekijän paikallaolosta sekä avusta toiminnan järjestämisessä oltiin hyvin tyytyväisiä ja kiitollisia. Toiminnan järjestäminen koettiin hyvin tärkeäksi, ja toiminnalle nähtiin tulevaisuutta ja jatkumoa. Motivaatio oli vapaaehtoisilla korkea ja yhteishenki nuortenilloissa oli hyvä. Nuortenillat koettiin kylän yhteiseksi, tärkeäksi asiaksi, jopa ylpeyden aiheeksi. Vapaaehtoistoimijat kokivat tärkeäksi, että nuorilla on järkevää tekemistä lähellä omaa asuinpaikkaa. Ylpeys toiminnasta ja sen kokeminen oman kylän omana juttuna, nousee yhtenäisesti esiin havainnoissamme, haastatteluissa sekä kyselyn tuloksissa.

Vapaaehtoistoiminnan merkityksellä on monta puolta. Oman ajan ja työpanoksen antaminen muiden ihmisten tai yhteisen edun hyväksi, se mitä toimija itse vapaaehtoisena toimimisesta saa, sekä se mitä toiminta muille ihmisille tai yhteisölle tuottaa. Jokaisella vapaaehtoistoimijalla on omat motiivinsa lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan. Halu auttaa muita tai parantaa yhteisöään tai ympäristöään, vapaaehtoistoiminnan tuoma mielekäs tekeminen, osallistumisen mahdollisuus sekä mahdollisuus toimia osana ryhmää ja yhteisöä ovat syitä vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle. (Eläkeliitto ry. 2010, 7.) Vapaaehtoistoiminta on myös ryhmätoimintaa. Siihen vaikuttavat samat ryhmässä toimimisen lait ja roolitukset. Parhaimmillaan ryhmä on enemmän kuin toimijoidensa summa. Hyvän ryhmätoiminnan vahvuutena on ihmisten erilaisten osaamisten yhteen saattaminen ja niiden hyödyntäminen yhdessä ryhmänä. Näin saadaan aikaan uusia luovia ratkaisuja, ja mielekkyyttä vapaaehtoisena toimimiseen. (Karreinen, Halonen & Tennilä 2017, 62.)

Nuorten kanssa tehtävän vapaaehtoistoiminnan haasteita ovat toimijoiden sitouttaminen ja motivoiminen toimintaan sekä uusien toimijoiden rekrytointi. Moni Ylästön nuortenilloissa toimivista vapaaehtoisista on ollut toiminnassa mukana alusta asti. Monilla toimijoista on pitkä kokemus vapaaehtoistyöstä myös muualla. Havainnoidesamme toimintaa huomioimme, että pitkään toiminnassa mukana olleet vapaaehtoistoimijat kantavat usein mukana hiljaista tietoa, joka saattaa olla erittäin olennaista toiminnan jatkuvuuden osalta (Kuuluvainen 2015, 49). Tietoa voidaan ja kannattaa myös siirtää uusille toimijoille perehdytyksen kautta, jotta toiminta voisi myös jatkossa kehittyä ja uudistua. Toiminnassa pitkään mukana olleiden motivoiminen pysymään toiminnassa mukana olisi siis tärkeää.

Vapaaehtoistyön motiiveista löytyy paljon erilaisia tutkimuksia ja havaintoja. Motiiveilla tarkoitetaan niitä syitä, miksi ihminen osallistuu vapaaehtoistoimintaan. Motiivit voivat olla itselle saatavia hyötyjä tai epäitsekkäitä toisille annettavia hyötyjä. Yksittäisiä henkilökohtaisia motivaatiotekijöitä voisi listata lukuisia. Yeungin (2005, 107-109) timanttimalli kiteyttää ja kuvastaa hyvin vapaaehtoistyön motiiveja (kuvio 2). Jokainen vapaaehtoistoimijan henkilökohtainen syy osallistua toimintaan voidaan sijoittaa johonkin timanttimallin osaan. Mallissa motivaatiotekijät jaetaan kahteen ulottuvuuteen; itseä kohti eli sisäänpäin ja itsestä pois päin eli ulospäin. Itsestä pois päin lähtevät tekijät kuvastavat vapaaehtoistoimijan ulospäin suuntautuneisuutta, sosiaalisia

verkostoja ja muille antamista. Itseä kohti tulevat tekijät kuvastavat toimijaa itseään, hänen ajatuksiaan ja pohdintojaan, etäisyyttä toisista ja merkityksen saamista itselle. (Yeung 2005, 107-109.)

Kuvio 2. Yeung:n (2005) timanttimalia mukailtuna.

5.1 Vapaaehtoisten aikuisten kokemuksia

Opinnäytetyötä varten haastattelimme yhdeksää Ylästön nuortenilloissa toimivaa vapaaehtoista aikuista. Haastattelemalla kerättyä aineistoa analysoimme teemoittelemalla ja värikoodaamalla vastauksia seuraavien teemojen alle: Motivaatiotekijät ja toiminnan merkitys ja toimintaan sitoutuminen, toiminnan haasteet, toiminnan kehittäminen, yhteistyö ja toimintaan tarvittava tuki.

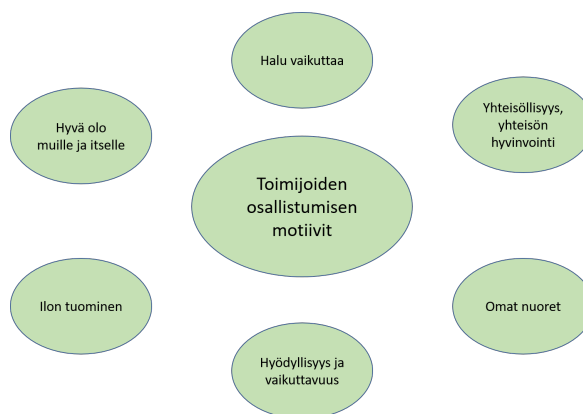
Vapaaehtoistoiminnalle oleellisia elementtejä ovat joustavuus, vapaus valinta, ja omaehtoisuus. Nämä elementit ovat sekä vapaaehtoistoiminnan vahvuus, ja samalla myös heikkous. Vapaaehtoistoiminnan ydin onkin toimintaan sitoutumisessa. Mikä saa ihmiset osallistumaan vapaaehtoistyöhön ja mikä merkitys toiminnalla on heille itselleen? Miksi vapaaehtoistoimijat sitoutuvat toimintaan ja jatkavat vapaaehtoistoiminnan parissa? (Yeung 2007, 153.)

Toiminnassa mukana olevien vapaaehtoistoimijoiden yleisimmät syyt osallistua toimintaan löytyy sisäisistä motivaatiotekijöistä. Sisäisiä motivaatiotekijöitä voivat olla esimerkiksi halu auttaa, uuden oppiminen, ilon tuottaminen muille ja samalla itselle

tai vaikka sosiaaliset suhteet. Sisäisen motivaation kautta ihminen on innostunut ja energinen ja toiminta on hänelle palkitsevaa. (Yeung 2005, 109-115.)

” Näistä nuorista kasvaa pian aikuisia ja ne rupee pyörittää tätä yhteiskuntaa, niin niitten eteen kantsii tehdä kaikki se mitä niinku voi ”

Ylästön nuorteniltojen vapaaehtoistoimijoille yhteisiä motiiveja ovat oman alueen nuorille tarjottava mielekäs toiminta, halu vaikuttaa ja auttaa sekä paikallinen verkostoituminen. Toiminta koettiin vahvasti alueen yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia kasvattavaksi sekä konkreettisesti hyödylliseksi ja vaikuttavaksi. Toiminnan koettiin vaikuttaneen rauhoittavasti asuinalueeseen. Yhteisöllisyys perustuu yhteisen hyvän tavoitteluun. Yhteisöllisellä toiminnalla nuorta kasvatetaan samalla edistämään yhteistä hyvää ja ihmisten välisiä hyviä suhteita. Tällaisiin lähtökohtiin perustuva toiminta lisää myös nuoren omaa hyvinvointia. Yksilö tarvitsee yhteisöä ympärilleen toteuttaakseen itseään. (Purjo 2012, 103-104.)

Kuvio 3. Ylästön vapaaehtoistoimijoiden motiiveja osallistua.

Vapaaehtoistoimijoiden motiivien tiedostaminen toiminnassa mukana pysymiseen sekä uusien vapaaehtoisten rekrytoinnissa on tärkeää. Kun vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneet henkilöt löytävät itselleen hyödyllisiä ja innostavia mahdollisuuksia, on heidän sitoutumisensa toimintaan parempaa. (Karreinen ym. 2017, 35.) Tämä edistää

toiminnan jatkuvuutta ja hyödyttää toimijoita itseään sekä ennen kaikkea Ylästön alueen nuorisoa.

” Tulis niinku nuoret lähemmäks, alueellinen yhteisöllisyys kasvais ja tää kylä kasvattaa henki paranis ja sitä myötä ongelmat vähenis ”

” Vähän tätä jokerit slogania käyttäen, että oltais vähän niinku me eikä ois nuoret ja aikuiset niin pahasti erikseen. ”

Vapaaehtoistyön motivoinnissa tärkeitä ovat myös ulkoiset motivaatiotekijät, kuten palkitsemis- ja virkistystilaisuudet (Kuuluvainen 2015, 45-46). Nuorisopalveluilta toivottiin rohkaisua ja kannustamista sekä apua vapaaehtoistoimintaan sitoutumisen motivoimisessa. Tukea toivottiin myös toiminnan näkyvyyteen ja arvostuksen esiin nostamisessa. Monen Ylästön nuorteniltoissa toimivan vapaaehtoisen omat nuoret joko jo osallistuvat toimintaan, ovat aiemmin osallistuneet tai ovat kasvamassa mukaan toimintaan. Ylästön vapaaehtoisten sitoutumista lisää tulevaisuuden pohjustaminen niin omille kuin alueen lapsille ja nuorille.

” Voidaan tehdä ihan tärkeitäkin juttuja tässä ohimennen vahingossa, jotka vaikuttaa pitkällä aikajänteellä niiden nuorten elämään ”

Nuorten kanssa tehtävään vapaaehtoistoimintaan voi toisinaan olla haastavaa saada rekrytoitua uusia kiinnostuneita mukaan. Yhtenä kysymyksenä haastatteluissa nousikin esille, miten madaltaa kynnystä osallistua ja sitoutumisen pelkoa. Uudet, toiminnasta kiinnostuneet aikuiset on hyvä haastatella ennen toimintaan mukaan tuloa. Haastattelun avulla henkilöön voidaan tutustua ja kertoa toiminnasta sekä selvittää myös valmiuksia toimia nuorten kanssa. Haastattelun avulla henkilöltä voidaan selvittää hänen elämäntilanteensa, motiivinsa vapaaehtoistyöhön, sekä mitä hän haluaa ja odottaa vapaaehtoistyöltä. Avoimen ja luottamuksellisen suhteen luominen keskustelussa on tärkeää. (Turkkila 2017, 15.) Ylästön nuorteniltoihin kaivattaisiin mukaan uusia vapaaehtoisia. Uusien vapaaehtoisten aikuisten toimintaan rekrytoimisesta ja perehdyttämisestä kuitenkin puuttuu toimintamalli sekä selkeä ohjeistus, miten uuden

vapaaehtoisen kanssa edetään haastattelusta perehdytykseen ja aina toiminnan aloittamiseen asti. Uudelle vapaaehtoistoimijalle on hyödyksi, kun hän saa riittävän perehdytyksen ja kokee itsensä tervetulleeksi toimintaan. Samalla uusi toimija saa vahvistusta omille motiiveilleen. (Kaila 2014, 26.)

Toimintaa Ylästön nuortenilloissa kehitetään pitkälti vapaaehtoistoimijoiden oman osaamisen ja verkostojen tuella. Ylästön vapaaehtoistoimijoiden verkosto on laaja ja kattava, ja sen kautta toimintaan on saatu paljon avustusta niin taloudellisesti kuin toiminnan sisällön tuottamisessa. Toiminnan sisällön tuottamiseen koettiin tarvittavan nuorisopalveluiden tukea. Syksyn 2018 ja kevään 2019 aikana nuortenilloissa on järjestetty yhteistyössä nuorisopalveluiden ja muiden toimijoiden kanssa erilaisia toimintoja. Nuortenilloissa on harjoiteltu muun muassa karatea, pelattu VR –laseilla, valmistettu yhdessä ruokaa, kokeiltu sumopuvuilla painimista sekä nyrkkeilyä. Lisäksi toimintaan on saatu avustusta paikallisilta yhdistyksiltä ja lähikaupalta, joihin toimijoilla on ollut entuudestaan kontaktit. Vapaaehtoistoiminta on parhaimmillaan sitä, että toimijat kokevat olevansa hyödyksi ja voivat käyttää omia vahvuuksiaan (Turkkila 2017, 14). Ylästön vapaaehtoisten vahvuuksia olivat toimintaan sitoutuminen, vapaaehtoistoimintaan käytettävissä oleva aika ja taidot kohdata nuoria.

” Siit koulutuksesta ja työkokemuksesta on apua. Ja sitte varmaan se persoona on sellanen, että nuorten on kauheen helppo lähestyä. Ja ehkä se tietty välittyy, että on ihan oikeesti ja aidosti kiinnostunu, että must on kauheen kiva järkätä nuorille ja olla niinku korvana kuuntelemassa mitä näille kuuluu täällä. ”

Toimintaan ei varsinaisesti ole mitään valmista runkoa tai ohjeistusta, jonka mukaan vapaaehtoistoimijat toimisivat. Toimintaa ohjaa pitkälti keskinäinen aktiivinen viestintä nuortenilloissa sekä aktiivinen Whatsapp-ryhmä. Toimintaa käynnistäessä syksyllä 2017 luotiin säännöt ja toimintatavat toimijoille, mutta yhteisesti sovittuja asioita ei ole sen jälkeen juurikaan käsitelty. Toimintatapoja ei ole virallisesti kirjattu mihinkään yhteisesti nähtäville. Ylästön nuortenilloissa tehdyt havainnot ja haastatteluiden tulokset osoittivat, että toiminta tarvitsee selkeitä ohjeistuksia, joiden avulla kaikki voisivat toimia yhtenäisesti. Toimintaa selkeyttävät hyvät toimintaohjeet, joihin palataan säännöllisesti (Turkkila 2017, 15-16).

Ylästön nuortenilloissa toimivat vapaaehtoiset toivovat työkaluja, ohjausta ja neuvontaa haastaviin ja yllättäviin tilanteisiin. Tukea kaivattiin myös toiminnan sisällön tuottamiseen. Vapaaehtoiset aikuiset ovat olleet erityisen tyytyväisiä nuorisopalveluiden panokseen. Nuorisotyöntekijän läsnäoloa ja tukea toivottiin jatkossakin säännöllisesti Ylästön nuorteniltoihin.

Kuvio 4. Ylästön vapaaehtoistoimijoiden toiveita ja tarpeita.

Nuoret noudattavat yhteisiä sääntöjä, jotka ovat heidän itsensä ideoimia ja kirjaamia. Säännöt ovat aina esillä kävijäkirjanpidon vieressä ja jokaisella kävijällä on niihin mahdollisuus tutustua sisään tullessaan. Haasteena on kaikkien nuorten sitoutuminen sääntöihin, sillä vain osa nuorista on ollut luomassa sääntöjä. Tällä hetkellä nuortenilloissa ei ole rakennetta tai kanavaa yhteisten asioiden käsittelyyn nuorten kanssa. Ajatuksia nuorten osallistamisesta toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen on ollut ilmassa, mutta siihen ei vielä ole toimintamalleja. Nuorisopalveluilta toivottiin tukea ja koulutusta nuorten kohtaamiseen ja nuorisolähtöisen toiminnan tuottamiseen. Toiminta on ollut käynnissä vasta reilun vuoden ja on ymmärrettävää, että vapaaehtoistoiminnan koordinointi ilman siihen selkeästi nimettyä henkilöä on haastavaa.

” Nuoriin saa parhaiten kontaktin niin kun vaan ajan kanssa. Et kun viettää aikaa ja kohtelee nuoria kunnioittavasti, antaa yleensäkin vastuuta ja luottaa niin se ikäänkun niinku rakentuu sitä kautta. En mä tiedä onko siihen mitään oikotietä ”

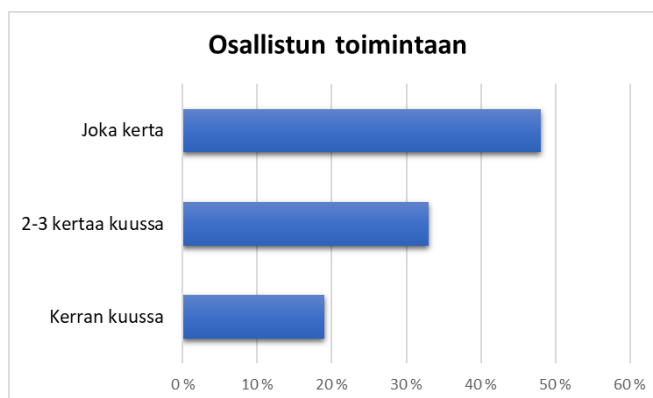
Ylästön nuortenilloissa toimivat vapaaehtoiset aikuiset toivoivat selkeyttä toimintaa ohjaaviin säädöksiin ja lakeihin. Vapaaehtoistoimintaa on perinteisesti harjoitettu järjestöissä tai yhdistyksissä, mutta vähitellen vapaaehtoistyön toimimisen tavat ovat muuttuneet. Vapaaehtoistoimijat eivät välttämättä halua kuulua jonkin tietyn aatteen tai järjestön alaisuuteen vaan haluavat toimia itsenäisinä, sitoutumattomina toimijoina. (Willberg 2015, 7.) Lain suhteen vapaaehtoistoiminta neljännessä sektorissa poikkeaa monessa kohdassa muiden toimijoiden toiminnasta. Lakiin on säädetty paljon lukuja, joissa säädetään muiden toimijoiden vapaaehtoistoimintaan liittyviä lakeja ja säädöksiä. Esimerkiksi laissa lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä kolmannessa pykälässä vapaaehtoistyön järjestäjällä tarkoitetaan rekisteröityä yhdistystä, säätiötä tai muuta yksityis- tai julkisoikeudellista oikeushenkilöä taikka yksityistä elinkeinonharjoittajaa, jonka nimissä vapaaehtoistehtävään liittyvä alaikäisille suunnattu toiminta on järjestetty. (Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014.)

Neljännen sektorin toiminnasta ei ole suoraan säädetty lakeja. Useimmiten yhden asian liikkeitä, harrastusseuroja tai muita epävirallisia toimikuntia voidaan verrata rekisteröimättömiin yhdistyksiin, vaikka he eivät itseään yhdistykseksi kutsuisikaan. Rekisteröimättömän yhdistyksen ei tarvitse noudattaa demokraattista tai lain ohjaamaa toimintatapaa vaan se voi itse muodostaa toimintatapansa parhaaksi katsomallaan tavalla. Suositeltavaa on kuitenkin toimia yhdenvertaisilla ja oikeudenmukaisilla toimintatavoilla, kuten useimmiten toimitaankin. Yhdistyslain julkisoikeudelliset määräykset koskevat myös rekisteröimättömiä yhdistyksiä. (Loimu 2012, 26.) Toiminnan järjestäjällä on aina vastuu omasta toiminnastaan ja sen turvallisuudesta. Yhdistys, jota ei ole merkitty rekisteriin, ei voi saada nimiinsä oikeuksia tai tehdä sitoumuksia eikä kantaa tai vastata. Rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta tehdystä toimesta aiheutuneesta velvoitteesta vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti. Yhdistyksen muut jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti sellaisesta velvoitteesta. (Yhdistyslaki (503/1989.) Yksi suuri haaste vapaaehtoistoimijoille onkin tunnistaa toimintaa ohjaavat lait ja tiedostaa omat vastuunsa ja velvollisuutensa toimintaa järjestäessään. Havaintojen ja haastatteluiden ja kyselyn pohjalta toiminnan kehittämiseen nousi useita ehdotuksia. Vastauksissa pohdittiin toiminnan laajentamisen tarvetta. Toimintaan kaivattiin myös selkeämpää rakennetta ja

toimintamalleja sekä toiminnan koordinoitua tai nimettyä vastuuhenkilöä. Tukea kättiin myös toimintatapojen jalkauttamiseen vapaaehtoistoimijoille.

5.2 Asiakkaiden kokemuksia

Ylästön nuorteniltoihin osallistuville nuorille järjestimme kyselyn. Halusimme saada tietoa, miten vapaaehtoisten aikuisten tuottama nuorisotoiminta näyttäytyy toiminnan kohderyhmälle eli nuorille. Halusimme selvittää nuorten kokemuksia ja näkemyksiä toiminnasta, osallistaa nuoria toiminnan kehittämiseen sekä selvittää, onko toiminnalle aidosti tarvetta nuorten keskuudessa. Osallistuimme Ylästön nuorteniltaan kahtena perjantaina ja keräsimme vastauksia Webropol-kyselyyn toimintaan osallistuvilta nuorilta. Kyselyyn saimme yhteensä 27 vastausta, joka on noin puolet siitä määrästä, joka keskimäärin yhden illan aikana toimintaan osallistuu. Suurin osa vastaajista oli 12-15 -vuotiaita nuoria. Lähes puolet vastaajista osallistuu toimintaa joka perjantai ja kolmasosa lähes joka perjantai (kaavio 1).

Kaavio 1. Toimintaan osallistuminen.

Toimintaan osallistumisen tärkeimpiä kriteereitä nuorilla olivat kavereiden tapaaminen ja toiminnan sijainti lähellä kotia (kaavio 2). Muita kriteereitä olivat mieluinen tekeminen, liikunta sekä turvallinen ajanviettopaikka. Nuorten vastaukset vahvistavat omalla lähialueella tuotettavan palvelun merkitystä nuorille. Tätä näkemystä tukee myös se, että kyselyyn vastanneista suuri enemmistö ei osallistu muuhun nuorisotoimintaan, kuten nuorisotilatoimintaan. Tämä on vahva signaali vapaaehtoisten aikuisten omalla asuinalueella järjestämisen tärkeydestä nuorten näkökulmasta

sekä samalla myös kiitollisuuden osoitus toimintaa järjestäville aikuisille. Nuorilta kysyttiin vielä erillisesti kokevatko he toimintaan osallistumisen mukavana ja turvallisenä. Lähes kaikki vastaajista (89 %) kokivat toiminnan turvalliseksi.

Kaavio 2. Tärkeimmät syyt osallistua toimintaan.

Kysyttäessä mahdollisuudesta vaikuttaa toiminnan sisältöön, vastukset jakaantuivat kahtia. Puolet vastaajista kokee pystyvänsä vaikuttamaan toimintaan, kun taas puolet eivät niin koe tai eivät olleet tietoisia, miten vaikuttaminen voisi olla mahdollista. Kehittämisideoita kysyttäessä useampi vastaaja toivoi ruuan valmistamista yhdessä. Ruuan valmistusta onkin toiminnassa jo kokeiltu. Myös toimintatilojen laajentamista koululla isommalle alueelle, oli toivottu.

5.3 Nuorisopalveluiden kokemuksia

Opinnäytetyötä varten haastattelimme Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden johtajaa ja kahta päällikköä. Teemoittelimme vastauksia viiden erilaisen teeman alle: Miten tärkeänä neljännen sektorin vapaaehtoistoimijoiden tuottaman nuorisotoiminta Vantaan kaupungin nuorisopalveluilla nähdään, millaisia toiveita ja odotuksia nuorisopalveluilla on vapaaehtoistoiminnalta, millaista tukea nuorisopalveluiden olisi mahdollista tarjota, millaisia haasteita neljännen sektorin tuottamassa nuorisotoiminnassa nähdään sekä miten toimintaa voisi kehittää?

Nuorisopalveluilla on aiemminkin tehty yhteistyötä neljännen sektorin alueellisten toimijoiden kanssa. Alueilla on toiminut erilaisia satunnaisia ryhmittymiä, jotka alussa

ovat toimineet ilman nuorisopalveluiden tukea. Kun toiminta on todettu alueen lapsia ja nuoria hyödyttäväksi ja lapsen ja nuoren kasvua tukevaksi, on lähdetty tekemään yhteistyötä sekä tarjottu koulutusta ja tukea toiminnan aloittamiseen. Varsinaista rakennetta tai toimintamallia vapaaehtoisten tukemiselle ei ole valmiina. Neljännen sektorin toimijat ovat yhteistyönä tuottaneet myös muun muassa harrastustoimintaa, esimerkiksi bändi ja kuvataidetoimintaa nuorisopalveluille.

Haastatteluissa nousi yhtenäisesti esille, että vapaaehtoisten aikuisten tuottama nuorisotoiminta koettiin arvokkaana, nuorisopalveluiden ammattilaisten järjestämän toiminnan täydentävänä lisänä. Haastatellut henkilöt näkivät vapaaehtoisten tuottaman toiminnan asiana, jota ehdottomasti kannattaa ja pitää tukea. Vantaan kaupunki on mahdollistanut tuen saamisen myös neljännen sektorin yhteistyökumppaneille. Neljännen sektorin tuottaman nuorisotoiminnan suurimpana lisäarvona koettiin nimenomaan nuorisopalveluiden tuottaman toiminnan täydentäminen. Kentällä koettiin olevan paljon osaamista ja erityisosaamista, jota voitaisiin hyödyntää esimerkiksi harraste tyyppisissä kerhoissa ja toiminnoissa. Tarpeet ja toiveet nuorten toiminnalle ovat Vantaalla aika laajat. Vantaalla on 61 kaupunginosaa ja tällä hetkellä 13 nuorisotilaa. Kaikkia alueita ei pystytä nuorisopalveluiden omalla toiminnalla kattamaan. Nuorisotyön ammattilaisten osaamista kohdennetaan entistä enemmän alueille missä on enemmän haasteita ja tarvetta nimenomaan ammattiosaamiselle, keskeisille paikoille missä nuoret eniten liikkuvat. Nuoret ovat kotipaikkakunnollisia, ja haluavat viettää aikaa omalla kotipaikkakunnallaan. Jokaisessa kaupunginosassa ei voi olla omaa nuorisotaloa, joten silloin täytyy löytyä erilaisia ratkaisuja. Vapaaehtoisten toimijoiden järjestämällä paikallisella toiminnalla voidaan täydentää palvelun tarjontaa, varsinkin katvealueilla. Vapaaehtoisten toimijoiden tuottamalla toiminnalla ei voida lähteä paikkaamaan nuorisotyöntekijöiden vähyyttä eikä ammatillista osaamista, mutta täydentävää osaamista voisi hyödyntää.

” Nuorisopalveluiden toiminnan lisänä se on erinomaisen tärkeää ja myös hyvin arvokasta koska se täydentää meidän palveluita. ”

Toimintaryhmiä voidaan tukea kohdeavustuksilla, mikäli toiminta kohdistuu vantaalaisiin lapsiin ja nuoriin ja on nuorisopalveluiden arvojen mukaista. Kohdeavustuksista taistelee moni taho, mutta kohdeavustuksiin käytettävää budjettia ei ole nostettu tarpeen tasolle. Neljännen sektorin vapaaehtoisten järjestämän nuorisotoiminnan arvo pitäisi saada nostettua ja tuotua voimakkaammin esille myös päättäjätahoille. Esille pitäisi tuoda myöskin se, miten valtava määrä kentällä on myös neljännen sektorin vapaaehtoisten tekemää työtä ja mitä se tarkoittaisi henkilövuosina nuorisotyön tekemänä.

Haastateltavilta kyseltiin myös nuorisopalveluiden toiveita ja odotuksia vapaaehtoistoiminnalta. Vaikka tietynlainen yhteensopivuus nuorisopalveluiden kanssa on tärkeää, toimintaryhmien autonomiaa, toimintakulttuuria ja omia toimintamalleja pitää kunnioittaa. Nuorisopalveluiden tukeman toiminnan pitää toki olla turvallista, avointa ja nuorisopalveluiden arvoja tukevaa, mutta jos neljännen sektorin toimijoita lähdetään liikaa rajaamaan tai kontrolloimaan, voi vaarana olla, että tietynlainen spontaani toiminta tukahtuu ja häviää. Avustuksiin liittyy aina vastuu. Jonkinlainen taustaorganisaatio tai aikuinen vastuhenkilö on oltava, joka ottaa rahan vastaan, vastaa tilittämisestä sekä raportoi mihin avustusta on käytetty. Neljännen sektorin toimijoissa haasteena on löytää se taho. Haastattelussa pohdittiin, onko hallinnollinen puoli jo neljännen sektorin toimintaa rajoittavaa.

Haastatteluissa nousi esiin myös nuorisopalveluiden toiveita ja odotuksia toiminnan sitoutumiseen ja pysyvyyteen liittyen. Vapaaehtoistoiminnan varaan rakentamisessa ollaan hieman varovaisia, mutta silloin kun toimintaa lähdetään tukemaan, toiveet ja odotukset toimintaan sitoutumisesta kasvavat. Toimintaan olisi hyvä sitoutua ainakin sovitun toimintakauden ajan, jotta ei tuotettaisi pettymyksiä myöskään nuorille. Sitoutuminen toimintaan koettiin myös yhtenä haasteena.

” Kun on saatu rakenteet kuntoon ja systematisoitua, niin sitten vapaaehtoistyöntekijöilläkin on hyvä olla. ”

Neljännen sektorin järjestämän nuorisotoiminnan tukemiseen ja yhteistyön kehittämiseen tarvittaisiin vastausten mukaan jonkinlaista rakennetta. Tuen tarjoaminen tu-

lisi kohdentaa itsenäisesti järjestäytyneihin, jo kehitteillä olevan toiminnan tukemiseen tarvittaessa. Opinnäytetyömme koettiin olevan tässä avuksi, ja tuovan pohjaa jonkinlaisen valmiin konseptin kehittämiseen. Valmiin konseptin avulla olisi tarjota heti jotain konkreettista ja tarttua aloitteisiin kiinni. Hienoa olisi, jos erilaisiin lähtökohtiin olisi tarjota erilaisia paketteja. Ideoihin tulisikin aina tarttua, ja mahdollistaa niitä tavalla tai toisella. Nuorisopalveluiden henkilöstön kanssa tulisi sopia, että vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneita henkilöitä ei ole varaa hukata, tai käännättää ihmistä pois. Jos tietoa vapaaehtoistoiminnasta ei ole, tieto hankitaan.

” Me voidaan avittaa sitten, et jos joku ryhmä on syntymässä, niin sit pitää tavalla tai toisella pystyä löytämään niille sitä toimintatilaakin. ”

Kysyimme haastateltavilta, miten nuorisopalvelut voisi jatkossa tehdä enemmän yhteistyötä vapaaehtoistoimijoiden kanssa sekä miten heitä voisi vahvemmin toiminnassa tukea? Vapaaehtoistoimijoiden ryhmää tulisi voida tukea tavalla tai toisella, ja tilaa toimia tulisi löytää. Toiminnassa tulisi olla liikkumavaraa. Toimitiloista on pulaa, mutta nuorille järjestettävään toimintaan tilojen tulisi jatkossakin pysyä maksuttomana. Siinä tarvittaisiin nuorisopalveluiden lisäksi yhteistyössä muitakin kaupungin toimijoita. Nuorisopalveluilla on keinot ja väylät ohjata ottamaan yhteyttä oikeaan taioon tai selvittää asiaa ja hankkia vastauksia. Neljännen sektorin toimijoilla ei ole virallisesti taustalla tukena yhdistystä tai organisaatiota. Toisinaan taustalta saattaa kuitenkin löytyä useampiakin yhdistyksiä epävirallisena taustatukena, mutta toimintaa ei ole otettu minkään yhdistyksen alle. Toiminta tulisi silti mahdollistaa. Haastateltavat kokivat, että nuorisopalveluiden pitäisi olla tässä tukena ja tuoda esille vapaaehtoisten järjestämän toiminnan lisäarvo. Nuorisopalveluiden tulisi myös selkeämmin markkinoida mahdollisuutta neljännen sektorin järjestämän nuorisotoiminnan tukemiseen.

” Eihän me tiedetä et mimmoisia kaatuu hyviäkin ideoita. Millä me voidaan niin kun ilmoittaa et hei, neljäs sektori, meidän tuki ois käytettävissänne ”

Nuorisopalvelut voisivat jatkossa tehdä yhteistyötä vapaaehtoistoimijoiden kanssa järjestämällä tai tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin koulutuksiin, esimerkiksi ensiapu-, hygieniapassi-, järjestyksenvalvojakoulutuksia. Jokaisen kentällä toimivan vapaaehtoisen ei tarvitse olla koulutettu, mutta vapaaehtoisilla tulee olla selkeästi tiedossa mitä apua on tarjolla sekä mistä numerosta sitä tarvittaessa saa. Nuorisopalveluilta voi myös tarvittaessa lainata erilaisia toimintavälineitä. Vapaaehtoistoimijat voivat hyödyntää nuorisotyöntekijöiden osaamista. Konsultaatioapua ja toimintaohjeita huoli- ja ongelmatilanteisiin tai lastensuojeluilmoitusten tekemiseen voi tiedustella matalalla kynnyksellä alueen nuorisotyön ammattilaisilta. Tällä voidaan välttää ylilyöntien syntymistä ja ehkäistä ongelmatilanteita. Nuorisopalveluiden henkilöstön tulee aina tarttua nuorten kanssa toimivien vapaaehtoistoimijoiden yhteydenottoihin. Yhdessä nuorisopalveluiden kanssa voidaan myös käsitellä jo syntyneitä ongelmatilanteita. Nuorisopalveluiden edustajien mukaan voisi myös olla hyvä, että vapaaehtoistoimintaan olisi erikseen nimetty henkilö vastaamaan vapaaehtoistoiminnasta ja yhteistyöstä vapaaehtoisten kanssa. Kontakti vapaaehtoistoiimijoihin tulisi olla koko toiminnan ajan.

” Kun joku neljännen sektorin tai kolmannen sektorin ihminen, tulee kysymään miten toimia, niin meidän tehtävä on tukea heitä. Se turvaa tietenkin sitä ihmistä, joka sitä kysyy, mutta siellä on se lapsi siellä taustalla. Tai nuori. ”

Neljännen sektorin tuottaman nuorisotoiminnan haasteina koettiin nuoriso vapaaehtoistoiminnan kohderyhmänä, uusien vapaaehtoistoimijoiden rekrytoinnin osalta. Nuoria pidetään haasteellisina, eikä nuorisopalveluita sanana koeta houkuttelevana. Esimerkiksi vanhusten ja maahanmuuttajien pariin vapaaehtoistoimijoita koettiin löytyvän helpommin. Yhteistyökumppanina nuorisopalveluiden tulisi myös jossain määrin olla tietoisia ketä toimintaa pyörittävät vapaaehtoiset ovat ja millaiset motiivit heillä on toimia. Ovatko vapaaehtoiset aikuiset paikalla millaisessa roolissa, valvojina, ohjaajina vai turvallisina aikuisina.

Tiedottaminen ja viestintä koettiin vastauksissa haasteena. Nuorisopalveluiden toiminnan sekä yhteistyössä tehtävien tai nuorisopalveluiden tukemien toimintojen

markkinointia voisi kehittää. Esimerkiksi nuorten vanhempien kiinnostusta voisi herätellä. Koulun vanhempainiltoja sekä jo vapaaehtoisina toimivia aikuisia voisi mahdollisesti hyödyntää tässä.

”Verkot pitäisi saada heitettyä oikeille vesille, tarjota sitä vapaaehtoistyötä niin kuin oikeille ihmisille, oikeille kohderyhmille ja kanaville, ja toki täytyy tarttua niihin asukasaloitteisiin.”

Haasteena on myös, miten tuoda esille vapaaehtoisten järjestämän toiminnan arvostaminen. Vapaaehtoistoimijoita voisi mahdollisesti palkita stipendillä. Arvostusta voi osoittaa myös huomioimalla ja nostamalla esiin nuorisopalveluiden omissa julkaisuissa ja tapahtumissa alueella toimivaa neljännen sektorin järjestämää toimintaa. Arvostusta lisää myös työnohjauksellisen tuen ja koulutuksen mahdollistaminen, sekä nuorisotyöntekijän asiantuntija-apu ja läsnäolo nuortenilloissa.

”Aikuisia tarvitaan tuolla kadulla liikkumaan et näytään yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa. Mehän turvataan se, että me koulutetaan ne. Me annetaan tietoa, faktatietoa. Ja palkitaan.”

Yhdeksi haasteeksi koettiin toiminnan vastuut, sekä toiminnan laillisuus ja toimintatavat. Neljännen sektorin järjestämässä toiminnassa nuorisopalvelut yhteistyökumppanina ei vastaa toiminnasta palvelun tuottajana. Tällöin vastuussa ovat toimijat itse, ja toimijoiden omat, henkilökohtaiset vakuutukset tulee olla kunnossa. Nuorisopalveluiden tuottamassa toiminnassa nuoret sekä työntekijät on vakuutettu. Mukana toimintaa järjestämässä voi olla myös vapaaehtoisia toimijoita, mutta päävastuu toiminnasta on nuorisopalveluilla. Haasteena on valvoa, onko toiminta poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta ja turvallista. Nuorisopalveluiden vastuulla ei myöskään ole hoitaa korvaavaa työntekijää vapaaehtoisen sairastuessa. Haastateltavat kokivat vastuukysymykset haasteeksi, joka neljännen sektorin toimijoiden on tärkeä tiedostaa. Jos toimintaa tuotetaan virallisesti esimerkiksi järjestöyhteistyönä nuorisopalveluiden tiloissa, on tilan omistaja kuitenkin uhka- ja vaaratilanteessa tai tapaturman sattuessa osavastuussa ja selvittelyvastuussa, ellei järjestö tai järjestön toimija ole sitä suoranaisesti aiheuttanut. Neljännen sektori toimijoilla ei vastaavaa taustaorganisaation tukea

ole. Mahdollisena haasteena nähtiin myös se, missä vaiheessa neljäs sektori ei olekaan enää neljäs sektori, vaan yhteisö, jota pitää esimerkiksi verottaa.

Nuorisopalvelut voi tukea toimintaa, joka on sen toimintamallia, toimintatavoitteita ja vantaalaisten nuorten kasvua ja kehitystä tukevaa. Toiminnan raamittamista, tai reunaehtojes asettamista nuorisopalveluiden taholta vaaditaan siinä määrin, että toiminta tukee nuorisopalveluiden omia arvoja ja toimintamallia. Toiminnan pitää olla eettisesti ja moraalisesti läpinäkyvää, päihteetöntä ja turvallista, ja jos toimintaa lähde-tään tukemaan, yhteistyötahojen pitää ne hyväksyä ja allekirjoittaa. Reunaehtoja ei tulisi kuitenkaan raamittaa liian tiukoiksi. Selkeät raamit tuovat kuitenkin turvallisuutta toimintaan ja varmuutta vapaaehtoistoimijoille itselleen. Niiden avulla myös nuorille voidaan selkeästi tuoda esiin, minkälaisen reunaehtojes pohjalta toimitaan.

Tunnuslukujen keräämiseen olisi hyvä luoda rakenteita ja toimintamalleja. Mitä tunnuslukuja kerätään, mihin tietoja tallennetaan ja kuka siitä vastaa. Yhteistyökumppanina tehty toiminta tulisi näkyä myös nuorisopalveluiden tunnusluvuissa, toimintatunneissa ja nuorten määrässä. Tunnuslukujen avulla vapaaehtoistyön merkittävyys tuotaisiin myös näkyväksi. Vapaaehtoisia toimijoita ei ole syytä kuormittaa hallinnollisilla tehtävillä ja tilastoinnilla, joten olisi hyvä, että nuorisopalveluilla olisi nimettynä henkilö, kenelle luvut toimitetaan, ja kuka kirjaa tiedot nuorisopalveluiden järjestelmään. Tunnuslukuja voi hyödyntää suunnitelmallisen ja tavoitteellisen vapaaehtoistoiminnan tukemiseen tarvittavan erillisen budjetin laadinnassa. Jonkinlaista raportointia vapaaehtoisten järjestämästä nuorisotoiminnasta kuitenkin tarvittaisiin. Sannallista kuvausta toiminnasta, haasteista ja onnistumisista tunnuslukujen lisäksi toimintakertojes jälkeen, sekä kausittain pieni kooste toimintakertomuksena tunnuslukuineen. Myös tätä kautta vapaaehtoisten järjestämä nuorisotoiminta saa näkyvyyttä ja arvostusta. Raportoinnin ja tunnuslukujen avulla voidaan tuoda esiin toiminnan tarvetta alueella.

Alueella toimivia neljännen sektorin toimijoita voisi myös systemaattisemmin kiittää ja palkita. Yhteisöllisyyttä ja porukan yhteishenkeä voisi kasvattaa kiitoslounailla, yhteisten työasujen hankinnalla tai illanvietoilla. Vapaaehtoistoimijoita voisi kutsua nuorisopalveluiden yhteisiin tilaisuuksiin, esimerkiksi pikkujoulutapahtumaan, ja tällä ta-

voin osoittaa arvostusta vapaaehtoistoimijoita kohtaan. Jokin kaikille vapaaehtoistoimijoille yhteinen, isompi tilaisuus nostaisi esiin arvostusta ja näkyvyyttä. Vapaaehtoistoimijoita voidaan motivoida luomalla toiminnalle hyvää edellytyspohjaa, sekä osoittamalla toiminnan arvostusta satsaamalla vapaaehtoistyön tukemiseen sekä vahvistamalla vapaaehtoisten osaamista kouluttautumisen kautta. Vapaaehtoistyön arvostus tulisi ehdottomasti näyttää, eikä pitää sitä itsestään selvänä.

6 ALUEELLINEN VAPAAEHTOISTOIMINTA NUORISOTYÖN VOIMAVARANA

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää millaista yhteistyötä ja tukea neljännen sektorin vapaaehtoistoimijat nuorisopalveluilta toiminnan järjestämiseen toivoisivat, miten yhteistyötä ja vapaaehtoisten aikuisten nuorille järjestämää toimintaa voisi kehittää, miten ja miltä taholta toimintaa koordinoitaisiin sekä mitä Vantaan kaupunki toiminnalta toivoo ja edellyttää. Tulokulmana on löytää keinoja tukea alueellista, Ylästön nuorteniltojen kaltaista, vapaaehtoisten aikuisten järjestämää nuorisotoimintaa nuorisopalveluiden järjestämän toiminnan täydentävänä lisänä ja voimavarana. Millä tavoin vapaaehtoistoiminta olisi yhtä aikaa mielekästä ja lisäarvoa tuottavaa toimintaa nuorisotyön parissa? Kansalaistoimintaan suunnatut satsaukset ja rahoittamisen arvo moninkertaistuvat, kun ajatellaan mitä vastaava työ maksaisi palkkatyönä tehtynä (Cederlöf 2016, 28).

Vapaaehtoisten aikuisten alueen nuorille tuottamaa toimintaa koettiin arvokkaana toimintaa järjestävien vapaaehtoisten aikuisten, toimintaan osallistuvien nuorten sekä nuorisopalveluiden taholta. Alueellisen, neljännen sektorin järjestämän nuorisotoiminnan arvo on nimenomaan palveluita täydentävä, nuorisotyön voimavara. Vantaan kaupunki on jaettu seitsemään suuralueeseen ja 61 kaupunginosaan, joihin kaikkiin Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden ei ole mahdollista järjestää nuorisotoimintaa. Nuorisotiloja on tällä hetkellä 13 alueella. Katvealueilla vapaaehtoisten aikuisten oman alueensa nuorille järjestämä toiminta on ensiarvoisen tärkeää.

Vapaaehtoispanos on olennainen osa myös tulevaisuuden kansalaisyhteiskuntaa. Neljännen sektorin epämuodollisen vapaaehtoisen yhteistoiminnan määrä tulee tulevaisuudessa lisääntymään. Vapaaehtoisten määrä järjestöissä ja yhdistyksissä vähenee ja

se pakottaa miettimään mihin resursseja käytetään. (Harju 2010, 163.) Yksi syy järjestötoiminnan vähenemiseen on vapaaehtoistoimijoiden halu keskittyä toimintaan ja valita tietoisesti vapaamuotoinen toiminta ilman yhdistystä ja siihen tarvittavia yhdistysvetäjiä. Rakenteista ei kuitenkaan voida täysin luopua, sillä niiden varaan pitkäjänteinen ja pitkäkestoinen toiminta rakennetaan. (Harju 2010, 168-173.) Ylästön nuorteniltojen kaltainen toiminta tarvitsee myös ympärilleen jonkinlaisia toimintamalleja ja tukirakenteita voidakseen tuottaa turvallista ja mielekästä toimintaa pitkäjänteisesti.

Neljännän sektorin vapaaehtoistoiminnan resurssit ovat yhtä lailla niukkoja ja niiden hyödyntäminen kannattaa suunnitella huolellisesti. Vapaaehtoistoiminnan koordinointi onkin tässä avainasemassa. Neljännän sektorin vapaaehtoisten järjestämää toimintaa ei voida kuitenkaan ohjata ja raamittaa liikaa, sillä vaarana on silloin, että vapaaehtoistoiminnan tukahtuu ja sammuu. Raskas byrokratia, liiallinen kokoustaminen ja toimintatapojen pohtiminen vie energiaa. Myöskään täydellinen vapaus tehdä mitä tahansa ei ole innostavaa. Tietyt raamit ja toimintatavat auttavat ihmisiä ideoihin ja kehittämään toimintaa sekä miettimään omaa panostaan, mitä lisäarvoa he itse voivat toimintaan tuoda. (Kuuluvainen 2015, 52.)

Kehittämisehdotuksia olemme koonneet tutkimuksen tuloksista esille nostamiemme teemojen pohjalta. Alaluvuissa teemoja on avattu enemmän ja aiheisiin lisätty myös omaa pohdintaamme. Kehittämissideoiden ja uusien näkökulmien on tarkoitus toimia avustavina tekijöinä rakenteiden ja valmiin konseptin luomisessa, nuorisopalveluiden ja vapaaehtoistoiminnan välisen yhteistyön kehittämisessä, vapaaehtoistoiminnan tukemisessä sekä neljännän sektorin vapaaehtoisten tuottaman nuorisotoiminnan suunnittelemisessa ja toteuttamisessa.

6.1 Yhteistyön kehittäminen

Ylästön vapaaehtoistoimijat ovat kokeneet nuorisotyön ammattilaisen läsnäolon toiminnassa hyvänä asiana. Nuorisotyöntekijän läsnäolo on tuonut toimintaan varmuutta, asiantuntevuutta ja turvallisuuden tunnetta. Nuorisotyöntekijän taustatuki toiminnassa olisi myös jatkossa erittäin tärkeää. Yhteistyötä tiivistämällä osoitettaisiin myös arvostusta vapaaehtoisten järjestämää toimintaa kohtaan nuorisopalveluiden oma panostus satsaamalla. Myös vapaaehtoisten antamaa työpanosta voidaan ajatella nuorisotoiminnan tukemisen muotona. Vapaaehtoistoimijat antavat käyttöön

omaa aikaansa ja osaamistaan. (Raninen, Raninen & Tornaesus, 2008, 134.) Vapaaehtoisten avulla turvallisten aikuisten roolimalleihin saadaan kirjoja (Alasaari 2016, 13-14). Vapaaehtoistoimijoiden tuottama toiminta on arvokas, täydentävä lisä nuorisopalveluiden tarjoamien palveluiden voimavarana. Alueellisella, vapaaehtoisten aikuisten järjestämällä toiminnalla saadaan katettua katvealuilta puuttuvaa toimintaa.

Motivaatio on vapaaehtoistoiminnan perusta. Motivaatio luo toiminnalle jatkuvuutta ja pysyvyyttä. Motivaatio on siis tärkeä tutkimuskohde vapaaehtoistoimintaa tutkittaessa. (Yeung 2005, 86.) Vapaaehtoistoimijoiden motivaatiota tuettaessa sekä sisäiset että ulkoiset motivaatiotekijät on hyvä huomioida pitkäjänteisen vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi. Kun ihminen toimii sisäisten motivaatiotekijöidensä kautta, hän kokee vapaaehtoistoimintaan osallistumisen jo itsessään palkitsevana ja motivoivana. Ylästön vapaaehtoistoimijoiden motivaatioon vaikuttavia sisäisiä motivaatiotekijöitä tulisi tukea mahdollistamalla mielekästä toimintaa. Sisäistä motivaatiota tukisivat myös sopivat haasteet, toiminnan kehittäminen sekä mahdollisuus toimia itsenäisesti. Yhteisöllisyyden lisääminen oli Ylästön vapaaehtoistoimijoille vahva motivaatiotekijä. Vaikka yhteisöllisyyttä syntyisikin luontaisesti toimintaa järjestämällä, vapaaehtoistoimintaa tukeessa tähän on syytä kiinnittää huomiota. Parhaiten sitouttavaa yhteisöllisyyttä syntyy yhteisön välisissä kohtaamisissa. Vapaaehtoistoiminnan ulkoisena motivaatiotekijänä ei ole palkka. Vapaaehtoistoimijoiden ulkoista motivaatiota voidaan tukea esimerkiksi tarjoamalla joitakin hyödykkeitä (koulutusta, kokemusta), erilaisilla palkitsemistavoilla (virkistymisen, palkitsemistilaisuudet) sekä toiminnan huomioiminen nuorisopalveluiden omissa kanavissa ja tilaisuuksissa. (Kuuluvainen 2015, 45-62.)

Kiittäminen ja vapaaehtoisten järjestämän toiminnan huomioiminen on tärkeää niin toimintaa järjestävälle vapaaehtoisten ryhmälle kuin yksilötasollakin. Vapaaehtoisen työpanoksen huomioiminen on tärkein tapa kannustaa ja sitouttaa toimintaan (Karainen ym. 2017, 79). Kiinnostus vapaaehtoisen antamaa työpanosta kohtaan viestii vapaaehtoistoimijalle, että hänen työllään on merkitystä. Yksilöllinen kiitos ja kannustus myös sitouttaa vapaaehtoisia toimintaan. (mt., 52.) Säännöllinen palautteen keruu vapaaehtoisilta toimijoilta tukee paitsi motivaatiota ja toiminnan jatkoa, myös ohjaa

nuorisopalveluiden omaa vapaaehtoisten tukemisen toimintamallia. Palautteella saadaan tietoa siitä, onko nuorisopalveluiden yhteistyö ja tuki ollut riittävää tai oikeanlaista. Saatuun palautteeseen tulee aina vastata. (mt., 81-83.)

Nuorisopalvelut voi osoittaa kiinnostusta ja arvostusta vapaaehtoistoimijoilta saatuja tunnuskilpejä omiin järjestelmiinsä kirjaamalla ja säännöllisesti seuraamalla. Myös vapaaehtoistoiminnan raportointia ja toimintasuunnitelmia huomioimalla osoitetaan kiinnostusta toimintaa kohtaan. Raportointiin reagoimalla ja kommentoimalla tuetaan vapaaehtoistoimijoita rakenteiden ja toimintamallien laatimisessa ja toiminnan suunnittelussa. Osoittamalla että raportointia seurataan ja hyödynnetään, voidaan motivoida vapaaehtoisia sitoutumaan raportointiin. Raportoinnissa voi hyödyntää sähköisiä tiedonjakokanavia ja alustoja. (Karreinen ym. 2015, 91.)

Nuorisopalvelut voi toimia konsultaatioapuna, ja tarvittaessa myös työnohjauksellisena tukena ongelmatilanteissa tai niiden ennaltaehkäisemisessä. Konsultaatioapu tai työnohjauksellinen neuvonta olisi siinäkin mielessä merkittävää, että vapaaehtoistoimijoilla ei välttämättä ole muuta säännöllistä kontaktia nuorisopalveluihin. Kontakti nuorisopalveluihin voi toimia areenana tuoda esiin käytännön kysymyksiä, ongelmatilanteita tai koulutustarpeita. (Syrjänen 2003, 65.) Vapaaehtoistoimijat toivoivat koulutusta tukemaan ja helpottamaan työskentelyä nuorten parissa. Suurin osa vapaaehtoistoimijoista ei ole nuorten kohtaamisen tai nuorten parissa tehtävän työn asiantuntijoita. Koulutusta toivottiin nuorten kohtaamiseen ja nuorten kanssa toimimiseen. Nuorisopalvelut voisi olla tukena myös vapaaehtoistoiminnan toimintamallien luomisessa sekä niiden jalkauttamisessa käytäntöön. Ensiapukoulutus koettiin tarpeelliseksi toiminnan turvallisuuden näkökulmasta. Koulutuksissa voidaan hyödyntää myös vapaaehtoistoimijoiden osaamista. Kokeneet vapaaehtoiset voivat jakaa omia kokemuksiaan ja toimivia, hyviksi koettuja käytänteitä muille. (Kaila 2014, 59.)

Nuorisopalvelut voi tukea vapaaehtoistoimijoita mahdollistamalla toimitiloja, tukeamalla toimintaa kohdeavustuksilla tai toimintavälineiden hankinnalla. Vantaan kaupunki mahdollistaa toimintaa tarjoamalla nuorisotoimintaan maksuttomat tilat. Nuorisopalveluiden toimitilojen käyttö myös neljännen sektorin järjestämään nuorisotoimintaan tulisi mahdollistaa. Mikäli tilojen varaaminen ilman yhdistystä tai taustaorganisaatiota ei ole mahdollista, nuorisopalvelut voi toimia yhteistyökumppanina tilan

varaajana. Nuorisopalveluiden tiloista käyttövuoroja on mahdollista hakea toimintakaudeksi kerrallaan maaliskuussa, tai tilapäistä käyttövuoroa suoraan kyseessä olevasta tilasta hakemalla. Nuorisopalveluilta on mahdollista tarvittaessa lainata toimintavälineitä nuorille järjestettävään toimintaan. Lainattavissa olevista välineistä olisi hyvä löytyä selkeä listaus, ja toimintatavat välineiden lainaamiseen. Lainattavien välineiden listaukselle olisi todella kysyntää vapaaehtoistoiminnassa, koska sillä saataisiin monipuolistettua toimintaa kustannustehokkaasti. Toimintavälineiden listauksesta hyötyisivät niin nuorisotoimintaa järjestävät vapaaehtoistahot kuin nuorisopalveluiden oma toimintakin.

Kaikenlaista vapaaehtoistoimintaan osallistumista tulisi motivoida ja kannustaa. Tieto siitä, miten nuorisopalvelut neljännen sektorin toimijoita tukee, tulisi olla selkeästi nähtävillä ja helposti löydettävissä. Pehdytystä ja koulutusta olisi hyvä olla saatavilla helposti matalalla kynnyksellä. Vapaaehtoistoiminta on yksilön keino vaikuttaa elämäänsä, ympäristöönsä ja yhteiskuntaan. Vapaaehtoisten toimijoiden osallistuminen toiminnan suunnitteluun johtaa toiminnan kehittämiseen ja laadun parantamiseen. Arvostuksen ja kiitoksen osoittaminen vapaaehtoistoimijoille on yksi toimintaa kantavista voimista. (Mikkola 2003, 38.)

6.2 Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen

Vapaaehtoistoiminta voisi hyötyä nuorisotyöntekijän osaamisesta sekä nuorisotyön ja oman kunnan tuntemisesta. Yhtä lailla nuorisotyöntekijöiden tulisi tuntea vapaaehtoistoimintaa ja sen sisältöä alueellaan. (Mattila & Toivonen 2003, 90.) Vapaaehtoistoimijoiden ja nuorisotyön ammattilaisten yhteistyö ja kohtaaminen olisi tärkeä osa vapaaehtoistoiminnan tukemista. Alueellisen vapaaehtoistoiminnan kehittämistä pidetään tärkeänä niin Ylästön vapaaehtoistoimijoiden kuin nuorisopalveluiden näkökulmasta. Toiminta kaipaa selkeämpiä rakenteita mihin nojata. Toiminnan kehittäminen kiinnostaa varmasti myös toiminnan ulkopuolisia tukijoita.

Nuorille järjestettävän toiminnan sisältöön olisi hyvä panostaa suunnitelmallisella ja tavoitteellisella otteella. Nuoria kiinnostavan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen on hyvä osallistaa mukaan nuoria itseään. Tähän voi hyödyntää yhteisiä suunnitte tai ideointi kokouksia nuorten kanssa, idea- ja palautelaatikkaa sekä säännöllisiä ky-

selyitä toteuttamalla esimerkiksi nuoria parhaiten tavoittavalla verkkoalustalla tai sosiaalisen median kanavalla. Nuorten tulee olla myös tietoisia, mitkä ovat ne tavat ja kanavat, joilla toimintaan voi vaikuttaa.

Ylästön vapaaehtoistoimijat kaipasivat tukea ja koulutusta nuorten kohtaamiseen ja nuorten kanssa toimiseen. Tarvittaessa nuorisopalveluilta voi kysellä koulutusmahdollisuuksia tai konsultaatioapua. Yksinkertaisuudessaan nuoren kohtaaminen lähtee ystävällisestä tervehtimisestä. Aikuiset omalla esimerkillään tuovat esille kohtaamisen toimintamallia nuorille. Ei ole siis lainkaan yhdentekevää, miten nuori otetaan toiminnassa vastaan ja minkälainen kuva heille toimintakulttuurista annetaan. (Rauas 2012, 106.) Jokainen toimintaan osallistuva nuori on hyvä kohdata heti tilaan saapuessa henkilökohtaisella kontaktilla ja esittäytyä samalla nuorelle myös itse. Sekä nuorten, että vapaaehtoistoimijoiden turvallisuutta lisää se, että tiedetään, ketä toimintaan osallistuu ja ketä aikuisia on paikalla. Vapaaehtoistoimijan nimikyltti tai tarra voi auttaa tutustumisessa ja nimien muistamisessa.

Toiminnan säännöllinen arvioiminen on samalla myös toiminnan kehittämistä. Säännölliset palautekyselyt niin vapaaehtoistoimijoille kun toimintaan osallistuville nuorille auttavat kehittämään ja suuntaamaan toimintaa. Palausteiden käsittely yhdessä koko vapaaehtoistoimijoiden ryhmän kanssa mahdollistaa kaikkien toimijoiden osallistumisen toiminnan kehittämiseen. Toiminnan arviointiin olisi hyvä sopia jonkinlainen rytmi ja rakenne; Kuinka usein toimintaa arvioidaan, miten ja kuka siitä vastaa? Palauteen kerääminen toimijoilta jälkikäteen auttaa arvioimaan toimintaa kokonaisuutena ja laajemmassa perspektiivissä. (Karreinen ym. 2017, 85.)

Toiminnan turvallisuuteen on kiinnitettävä huomiota. Neljännen sektorin vapaaehtoiset toimijat ovat oikeus- ja korvausvastuullisia itse. Nuoria tai toimijoita ei ole neljännen sektorin toimijoiden järjestämässä toiminnassa vakuutettu. Työsuojelulaki kattaa vapaaehtoistoiminnan vain rajoitetusti ja neljättä sektoria ei siinä tunnusteta. Neljännen sektorin vapaaehtoistoiminta ei kuulu työsuojelun piiriin, sillä he eivät kuulu mihinkään rekisteröityyn yhdistykseen, eivätkä he ole tehneet sopimusta minkään virallisen tahon kanssa. (Työturvallisuuslaki (738/2002.) Neljännen sektorin toiminta ei myöskään voi saada vakuutusta toiminnalleen. Rekisteröimättömällä yhdistyksellä ei nimenkirjoitusoikeutta, eikä se voi kantaa tai vastata. (Yhdistyslaki 503/1989.) Tämä

on huomioitava toimintaa suunnitellessa ja toteuttaessa, sekä uusia vapaaehtoisia perehdytettäessä. Toimijoiden tulee olla tietoisia vastuukysymyksistä. Rakennuksen pelastussuunnitelma, toiminnan turvallisuussuunnitelma, sekä valmiiksi pohditut toimintamallit ongelmatilanteissa edesauttavat turvallisen toiminnan toteuttamista. Toimijoiden tulee huolehtia siitä, että turvallisuusasiat ovat kaikilla toimijoilla tiedossa ja turvallisuussuunnitelma on kaikkien luettavissa. Olisi suositeltavaa, että jokaisella toimijalla olisi omat henkilökohtaiset vakuutukset voimassa. Vakuutusten ottamista ei voi kuitenkaan vapaaehtoistoimijoilta edellyttää.

Kun toiminnan tavoitteita pohditaan yhdessä ja toimintaa suunnitellaan tavoitteiden mukaisesti etukäteen, toiminta on mielekästä ja laadukasta. Toimintasuunnitelman kirjaaminen voi olla apuna myös avustusten hakemisessa. Kun tavoitteet ja suunnitelmat on kirjattu ylös, se antaa kuvan pitkäjänteisestä, tavoitteellisesta ja suunnitelmallisesta toiminnasta. Toimintasuunnitelmasta voi olla apua avustusten hakemisessa.

Vapaaehtoisten järjestämässä toiminnassa, jossa toimijat vaihtuvat jokaisella toimintakerralla, raportoinnista on apua hiljaisen tiedon siirtämisessä toimijalta toiselle. Raportointi mahdollistaa myös toiminnan kehittämisen. (Karreinen ym. 2017, 88.) Raportoinnin tulisi olla suunnitelmallista ja tavoitteellista. Nuorisotoimintaa järjestäessä on hyvä olla etukäteen suunniteltuna mitä tunnuslukuja kerätään, miten niitä toiminnassa hyödynnetään, kenelle ja miksi toiminnasta raportoidaan. Raportoinnin tavoitteena on kirjata ylös osallistujien määrää ja toimintatunteja (tunnuslukuja), kirjata ylös käytännön asioita, omia huomioita ja kuvausta illan tapahtumista. Raportoinnista vastaavat aina nuortenillassa kulloinkin paikalla olevat aikuiset. Vaikka raportoinnista vastaisikin nuortenillan aikana yksi ihminen, on palautetta illan kulusta hyvä kysyä myös muilta paikalla olleilta toimijoilta. (mt., 88-89.) Raportti jaetaan muille toimijoille sekä yhteistyökumppaneille tiedoksi. Tunnuslukujen avulla toiminnan merkityksellisyys tuodaan myös nuorisopalveluille tiedoksi.

On hyvä myös sopia vapaaehtoistoimijoiden yhteinen viestintäkanava, sekä sähköinen alusta tietojen tallentamiseen. Kulkeeko tieto toimijoilta toiselle sähköpostiringin, WhatsApp-ryhmän vai kenties yhteisen Facebook-ryhmän kautta? Paikallaan lienee myös sopia jonkinlaiset toimintamallit, miten ja mihin tarkoitukseen kyseistä kanavaa käytetään sekä minkälaista tietoa kanavalla jaetaan. Viestintäkanavienkin suhteen on

hyvä muistaa, ettei nuorista puhuta nimillä. Raportit, toimintakertomukset, toimintasuunnitelma sekä muut kaikille toimijoille yhteiset tiedot olisi hyvä tallettaa jollekin sähköiselle alustalle kaikkien toimijoiden nähtäville.

Uusiin, vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneisiin henkilöihin tulisi mahdollisimman nopeasti saada tartuttua kiinni henkilökohtaisella kontaktilla. Vapaaehtoiseksi haluavat kannattaa pyytää heti mukaan toimintaan tutustumaan. (Karreinen ym. 2017, 29.) Uuden vapaaehtoisen toimintaan sisään ajamiseksi perehdytykseen on hyvä olla selkeät, valmiit toimintamallit; Kuka vastaanottaa ja haastattelee uudet vapaaehtoisiksi haluavat, kuka vastaa uusien vapaaehtoisten perehdytyksestä, miten vapaaehtoiset perehdytetään toimintaan? Vapaaehtoistoimintaan mukaan haluavat on ensin hyvä haastatella. Haastattelussa voidaan käsitellä henkilön motiiveja liittyä mukaan toimintaan, kuinka paljon hän on valmis käyttämään aikaansa, miten hän on valmis sitoutumaan toimintaan, miten hän kokee nuorten kanssa toimimisen, sekä uuden vapaaehtoisen omia vahvuuksia. Samalla uudelle henkilölle voi kertoa millaista toiminta on käytännössä. Vapaaehtoisen haastattelu on tärkeää myös turvallisuuden näkökulmasta. Näin voidaan ennaltaehkäistä mahdollisia väärinkäsityksiä toiminnan sisällöstä sekä saadaan ominaisuuksiltaan nuorisotoimintaan huonosti sopivat henkilöt karsittua pois. Työkaluna ja apuna perehdytyksessä voi käyttää tämän opinnäytetyön tuotoksena vapaaehtoistoimijan tueksi koottua opasta.

Laadukkaalla markkinoinnilla edesautetaan laadukkaan toiminnan tuottamista. Mainonnan ja toiminnan markkinoinnin vastuista kannattaa etukäteen sopia. Markkinoinnille on hyvä luoda myös jonkinlaiset pelisäännöt; Mitä markkinoidaan, kuka markkinoi ja missä toimintaa markkinoidaan. Mainontaa kannattaa suorittaa siellä, missä ihmiset muutoinkin liikkuvat, esimerkiksi sosiaalinen media, paikallislehti, alueen kaupat ja julkiset tilat. (Karreinen ym. 2017, 26). Nuorille suunnattu mainonta kannattaa suunnata niille kanaville, mistä nuoria parhaiten tavoittaa. Tämä selviää parhaiten kysymällä nuorilta itseltään. Toimintaa kannattaa toki markkinoida myös alueen vanhemmille ja muille asukkaille. Sitä kautta voi löytyä myös uusia vapaaehtoisia mukaan toimintaan. Lisäksi toiminnasta on tarpeen tiedottaa myös muille yhteistyökumppaneille (nuorisopalvelut ja koulu). Vapaaehtoistoiminta antaa paljon. Halukkaita vapaaehtoistoiminnan järjestämiseen olisi varmasti enemmänkin, jos tietoa siitä

missä vapaaehtoistoimintaa voisi järjestää ja miten toiminnan aloittaa olisi helposti ja säännöllisesti saatavilla. (Eläkeliitto ry. 2010, 7.)

6.3 Vapaaehtoistoiminnan tukeminen ja ohjaaminen

Vapaaehtoistoiminnalle luonteenomaista on toimijoiden henkilökohtainen ja tunteellinen asennoituminen toimintaan. Toiminnalla on vapaaehtoisille aina jokin muu merkitys kuin palkkatulo. Tämä on hyvä tiedostaa. Vapaaehtoistoiminnan jatkuvuuden takaa motivaation pysyminen, ei toiminnasta saatava taloudellinen hyödyke. (Raninen ym. 2008, 136.) Ylästön alueen vapaaehtoistoiminta tarvitsee rinnalle yhteyshenkilön, jolta saa tarvittaessa tukea ja neuvontaa toimintaan liittyvissä tilanteissa ja asioissa. Tämä oli yksi keskeisistä asioista, jonka vapaaehtoistoimijat toivat esille. Ylästön nuorteniltojen vapaaehtoistoimijat ovat joukko alueen asukkaita, jotka haluavat vaikuttaa alueen nuorten hyvinvointiin. He eivät kuitenkaan ole nuoriso-, ohjaus- tai sosiaalialan ammattilaisia. Myös vapaaehtoistoimijoiden ajalliset resurssit ovat rajallisia. Nuorisopalveluiden tarjoaman tuen tarve on hyvin tilannekohtaista. Ylästön nuorille tarjottavan toiminnan kävijämäärät ja toiminnan hektisyys vaihtelevat toimintakertojen välillä. Tämä on yleistä myös kunnallisessa nuorisotyössä. Toimintailtana kävijöitä voi olla parikymmentä tai vaihtoehtoisesti lähempänä sata nuorta kerrallaan. Tämä luonnollisesti vaikuttaa siihen, miten rauhallista tai rauhatonta toiminta on ja millaisia lieveilmiöitä se voi tuoda mukanaan. Tästä johtuen myös tuen tarve vaihtelee. Turvallisen toiminnan tuottamiseksi on kuitenkin tärkeää, että tukea on aina tarvittaessa saatavilla. Tukea ja ohjausta mahdollistamalla sekä toimintaan esimerkiksi nuorisotyöntekijän työpanoksella satsaamalla, tuodaan esiin myös vapaaehtoistoiminnan arvostusta.

Vapaaehtoistoimijoiden järjestämää toimintaa ja sen tukemista olisi hyvä koordinoida myös nuorisopalveluiden taholta. Vapaaehtoistoiminnan koordinointiin nuorisopalveluilla olisi hyvä olla oma nimetty henkilö. Koordinaattoria tarvittaisiin muun muassa yhteyshenkilöksi, avuksi vapaaehtoistoimijoiden perehdyttämiseen, tunnuslukujen keräämiseen ja toiminnan raportoimiseen, linkiksi ongelmatilanteiden ennaltaehkäisemiseen ja käsittelemiseen (työnohjauksellinen apu) sekä lisätoiminnan ja koulutus- tarpeiden koordinoimiseen. Koordinaattorin kautta kulkisi tietoja nuorisopalveluilta vapaaehtoisille. Erilaisiin tilanteisiin ja toimintatapoihin kantaa ottamalla hän samalla

toisi esiin kuvaa nuorisopalveluiden arvomaailmasta ja toimintatavoista. (Syrjänen 2003, 65.) Koordinaattori voisi toimia myös vapaaehtoisten omien kokoontumiseen tai palkitsemisen koollekutsujana. Tietoa siitä, mitä tukea nuorisopalveluilla on vapaaehtoisille tarjolla, minkälaiseen vapaaehtoistoimintaan on mahdollista osallistua sekä oleellisia yhteystietoja tulisi olla selkeästi esillä ja helposti löydettävissä. Esimerkiksi Helsingissä nuorisoasiankeskuksen vapaaehtoistoiminnan koordinoimisesta vastaa nimetty vapaaehtoistoiminnan koordinaattori. Helsingin kaupungin verkkosivuilta löytyy yhteystietoja, sekä auki kirjoitettuna vapaaehtoisten aikuisten tehtäviä. (Helsingin kaupunki 2019.)

7 OPAS ALUEELLISEN VAPAAEHTOISTOIMINNAN TUEKSI

Haastatteluiden, kyselyn ja havainnoinnin avulla esille tulleiden ideoiden, toiveiden ja tarpeiden mukaisesti lähdimme kokoamaan nuorten hyväksi tehtävän alueellisen vapaaehtoistoiminnan tueksi opaskirjasta (Liite 7). Opas on tapa hahmottaa ja selkeyttää vapaaehtoistoimintaa kokoamalla kaikki tarpeellinen tieto yhteen paikkaan (Kaila 2014, 36). Oppaan halusimme koota selkeäksi ja kompaktiksi kokonaisuudeksi, joka ei olisi liian pitkä tai vaikeasti luettava.

Oppaaseen koottiin ensiksi tietoa siitä, miten lähteä liikkeelle ja mitä tulee ottaa huomioon vapaaehtoisvoimin alueen nuorille järjestettävää toimintaa suunnitellessa ja toteuttaessa. Toiminta lähtee liikkeelle aloitteesta ja nykytilanteen selvittämisestä. Alkuun on hyvä selvittää, millaista toimintaa alueella nuorille on jo tarjolla, miten ja mistä toimitilat toimintaan sekä mitä avustusta tai tukea toiminnan järjestämiseen on saatavilla. On hyvä pohtia verkostoja ja oleellisia yhteistyötahoja, mistä apua tai tukea on ongelmatilanteissa tarvittaessa saatavilla. Toimintaa aloitellessa on hyvä kirjata toimintasuunnitelmaan yhteisiä toimintalinjoja ylös yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Turvallisen toiminnan järjestämisestä koottiin oppaaseen oma lukunsa. Luvun alle koottiin asiaa vastuukysymyksistä, toimintasuunnitelmasta, turvallisuussuunnitelmasta, toimintaohjeista ongelmatilanteissa sekä raportoinnista.

Vapaaehtoistoimijoista koottiin oma lukunsa. Osio sisälsi huomioitavia, toiminnassa olevia sekä uusia toimintaan haluavia vapaaehtoistoimijoita koskevia asioita. Alaluvuissa käsiteltiin vapaaehtoistoiminnan rekrytointia, uusien vapaaehtoisten vastaanottoa ja perehdytystä, vapaaehtoistoimijoiden verkostoitumista, yhteydenpitoa ja vastuunjakoja, työnohjauksellista tukea, konsultaatioapua ja saatavilla olevia tukimahdollisuuksia. Toiminnan järjestämisestä oppaaseen kirjattiin lainsäädännön mukaisista vastuista sekä toimintaa ohjaavista arvoista ja toimintamalleista. Lisäksi lukuun lisättiin asiaa tiedottamisesta ja tietosuojalain alla olevien tietojen keräämisestä. Oppaassa käsitellään myös mainostamista ja markkinointia. Markkinoinnin toteuttamisesta on hyvä olla oma suunnitelmansa. Miten mainostusta ja markkinointia toteutetaan, missä, kuka ja kenelle toimintaa markkinoidaan. Sosiaalisen median kulttuurista ja -kanavista, miten ja missä sosiaalisessa mediassa toimitaan, on hyvä myös olla omat toimintakulttuurinsa.

Toiminnan sisällöstä kirjattiin ylös muun muassa toiminnan sisällön tuottamisesta, mitä nuorten kanssa voi tehdä. Oppaaseen laitettiin vinkkejä mistä toimintavälineitä voi kysellä lainaksi. Oppaaseen kirjattiin myös yhteisten pelisääntöjen luomisesta yhdessä nuorten kanssa, nuorten osallistamisesta toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen sekä ideoita toiminnan arvioimiseen ja kehittämiseen. Oppaasta löytyy luku nuorten omien projektien rahoittamisesta nuorten toimintarahaa hakemalla. Vapaaehtoistoiminnassa toimintarahasta voi olla iso hyöty toiminnan sisällön tuottamiseen. Tähän lukuun kirjattiin vapaaehtoistoimijoiden toiveiden mukaisesti myös tietoa nuorten kasvun ja kehityksen tukemisesta, ja mistä lisätietoa aiheesta on saatavilla.

Viimeisenä lukuna oppaaseen lisättiin tietoa raportoinnin ja tunnuslukujen tärkeydestä ja hyödyntämisestä. Raportointi ja tilastointi ovat tärkeitä asioita onnistuneen ja laadukkaan toiminnan sekä yhteistyön takaamiseksi. Raportoinnilla pyritään tuomaan myös yhteistyökumppaneiden tietoon selkeä kuva toiminnasta, sekä seurataan toiminnan merkityksellisyyttä alueelle. Raportoinnista on apua avustusten hakemiseen ja toiminnan tarpeen perusteluun. Luvusta löytyy tietoa myös tunnuslukujen, eli nuorten määrän ja toimintatuntien hyödyntämisestä sekä toimintakertomuksen laatimisesta.

Kun on tietoa, voidaan suunnitella. Kun tietoa ei ole, pitää kokeilla (Hassi, Paju & Maila 2015, 20-25). Mahdollisimman hyvin toimivan ja palvelevan toimintamallin selvittämiseksi toiminnallisen kehittämistyön tuotoksena syntyvän oppaan palvelevuutta kehitettiin ja arvioitiin Ylästön nuortenilloissa toimivien vapaaehtoisten, sekä toimintaan mukaan tulevien, uusien vapaaehtoistoimijoiden kanssa. Kokeilu tuotti lisätietoa siitä mikä käytännössä toimi ja mikä ei, mihin tulisi kiinnittää huomiota ja mitä vielä kehittää. Tavoitteena oli opasta käytännössä testaamalla tuottaa sellaista tietoa, mitä muuten ei olisi saatu selville. Opasta arvioitiin ryhmämuotoisilla keskusteluilla, sekä luomalla webropol alustalle palautekysely (Liite 6). Kyselyn kautta saatiin yhteensä neljä kehittävästä palautetta. Oppaaseen toivottiin tietoa nuorten kehitysvaiheista sekä ulkoasuun paneutumista. Käsittelimme palautteet ja opasta muokattiin tarpeiden mukaisesti. Palautteen mukaan opas koettiin käyttökelpoiseksi, kattavaksi paketiksi. Liitteinä olevia selkeitä, printattavia lomakkeita pidettiin hyvänä lisänä. Lomakkeita vapaaehtoistoimijat voivat hyödyntää halutessaan myös sähköisessä muodossa. Sekä tilaaja, että opasta testanneet vapaaehtoistoimijat toivoivat oppaasta myös tiivistettyä lehtistä. Koko opas tulisi kuitenkin olla luettavissa niin sähköisessä muodossa kuin paperisena opaskirjana, varsinkin toimintaan perehtyvien uusien vapaaehtoisten kanssa. Tilaajalle opinnäytetyö ja sen tuotoksena koostettu opas esiteltiin hyvissä ajoin syksyllä 2019. Tilaajalla oli riittävästi aikaa tuotosten arviointiin. Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden arvion mukaan opas on hyvä ja käyttökelpoinen käsikirja, jota voidaan hyödyntää, kun vastaavaa toimintaa viedään uusille toiminta-alueille Vantaalla, sekä mahdollisesti myös muissa kaupungeissa, joissa on samanlaista tarvetta täydentää nuorisotyön palveluverkkoa esimerkiksi katvealueilla. Oppaaseen on koottu kattavasti ja selkeästi tietoa, jota nuorisotoimintaa jo järjestävät tai toimintaa käynnistävät vapaaehtoistoimijat tarvitsevat onnistuneen toiminnan tueksi. Tilaajan mukaan oppaan avulla vapaaehtoistoimijat saavat kuvan siitä, mitä kaikkea toiminnan toteuttaminen edellyttää, vapaaehtoisuutta unohtamatta. Oppaan koettiin nostavan esille myös alueellista yhteistyötä. Tilaajan mukaan opas voisi toimia käsikirjana myös niille vapaaehtoistoimijoille, joilla on olemassa jokin taustayhteisö tai -järjestö.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ARVIOINTI

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaista yhteistyötä ja tukea vapaaehtoismijat nuorisopalveluilta toiminnan järjestämiseen toivoisivat, miten yhteistyötä ja vapaaehtoisten aikuisten nuorille järjestämään toimintaa voisi kehittää, miten ja miltä taholta toimintaa koordinoitaisiin sekä mitä Vantaan kaupungin nuorisopalvelut toiminnalta ja yhteistyöltä toivoo ja edellyttää. Seuraavissa luvuissa arvioimme opinnäytetyön onnistumista ja vastaamista tutkimuskysymyksiin. Pohdinta alkaa tarkastelemalla ja arvioimalla opinnäytetyön luotettavuutta, tulosten yleistettävyyttä ja eettisyyttä. Opinnäytetyönprosessin pohdinnassa koko prosessia tarkastellaan vaiheittain.

8.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja yleistettävyyys

Koska kaikessa tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä, on opinnäytetyön tulosten luotettavuuden ja yleistettävyyden arviointi oleellinen osa opinnäytetyöprosessia (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tutkimusmenetelmät valitaan sen mukaan, millaista tietoa halutaan. Aineiston keruun toteutimme sekä kvalitatiivisia-, että kvantitatiivisia menetelmiä käyttäen tarkoituksena koota aineistoa mahdollisimman monesta näkökulmasta. Opinnäytetyön pääpaino on kuitenkin kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Kvalitatiivista tutkimusta tehdessä tutkimuksen toteuttamista ja luotettavuutta ei voida pitää toisistaan irrallisina asioina. Kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä tehdyn tutkimuksen luotettavuudesta vastaa lopulta tutkija itse. Luotettavuuden arviointiin vaikuttavat tutkijan tekemät valinnat ja ratkaisut, jotka hänen on kyettävä kuvaamaan, perustelemaan ja arvioimaan. (Vilkkä 2015, 196-197.)

Kvalitatiivinen tutkimus etenee koko tutkimusprosessin ajan tutkimuksen yleistettävyyttä huomioiden. Näin on toimittu myös tämän opinnäytetyön kohdalla. Laadullista tutkimusta tehdessä on muistettava, että yleistämistä ei tehdä tutkimusaineistosta, vaan tutkijan tulkintojen pohjalta. Tulkinta on aina tuotosta tutkijan, tutkimusaineiston sekä teorian välisestä vuoropuhelusta. (Vilkkä 2015, 195-197.) Triangulaatiolla eli moninäkökulmaisuuksella ja erilaisia tutkimusmenetelmiä käyttämällä halusimme saada mahdollisimman paljon monipuolista aineistoa aiheesta, josta aiempia tutkimuksia ei ole saatavilla. Tutkimuksen tuloksia on peilattu kirjallisuuteen, aiempiin tutkimuksiin vapaaehtoistoiminnasta sekä opinnäytetyön tekijöiden omaan pohdintaan. Olemme käyttäneet monipuolisesti erilaisia lähteitä ja perehtyneet opinnäytetyön aiheeseen

huolellisesti ja perusteellisesti. Aiempia tutkimuksia neljännen sektorin vapaaehtoisten järjestämästä alueellisesta nuorisotoiminnasta ei juurikaan ole saatavilla. Osa vapaaehtoistoimintaa koskevista tutkimuksista ja teoriatiedosta on kuitenkin yleistettävissä tukemaan myös neljännen sektorin järjestämää toimintaa. Kehittämisehdotuksia tai opinnäytetyön tuotoksena syntyneen oppaan sisältöä ei ole laadittu yksin tutkimuksessa esille tulleiden asioiden pohjalta, vaan niiden tueksi on hyödynnetty jo olemassa olevaa teoriaa ja tutkimustietoa. Opinnäytetyön tutkimuksen tulokset olivat samankaltaisia aiempiin tutkimuksiin verrattuna.

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa keskeisiä käsitteitä ovat validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetti tarkoittaa tutkimusmenetelmien ja tutkimuskohteen yhteensopivuutta eli tutkimuksen luotettavuutta. Validiteetti arvioi miten tutkimusmenetelmä sopii siihen ilmiöön mitä sen avulla on tarkoitus tutkia. (Heikkinen & Syrjälä 2007, 147.) Kirjallisuuteen laajasti perehtymällä voidaan lisätä tutkimuksen validiteettia (Kananen 2009, 74). Reliabiliteetti taas arvioi tutkimustulosten tarkkuutta ja toistettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 136). Kyselyn ja haastatteluiden kysymykset oli tutkimuksessamme tehty mahdollisimman selkeiksi ja yksinkertaisiksi. Kysymyksiä voitiin tarvittaessa tarkentaa haastattelutilanteessa lisäkysymysten avulla. Osallistavan havainnoinnin avulla saimme syvennettyä aineistoa. Valitsemiemme tutkimusmenetelmien voi todeta toimineen tiedonkeruussa tarpeen mukaisesti ja luotettavasti. Moninäkökulmaisuus tuki aiheen puolueetonta tarkastelua.

Opasta käytännössä testaamalla saatiin syvennettyä opinnäytetyön kehittämistyön tulosten luotettavuutta. Kokeilut synnyttävät tietoa oppaan käytännön toimivuudesta, jota mielestämme ei muulla keinoin olisi saatu selville. Kehittäminen kokeilemalla on nopeaa, jatkuvaa ja tarkoituksenmukaista oppimista käytännön tilanteista. (Hassi ym. 2015, 25.)

8.2 Opinnäytetyön eettisyys

Lähtökohtana opinnäytetyön eettisyydelle on noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. (Vilka 2015, 41). Tutkimuksen luotettavuuden ja uskottavuuden takaa parhaiten hyvien tieteellisten menettelytapojen noudattaminen. Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää tieteellisiä tietoja, taitoja ja toimintatapoja sekä tutkimuksen teossa, että suhteessa yh-

teiskuntaan ja tiedeyhteisöön. (Kuula 2011, 34.) Tämä opinnäytetyö on tuotettu rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkaavaisuutta noudattaen aina tiedonhankinnasta analyysiin ja arviointiin saakka. Tilaajalle on heti prosessin alussa esitelty opinnäytetyösuunnitelma sekä kyselyyn ja haastatteluun käytettävät kysymykset. Tilaajan toiveena oli nähdä kysely- ja haastattelukysymykset etukäteen. Opinnäyteprosessissa on huolehdittu tutkimuksen asianmukaisuudesta tekemällä yhteistyösopimus Vantaan kaupungin ja Humakin kanssa, sekä hakemalla tarvittava tutkimuslupa Vantaan kaupungilta (liite 1). Olemme pyrkineet noudattamaan prosessissa tilaajan kanssa sovittuja aikatauluja. Tilaajaa olemme informoineet opinnäytetyön vaiheista sekä tutkimuksen tuloksista.

Kyselyn, haastatteluiden sekä havainnoinnin toteutuksessa on huolehdittu asianmukaisesta informoinnista. Vastaajille on kerrottu olennaisimmat tiedot kyselystä; mitä tutkimus käsittelee, mihin vastauksia käytetään ja mihin mennessä materiaali hävitetään. Lisäksi olemme painottaneet kyselyyn vastaavien anonymiteettiä ja vapaaehtoisuutta. Henkilöiltä, jotka ovat vastanneet omalla nimellään, on pyydetty suostumus vastausten käyttöön opinnäytetyössä. Tietoperustaan käytetyt lähteet on osoitettu sekä tekstin sisällössä, että lähdeluettelossa asianmukaisella tavalla.

Hyvällä tieteellisellä käytännöllä tarkoitetaan sitä, että tutkimusta tekevät noudattavat eettisesti kestäviä, tiedeyhteisön hyväksymiä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä (Vilkkä 2015, 41). Koko opinnäytetyöprosessimme on noudattanut tieteellistä rehellisyyttä. Opinnäytetyössämme olemme pyrkineet tuomaan esiin mahdollisimman oikeanmukaisen ja rehellisen kuvan tuloksista ja johtopäätöksistä. Kaikissa opinnäytetyön vaiheissa olemme pyrkineet katsomaan aineistoa ja tuloksia objektiivisesti. Olemme halunneet koota opinnäytetyöstämme selkeän, helposti luettavan ja kiinnostavan tutkimuksen. Opinnäytetyöprosessin eri vaiheita ja käytettyjä metodeja on pyritty avaamaan lukijalle selkeästi ja avoimesti. Huolellisuuteen on kiinnitetty huomiota kaikissa prosessin eri vaiheissa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeissa korostetaan, että vaikka käytännön vastuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta on tutkijalla itsellään, vastuussa on myös koko muu tiedeyhteisö. (Kuula 2011, 35.) Koemme työssämme ja koko opinnäytetyöprosessimme ajan noudattaneemme hyvää tieteellistä käytäntöä.

8.3 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyön toteuttaminen parityönä oli mielekästä. Olemme toisillemme työympäristöstä entuudestaan tuttuja, mutta vastaavanlaisen kehittämistehtävän parissa työskentelystä yhdessä meillä ei ole kokemusta. Dialoginen työskentelytapa opinnäytetyötä tehdessä oli sujuvaa, jatkuvaa ja avointa. Opinnäytetyöpäiväkirja toimi vuorovaikutuksen apuvälineenä, ja piti meidät koko ajan kartalla opinnäytetyön etenemisestä. Vuoropuhelu edisti kokonaisuuden hahmottamista, opinnäytetyön aiheeseen syventymistä ja toi esiin uusia näkökulmia. Parityöskentely myös mahdollisti aiheen syvemmän tarkastelun. Haastatteluiden, kyselyn, havainnoinnin sekä oppaan testaamisen toteuttaminen yksilötyönä olisi ollut aikaa vievä ja työläs prosessi.

Opinnäytetyö eteni tasaisesti aikataulussaan. Alustava aikataulu oli suorittaa haastattelut ja kysely kevään 2019 aikana. Opinnäytetyö oli tarkoitus esittää syksyn 2019 opinnäytetyöseminaarissa marraskuussa. Opinnäytetyön kirjoittamisen aloitimme jo heti opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa. Kirjoittaminen oli sujuvaa ja opinnäytetyö eteni suunnitellun aikataulun mukaisesti. Kevään 2019 aikana haastattelimme Ylästön nuorteniltojen vapaaehtoistoimijoita, havainnoimme toimintaa nuortenilloissa sekä suoritimme kyselyn toiminaan osallistuville nuorille. Opinnäytetyön tilaajan, Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden johdon haastattelut saimme toteutettua kesän 2019 loppuun mennessä. Varsinaisen aineiston analyysin aloitimme heti aineiston keruun valmistuttua. Analysoimme aineistoa teemoittelemalla vastauksia ja nostamalla esiin tärkeimpiä huomioita. Aineiston analyysin pohjalta aloimme kokoamaan opasta vapaaehtoisten aikuisten tuottaman nuorisotoiminnan tueksi. Opasta työstimme kesän aikana ja syksyyn mennessä ensimmäinen versio oli valmiina. Syksyllä 2019 testasimme opasta Ylästön nuorteniltojen vapaaehtoistoiminnassa, konkreettisen ja rakentavan palautteen saamiseksi.

Opinnäytetyötä varten haastattelimme yhdeksää vapaaehtoista toimijaa Ylästön nuortenilloissa. Haastattelut olivat antoisia, ja vahvistivat kehittämistehtävän lähestymiskulmaa. Haastattelimme myös Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden johtajaa, sekä kahta päällikköä työn tilaajan toiveita ja tarpeita selvittääksemme. Haastattelut osoittautuivat hyvin hyödyllisiksi opinnäytetyön ja opinnäytetyön tutkimusten tulosten pohjalta tehdyn oppaan kannalta. Haastatteluista saimme paljon faktatietoa ja ideoita

toiminnan kehittämiseen. Ylästön nuortenilloissa käyville nuorille järjestimme kyselyn. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää, nähdäänkö toiminnalle nuorten keskuudessa aidosti tarvetta, sekä saadaksemme näkökulmaa myös siihen mitä nuoret toiminnalta odottavat. Olimme tyytyväisiä saamaamme otantaan ja aineiston monipuolisuuteen sekä kyselyn että haastatteluiden osalta.

8.4 Tilaajan arvio

Opinnäytetyö esiteltiin tilaajalle syksyllä 2019. Tilaaja sai tutustua opinnäytetyöhön sekä tutkimuksen tulosten pohjalta koottuun oppaaseen kahden viikon ajan. Palaute sekä kehittämissuhteet pyydettiin sähköpostitse kirjallisena. Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden arvion mukaan opinnäytetyömme täyttää hyvin sille asetetut vaatimukset ja odotukset. Opinnäytetyössämme olemme tilaajan mukaan tutkineet juuri niitä seikkoja, jotka edesauttavat neljännen sektorin järjestämisen nuorisotoiminnan onnistumisessa sekä kartoittaneet onnistuneesti myös toimintaa vaikeuttavia tai estäviä riskejä ja uhkatekijöitä. Opinnäytetyössämme on tuotu esille niitä kipupisteitä, joita liittyy neljännen sektorin tuottamaan toimintaan, sekä etsitty niihin ratkaisumalleja tilaajan toiveen mukaisesti. Neljännen sektorin suorittamaa vapaaehtoistyötä oli opinnäytetyössä kuvattu monipuolisesti. Erinomaiseksi koettiin, että kehittämistehtävään oli osallistettu myös nuoria, ja heidän näkökulmansa oli otettu huomioon toiminnan kohteina ja asiakkaina. Vapaaehtoistoimijoiden sekä toimintaan osallistuvien nuorten ajatukset tulevat tilaajan arvion mukaan opinnäytetyössä hyvin esille. Opinnäytetyössämme esille nousevat myös vapaaehtoistoiminnan herkkyyksien liian rajulle ulkopuoliselle ohjaukselle, tuen tarpeen vaihtelu toiminnan aikana, sekä vapaaehtoistoiminnan henkilökohtainen merkitys toiminnassa mukana olemiseen. Haastatteluista saatu materiaali koettiin arvokkaana tietolisänä. Tilaajan mukaan Vantaan kaupungin nuorisotyön tärkeä rooli toiminnan edellytysten luomisessa tuli selvästi ja konkreettisesti opinnäytetyössämme esille. Olemassa oleva tuki neljännen sektorin toimijoille on tilaajan arvion mukaan vähäistä ja näin ollen opinnäytetyön avulla nuorten vapaaajalla tehtävä vapaaehtoistyö saa uudenlaisen merkityksen ja painoarvon. Opinnäytetyömme koettiin herättävän kiinnittämään huomiota niihin alueilla toimiviin vapaaehtoisiin, jotka eivät välttämättä kuulu järjestöihin tai yhteisöihin. Tilaajan mukaan Vantaan kaupungin nuorisopalvelut saivat opinnäytetyöstä hyvän toimintamallin sille,

miten tämänkaltaista asukkaiden ja vapaaehtoisten arvokasta työtä tulee arvostaa ja tukea.

Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt opas koettiin hyvänä ja käyttökelpoisena käsikirjana, johon on koottu kattavasti ja selkeästi tietoa, jota nuorisotoimintaa jo järjestävät tai toimintaa käynnistävät vapaaehtoistoimijat tarvitsevat onnistuneen toiminnan tueksi. Opasta voidaan hyödyntää, kun vastaavaa toimintaa viedään uusille toiminta-alueille Vantaalla, sekä mahdollisesti myös muissa kaupungeissa, joissa on samanlaista tarvetta täydentää nuorisotyön palveluverkkoa esimerkiksi katvealueilla. Tilaajan arvion mukaan oppaan avulla vapaaehtoistoimijat saavat kuvan siitä, mitä kaikkea toiminnan toteuttaminen edellyttää, vapaaehtoisuutta unohtamatta. Oppaan koettiin nostavan esille alueellista yhteistyötä. Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden mukaan on tärkeää, että vapaaehtoistoimijat eivät koe olevansa yksin, vaan että apua ja tukea on tarvittaessa saatavilla esimerkiksi nuorisopalveluiden työntekijöiltä. Tilaajan mukaan opas toimisi käsikirjana niille vapaaehtoisille, joilla on olemassa jokin taustayhteisö tai -järjestö.

8.5 Opinnäytetyöprosessin itsearviointi

Opinnäytetyön vastaamista kehittämistehtävään tulee arvioida kriittisesti. Tavoitteenamme oli selvittää millaista yhteistyötä ja tukea neljännen sektorin vapaaehtoistoimijat nuorisopalveluilta toiminnan järjestämiseen toivoisivat, miten yhteistyötä ja vapaaehtoisten aikuisten nuorille järjestämää toimintaa voisi kehittää, miten ja miltä taholta toimintaa koordinoitaisiin sekä mitä Vantaan kaupunki toiminnalta toivoo ja edellyttää. Kehittämistehtävän tutkimuksen tulokset olivat käyttökelpoisia. Aineistosta nostimme esille selviä toiveita, tarpeita ja kehittämiskohteita, joita hyödyntää konkreettisesti niin oppaan teossa, kuin kehittämisehdotusten kirjaamisessa. Uskoimme, että tutkimuksessa saadut tulokset auttavat sekä tilaajaa, että vapaaehtoistoimijoita suuntaamaan ja kehittämään omaa toimintaansa sekä yhteistyön kehittämisessä. Opinnäytetyön tulosten pohjalta kootun oppaan on tarkoitus toimia vapaaehtoisvoimin järjestettävän nuorisotoiminnan tukena.

Koemme, että opinnäytetyön tavoitteet toteutuivat hyvin. Vaikka valmista tietoa opinnäytetyömme aiheesta oli haasteellista löytää, perehdyimme hyödynnettävissä olevaan kirjallisuuteen kattavasti. Valitsemillamme tutkimusmenetelmillä saimme koottua

hyödyllistä ja käyttökelpoista tietoa. Opinnäytetyömme tuotoksena syntynyt opas on tilaajan toiveiden mukainen ja konkreettisesti vapaaehtoistoimijoiden tukena hyödynnettävä. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöprosessi oli hyvin mielekäs, ammatillisesti kehittävä ja hyödyllinen oppimisen kokemus. Uskomme voivamme hyödyntää sen tuomaa kokemusta tulevaisuudessa yhteisöpedagogin työkentällä työskenneltäessä.

LÄHTEET

- Alasaari, Kirsi 2016. Roolimalleihin kirjoja vapaaehtoisista. Nuorisotyö (70) 4/2016, 13-14.
- Cederlöf, Petri 2016. Vapaaehtoistoimintaa edistetään- vai heikennetään? Nuorisotyö (70) 4/2016, 28-30.
- Eläkeliitto ry. 2010. Auttamisen iloa. Palvelevan vapaaehtoistoiminnan opas. Helsinki: Eläkeliitto ry.
- Harju, Aaro 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.
- Hassi, Lotta & Paju, Sami & Maila, Reetta 2015. Kehitä kokeillen! Organisaation käsikirja. Helsinki: Talentum media Oy.
- Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- Heikkinen, Hannu L.T. 2007. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Hannu L.T. Heikkinen, Esa Rovio ja Leena Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 2. tark. painos. Helsinki: Kansanvalistusseura, 16-38.
- Heikkinen, Hannu L.T. & Huttunen, Rauno 2007. Toimintatutkimus tieteenä. Teoksessa Hannu L.T. Heikkinen, Esa Rovio ja Leena Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 2. tark. painos. Helsinki: Kansanvalistusseura, 184-202.
- Heikkinen, Hannu L.T. & Syrjälä, Leena 2007. Tutkimuksen arviointi. Teoksessa Hannu L.T. Heikkinen, Esa Rovio ja Leena Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 2. tark. painos. Helsinki: Kansanvalistusseura, 143-162.
- Helsingin kaupunki 2019. Nuorisopalveluiden vapaaehtoistoiminta. Viitattu 28.9.2019. <http://vapaaehtoistoiminta.munstadi.fi/toiminta/avoimet-tehtavat/>
- Iivonen, Anne 2011. Miten vaikutan? Kansalaistoiminnan vaikuttamisopas. Helsinki: Ok-Oppimiskeskus.
- Järvinen, Kati & Niemi, Joonas 2019. Vantaan vertaisohjaajatoiminnan käsikirja 2019. Vantaan kaupunki. Viitattu 2.7.2019. https://www.vantaa.fi/instance/data/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/104477_Vantaan_vertaisohjaajatoiminnan_kasikirja.pdf
- Kaila, Katja 2014. Onnistunut vapaaehtoistoiminta: opas toiminnan kehittäjälle. 3. painos. Helsinki: Vety-hanke. Viitattu 28.10.2018. https://www.kierratyskeskus.fi/files/8928/Onnistunut_vapaaehtoistoiminta_opas_VETY_0514web.pdf
- Kananen, Jorma 2009. Toimintatutkimus yritysten kehittämisessä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karreinen, Lari & Halonen, Maria & Tennilä, Meri 2017. 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Teoksessa Lari Karreinen, Maria Halonen & Meri Tennilä (toim.) 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. 3. painos. Helsinki: Vihreä sivistysliitto, 5-113.

Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2.painos. Tampere: Vastapaino.

Kuuluvainen, Salla 2015. Vapaaehtoistyön johtaminen. Helsinki: Sivistysliitto kansalaisfoorumi SKAF ry.

Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014) Viitattu 26.9.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140148>

Loimu, Kari 2012. Yhdistystoiminnan käsikirja. 5. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Mattila, Pirjo & Toivonen, Markku 2003. Kunta nuorten oman toiminnan tukijana. Teoksessa Pirkko Hakkarainen (toim.) Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Riihimäki: Kansalaisareena ry., 89-90.

Mikkola, Leena 2003. Tukeminen ja ohjaus käytännössä. Teoksessa Pirkko Hakkarainen (toim.) Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Helsinki: Kansalaisareena ry., 38-42.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Purjo, Timo 2012. Nuoriso-ohjaajuudesta nuorisokasvattajuuteen. Teoksessa Katja Komonen, Leena Suurpää & Markus Söderlund (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 81-105.

Raninen, Anna & Raninen, Tarja & Toni, Ilpo & Tornaesus, Göran 2008. Mathildan muodonmuutos. 1. painos. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy.

Rauas, Minna 2012. Ole hyvä! Nuorisotyön eettisyys kehittämishaasteena. Teoksessa Katja Komonen, Leena Suurpää & Markus Söderlund (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 106-122.

Stranius, Leo 2018. Kohti vapaaehtoistoiminnan tulevaisuutta. Teoksessa Sini Hirvonen ja Satu Puolitaival (toim.) Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa. Kansalaisareena ry. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2018, 8-10. Viitattu 29.9.2019. <http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/12/Vapaaehtoistoiminta-nyt-ja-tulevaisuudessa-web.pdf>

Syrjänen, Kaisli 2003. Vapaaehtoisten jaksaminen. Teoksessa Pirkko Hakkarainen (toim.) Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Helsinki: Kansalaisareena ry., 33-37.

Tietosuojalaki (1050/2018) Viitattu 26.9.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>

Torvinen, Manna 2003. Vapaaehtoistoimintaa yhteistyössä Vantaan sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Teoksessa Pirkko Hakkarainen (toim.) Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Riihimäki: Kansalaisareena ry., 78-88.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turkkila, Susanna 2017. Vapaaehtoisen tuen tarpeeseen vastaaminen. Teoksessa Antti Rajala & Pinja Nieminen (toim.) Tuettu vapaaehtoistoiminta – Avain osallisuuteen. Kansalaisareena ry., 14-17.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK 2019. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 18.4.2019. <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta>

Työturvallisuuslaki (738/2002) Viitattu 26.9.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738#L6P55>

Vantaan kaupunki 2019. Nuorisopalvelut. Viitattu 29.9.2019. <https://www.vantaa.fi/vapaa-aika/nuoret/nuorisopalvelut>

Vilkkä, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Willberg, Elina 2015. Vapaaehtoistoiminnasta iloa monille: Hyvinvointia tukevan vapaaehtoistyön vastuut ja käytännöt. Helsinki: Sitra.

Yeung Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoistoiminnan timantti – Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta – Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 104-125.

Yeung, Anne Birgitta 2007. Innoittava Vapaaehtoistoiminta – Toimintaan sitoutuminen ja sen tukeminen. Teoksessa Aaro Harju (toim.) Kansalaistoimintaan kätkeytyä aarre. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi, 152-165.

Yhdistyslaki (503/1989) Viitattu 26.9.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503>

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupahakemus

Liite 2. Havainnointirunko

Liite 3. Haastattelurunko vapaaehtoiset

Liite 4. Haastattelurunko nuorisopalveluiden edustajat

Liite 5. Kyselyrunko asiakkaat (+ saate)

Liite 6. Palautekysely runko oppaan testaaminen

Liite 7. Opas vapaaehtoisvoimin järjestettävän nuorisotoiminnan tueksi

Liite 1. Tutkimuslupahakemus

Vantaa

Viranhaltijapäätös

§ 1/2019

sivu 1 (2)

01.02.2019

VD/1059/13.00.00/2019

Sivistystoimi / Nuorisopalvelut
Nuorisopalveluiden johtaja vs. Pekka Mäkelä

Tutkimuslupahakemus, Kalle Laakso ja Mirka Rautio, Alueellinen vapaaehtoistoiminta nuorisotyön voimavarana

Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelit, Kalle Laakso ja Mirka Rautio hakee tutkimuslupaa opinnäytetyötä varten.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää alueellisen vapaaehtoistyön muotoja ja mahdollisuuksia, miten toimintaa voi kehittää ja minkälaista tukea vapaaehtoiset toimijat tarvitsevat, sekä luoda rakenteita ja työkaluja alueellisen vapaaehtoistoiminnan koordinoimiseen, tukemiseen, motivoimiseen ja kehittämiseen.

Tutkimusmenetelmät ovat haastattelut, havainnoinnit, kyselyt ja kokeilut.

Tutkimuksen toteuttamisaika on 25.1. – 30.12.2019. Arvioitu valmistumisaika on 30.12.2019.

Nuorisopalveluiden johtaja vs:n päätös:

Päätän myöntää tutkimusluvan. Tutkimuksessa kerättyjä tietoja saa käyttää vain tutkimustarkoitukseen. Kartoitukseen osallistuvien on sitouduttava salassapitovelvollisuuteen sekä turvaamaan ehdottomasti kartoituksessa tarkastelemiensa henkilöiden identiteetin ja anonymiteetin.

Liitteet:

Päiväys Vantaa 01.02.2019

Allekirjoitus

Nimen selvennys Pekka Mäkelä

Virka-asema Nuorisopalveluiden johtaja vs.

Allekirjoitettu sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.

Täytäntöönpano: Nuorisopalvelut
ote: hakijat

Tämä päätöspöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika: 6.2.2019

Paikka: Vantaan kaupungin internetsivuilla paatokset.vantaa.fi

Oikaisuvaatimusohjeet

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimus tehdään Vantaan vapaa-ajan lautakunnalle, postiosoite: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, PL 1100, 01030 Vantaan kaupunki tai sähköpostitse osoitteella: kirjaamo@vantaa.fi

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon 7 päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana taikka kolmantena päivänä sähköisen viestin lähettämisestä.

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on oikaisuvaatimuksen tekijän allekirjoitettava.

Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Liite 2. Havainnointirunko

Havainnointirunko

- Tarpeita/toiveita työkalupakin sisällöksi
- Turvallisuus/Ongelmatilanteet
- Nuorten osallistaminen
- Uusien vapaaehtoisten rekrytointi/kohtaaminen/perehdytys
- Yhteisesti sovitut/hiljaiset säännöt ja toimintatavat, päihdepuuttumismalli
- Raportointi, tilastointi, muu dokumentointi
- Tiedonkulku
- Yhteistyötahot, yhteistyö kaupungin kanssa
- Toiminnan sisältö
- Toiminnan tavoite/tavoitteellisuus
- Ajatus tulevaisuudesta/jatkumo
- Motivaatio

Liite 3. Haastattelurunko vapaaehtoiset

Arvoisa vastaaja, Teemme tutkimusta Vantaan kaupungin nuorisopalveluille alueellisesta vapaaehtoistoiminnasta Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden voimavarana.

Tarkoituksenamme on selvittää, millaista tukea vapaaehtoistoimijat nuorisopalveluilta toivoisivat ja miten yhteistyötä ja vapaaehtoistoimintaa voisi kehittää. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Vastaathan vain annettuihin kysymyksiin. Kyselyn lopussa on mahdollisuus antaa vapaasti palautetta tai omia kommentteja, joita haluat tuoda kyselyssä esille.

Kyselyyn vastataan anonymisti, ja vastauksia tullaan käyttämään opinnäytetyössämme ja nuorten hyväksi tehtävän alueellisen vapaaehtoistoiminnan tueksi kehitettävässä oppaassa. Aineistoa säilytetään vain opinnäytetyöprosessin ajan ja hävitetään tietosuojalain mukaisesti opinnäytetyöprosessin valmistuttua, viimeistään vuoden 2020 loppuun mennessä.

1. Sukupuoli (mies, nainen, muu, en halua vastata)
2. Missä asut?
 - a) Ylästö b) Pakkala c) muu, mikä?
3. Elämäntilanteesi? voit valita useamman vaihtoehdon
 - b) työelämässä b) työtön c) opiskelija d) muu mikä
4. Mitä ajattelet nuorten kanssa tehtävästä vapaaehtoistoiminnasta omalla alueellasi?
5. Kauanko olet toiminut vapaaehtoisena?
6. Mitkä asiat motivoivat sinua osallistumaan nuorten kanssa tehtävään vapaaehtoistoimintaan?
7. Minkälaista tukea kaipaisit vapaaehtoisena toimimiseen/Nuorten kohtaamiseen?
8. Omat vahvuutesi vapaaehtoisena toimimiseen?
9. Kuinka tärkeäksi koet omalla asuinalueellasi nuorille tarjottavan vapaaehtoistoiminnan järjestämisen asteikolla 1-5? Perustelut?
10. Millä tukitoimilla/keinoilla toimintaan saataisiin mukaan lisää aikuisia?
11. Aiotko jatkaa vapaaehtoisena toimimista? Miksi?
12. Miten mielestäsi nuoria voisi osallistaa toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen?
13. Kehittämisehdotuksia?

Liite 4. Haastattelurunko nuorisopalveluiden edustajat

Vantaan kaupungin edustajien haastattelut

1. Kuka olet ja mitä teet nuorisopalveluissa?
2. Miten tärkeänä näet neljännen sektorin tuottaman vapaaehtoistoiminnan nuorisopalveluiden toiminnan lisänä?
3. Mitä toiveita ja odotuksia nuorisopalveluilla on vapaaehtoistoiminnalta?
4. Pitäisikö nuorisopalveluiden olla aktiivisesti mukana kehittämässä/aktivoimassa neljännen sektorin järjestämää toimintaa? Jos, niin miten? Jos ei, miksei?
5. Millaisia kokemuksia sinulla on vapaaehtoistyöstä nuorten parissa?
6. Mitä lisäarvoa neljännen sektorin järjestämä nuorisotoimintaa voi tuottaa nuorisopalveluille?
7. Mitä haasteita neljännen sektorin tuottamassa nuortentoiminnassa mielestäsi on?
8. Onko neljäs sektori ollut aiemmin mukana tuottamassa nuorisotoimintaa Vantaan nuorisopalveluissa?
9. Miten nuorisopalvelut voisi jatkossa tehdä enemmän yhteistyötä vapaaehtoistoimijoiden kanssa sekä miten heitä voisi vahvemmin tukea toiminnassa?
10. Pitäisikö mielestäsi nuorisopalveluiden asettaa vapaaehtoistoiminnalle jonkinlaisia reunaehtoja / raameja, joiden puitteissa toimintaa voidaan toteuttaa?

Liite 5. Kyselyrunko asiakkaat (+ saate)

Arvoisa vastaaja,

Teemme tutkimusta Vantaan kaupungin nuorisopalveluille alueellisesta vapaaehtois-toiminnasta Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden voimavarana. Tarkoituksena on selvittää, millaista tukea vapaaehtoistoimijat nuorisopalveluilta toivoisivat ja miten yhteistyötä ja vapaaehtoistoimintaa voisi kehittää.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Kyselyyn vastataan anonymisti, ja vastauksia tullaan käyttämään opinnäytetyössämme ja nuorten hyväksi tehtävän alueellisen vapaaehtoistoiminnan tueksi kehitettävässä oppaassa.

Aineistoa säilytetään vain opinnäytetyöprosessin ajan ja hävitetään tietosuojalain mukaisesti opinnäytetyöprosessin valmistuttua, viimeistään vuoden 2020 loppuun mennessä.

1. Ikä
2. Sukupuoli
3. Missä asut?
 - a) Ylästössä b) Pakkalassa c) Muualla, missä?
4. Kuinka usein osallistut toimintaan?
 - a) kerran kuussa b) 2-3 krt/kk c) useammin
5. Mikä toiminnassa on parasta?

Miksi osallistut toimintaan? Valitse kolme tärkeintä

 - a) se on lähellä b) mieluisat tekeminen c) kaverit d) Liikunta e) pelit,
 - f) VR lasit g) ruoka h) keskusteleminen aikuisen kanssa
 - i) Turvallinen ajanviettopaikka j) Joku muu, mikä?
6. Koetko voitavasi vaikuttaa toiminnan sisältöön/järjestämiseen?

Kyllä, miten? Ei, miksi ei?
7. Koetko, että toimintaan on mukava ja turvallista osallistua?

Kyllä. ei, miksi ei?
8. Oletko osallistunut Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden tai muun vastaavan tahon järjestämään nuorisotoimintaan?

Kyllä, mihin? Ei
9. Millä tavoin toiminta olisi vieläkin parempaa?

Liite 6. Palautekyselyrunko oppaan testaaminen

Vapaaehtoistoimijoiden palautetta ja näkökulmaa oppaan toimivuudesta ja hyödyllisyydestä.

1. Millä arvosanalla kuvailisit oppaan sisältöä? (1= heikko, 5=erinomainen)
2. Miten perustelet vastauksesi
3. Oliko jokin oppaassa erityisen hyvää tai oliko jokin kohta minkä erityisesti haluaisit nostaa esille?
4. Avoin palaute. Risuja ja ruusuja

Liite 7. Opas vapaaehtoisvoimin järjestettävän nuorisotoiminnan tueksi

Toimintaa nuorille

Opas vapaaehtoisvoimin järjestettävän nuorisotoiminnan tueksi

Kalle Laakso & Mirka Rautio

Yhteisöpedagogi monimuoto (210 op)

Opinnäytetyö

15.11.2019

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

www.humak.fi

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 MITEN LIIKKEELLE	4
2.1 Nykytilanteen ja tarpeen selvittäminen	4
2.2 Tilat	5
2.3 Rahoitus ja kustannukset	5
2.4 Verkostot	6
2.5 Toimintasuunnitelma	7
3 TOIMINNAN TURVALLISUUS	7
3.1 Toimijoiden keskinäinen koordinointi ja vastuukysymykset	7
3.2 Turvallisuussuunnitelma	8
3.3 Toimintaohjeita	9
4 VAPAAEHTOISTOIMIJAT	13
4.1 Uusien vapaaehtoisten rekrytointi, vastaanotto ja perehdytys	13
4.2 Vapaaehtoistoimijoiden verkosto ja vastuunjako	13
4.3 Työnohjaus/konsultaatio/tuki	14
4.4 Koulutus	14
5 TOIMINNAN JÄRJESTÄMINEN	15
5.1 Lainsäädäntö	15
5.2 Etiikka, arvot & päihteettömyys	16
6 MAINOSTUS JA MARKKINOINTI	16
7 TOIMINNAN SISÄLTÖ	17
7.1 Välineiden lainaus	17
7.2 Yhteiset pelisäännöt	18

7.3 Nuorten osallistaminen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen	18
7.4 Toiminnan arviointi ja kehittäminen	18
8 NUORET	19
8.1 Nuorten kohtaaminen	19
8.2 Nuorten omat projektit ja rahoitus	19
8.3 Nuoren kasvu ja kehitys	20
9 RAPORTOINTI JA KIRJANPITO	20
9.1 Raportointi	20
9.2 Toimintakertomus	21
9.3 Tilastointi	22
LÄHTEET	23
LIITTEET	24

1 JOHDANTO

Tämä opas on koottu vapaaehtoisvoimin järjestettävän, nuorille suunnatun toiminnan tueksi. Opas on tarkoitettu avuksi nuorille järjestettävän toiminnan käynnistämiseen ja toteuttamiseen. Tämä opas on koottu Alueellinen vapaaehtoistoiminta nuorisotyön voimavarana- opinnäytetyön tutkimuksen tulosten pohjalta. Tutkimusta varten havainnoimme ja haastattelimme Ylästön vapaaehtoistoimijoita, toimintaan osallistuvia nuoria, sekä Vantaan kaupungin nuorisopalveluita. Oppaan sisältö on koottu opinnäytetyötä varten tehdyssä tutkimuksessa esille nousseiden toiveiden, kehittämissuositusten sekä hyvien käytänteiden pohjalta.

2 MITEN LIIKKEELLE

2.1 Nykytilanteen ja tarpeen selvittäminen

Aloitteen tekeminen

Toiminta lähtee liikkeelle aloitteesta. Aloitteen voi tehdä yhdistys tai järjestö tai yksittäinen kuntalainen. Aloitteen voi tehdä adressin muodossa, yhteydenottona tai vaikkapa puheenvuorolla asukastilaisuudessa. Aloitteen avulla huomiota tarvitseva asia saadaan esille ja sitä voidaan aidosti lähteä edistämään. Aloitteen avulla asia voidaan tuoda suurempaan tietoisuuteen, herättää keskustelua ja aktivoida asiasta kiinnostuneita. Omalla aktiivisella toiminnalla voi edistää asiaa merkittävästi. Asia Kannattaa ottaa omalla asuinalueellaan puheeksi ja kerätä kasaan kiinnostuneita ihmisiä ja yhteystietoja. Näin saadaan muodostettua heti ydinryhmää ajamaan asiaa eteenpäin.

Millaista toimintaa alueella nuorille jo on?

Kun lähdetään suunnittelemaan ja toteuttamaan nuorille suunnattua toimintaa alueella, on hyvä selvittää ensin lähtökohdat. Aluksi on hyvä kartoittaa, millaista toimintaa alueella jo ennestään on tarjolla. Nuorille suunnattua toimintaa järjestävät muun muassa Vantaan kaupunki, Seurakunnat, monet yhdistykset ja järjestöt, sekä urheiluseurat. Alueen erilaisten toimintojen kartoitus helpottaa selkeyttämään ja hahmottamaan kokonaiskuvaa, sekä välttämään päällekkäistä toimintaa. Alkukartoitus antaa vastauksen siihen, millaiselle toiminnalle alueella on aidosti tarvetta. Tämän jälkeen on huomattavasti selkeämpää lähteä selvittämään toimintamahdollisuuksia.

2.2 Tilat

Miten ja mistä tilat toimintaan? Mistä tiloja toiminnalle voi kysyä ja miten tiloja varataan?

Toimintaan tarvittavien tilojen kartoitus on aina haastavaa, oli kyseessä vapaaehtoisvoimin tai kunnallisesti järjestettävä toiminta. Toimintatiloista on aina puutetta. Paras tapa lähteä liikkeelle on rajata alue, jonka sisältä tarvittavan tilan olisi hyvä löytyä ja joka palvelisi toiminnan tarkoitusta. Suurimmasta osasta Vantaan kaupungin julkisia tiloja on mahdollista hakea käyttövuoroja. Vantaan kaupungin käyttövuorot ovat maksuttomia, kun toiminta on suunnattu vantaalaisille lapsille ja nuorille. Tilojen käyttöä voi tiedustella muun muassa kouluilta, päiväkodeilta ja nuoriso- ja asukastiloilta. Mikäli alueella toimii järjestöjä omissa toimitiloissaan, voi tilojen yhteiskäytön mahdollisuutta tiedustella heiltä. Myös monilla seurakunnilla on tiloja, joita voisi hyödyntää.

2.3 Rahoitus ja kustannukset

Sponsorointi

Myös vapaaehtoisvoimin järjestettävä toiminta vaatii useimmiten hieman taloudellista tukea toimiakseen tavoitteellisesti. Taloudellisen tuen hakeminen voi olla haastavampaa, kun toiminnan takana ei ole yhdistystä tai järjestöä tai kuntaa. Alueella toimiviin yrittäjiin ja järjestöihin kannattaa rohkeasti olla yhteydessä. Yhteydenotossa kannattaa selkeästi kuvata millaisesta toiminnasta on kyse ja millaista tukea toimintaa kaipaava. Yhteistyötä kannattaa aina tehdä ja sitä on hyvä painottaa tukea hakiessa. Ruokakaupat lahjoittavat mieluiten konkreettisia tuotteita tai tavaroita toimintaan. Urheilujärjestöiltä taas voi kysyä, onko heiltä mahdollista saada urheiluvälineitä lahjoitukseksi tai lainaksi. Käytännön näkökulmasta toiminnalle on helpompaa, jos lahjoitukset ovat tavaraa tai palveluita, sillä rahallinen tuki aiheuttaa aina jonkin verran lisätyötä.

Mikäli toiminnassa käsitellään rahaa, on syytä tehdä alusta alkaen tarkkaa ja selkeää kirjanpitoa. Kirjanpito on tärkeä huomioida, jotta toiminta on läpinäkyvää ja luotettavaa. Neljännen sektorin toimijat eivät voi perustaa omaa tiliä, joten raha käytännössä liikkuu käteisenä. Suositeltavaa on aina, että kirjanpidosta vastaisi aina vähintään kaksi nimettyä henkilöä.

Avustukset (Vantaan kaupunki)

Vantaan kaupungin nuorisopalvelut pitävät tärkeinä kaikkia nuorten vapaa-ajan palveluiden parantamiseen tähtääviä hankkeita. Vantaa jakaantuu 60:n asuinalueeseen. Nuorisopalvelut ei pysty takaamaan samanlaisia palveluita jokaiselle alueelle. Vantaan kaupunki arvostaa ja tukee mielellään uusia, vaihtoehtoisia toimintamuotoja. Mikäli vapaaehtoisten järjestämä nuorisotoiminta tarvitsee tukea välineiden hankintaan tai toiminnan järjestämiseen, voit olla yhteydessä alueen nuoristyön esimieheen (Liite 1).

Lisäksi Vantaan kaupungilta on mahdollista hakea kohdeavustusta nuorille järjestettävään toimintaan. Kohdeavustusta myönnetään vantaalaisille nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöille, nuorten toimintaryhmille sekä muille nuorisotyötä tekeville ryhmille. Kohdeavustus on kertaluonteinen avustus lasten tai nuorten toimintaan kohdistuvan projektin, hankkeen, leirin, tapahtuman tai tilaisuuden toteuttamiseen tai siihen osallistumiseen, uusien työmuotojen kokeiluun sekä nuorten itsensä toteuttamiin ja järjestämiin toimintoihin, jotka tukevat nuorten omaa osallistumista ja vaikuttamista. (Vantaan kaupunki 2019.)

Varainhankinta

Varoja toiminnan järjestämiseen voidaan hankkia myös myymällä erilaisia tuotteita pienellä katteella, mikäli siihen löytyy aktiivisia tekijäitä. Vapaaehtoiset tai toimintaan osallistuvat nuoret voivat myös ylläpitää omaa "kahvilatoimintaa". Tämä vaatii kuitenkin siihen sitoutuneita nuoria sekä aikuisen vastuuhenkilön vastaamaan kassasta ja kirjanpidosta, sekä toiminnan ylläpidosta. Varainhankinta on hyvä suunnitella huolellisesti toimintakauden ajaksi, ja sopia vastuuhenkilöistä. Varainhankinnasta olisi hyvä tehdä suunnitelma, mihin kerättyjä varoja käytetään. Tällä tavalla varainhankinta on perusteltavissa ja se lisää toiminnan läpinäkyvyyttä.

2.4 Verkostot

Vapaaehtoistoimintaan monimuotoisuutta tuo kunkin vapaaehtoistoimijan omat vahvuusalueet, tiedot, taidot ja erilaiset verkostot, joita kannattaa hyödyntää myös toiminnan sisällön suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Verkostoja on hyvä pohtia myös toiminnan jatkuvuuden vuoksi. Löytyykö esim. sairastapauksien varalle verkosto, josta tiedustella tuuraajaa vuorossa olevalle vapaaehtoiselle? Löytyykö verkostoista tahoja, jotka voisivat järjestää nuorteniltoihin sisältöä, esimerkiksi urheilulaji esittelyillä, askartelulla tai muulla toiminnalla.

Mitkä ovat ne tahot ja verkostot, josta tarpeen tullen saa apua, neuvoja tai ohjausta erilaisissa tilanteissa tai ongelmakohdissa? Verkostokartta voi auttaa hahmottamaan toiminnan kannalta hyödyllisiä tai tarpeellisia tahoja kaikille toimijoille. Lisäksi on hyvä pohtia, miten yhteistyötä verkostojen kanssa ylläpidetään ja kenen vastuulla se on.

2.5 Toimintasuunnitelma

Jokaiselle toimintakaudelle olisi hyvä tehdä kirjallinen suunnitelma. Suunnitelmassa kerrotaan, kuinka usein toimintaa järjestetään, millaisia tavoitteita toiminnalla on ja millaisin keinoin tavoitteet pyritään saavuttamaan. Toimintasuunnitelma olisi hyvä tehdä yhdessä kaikkien toiminnassa mukana olevien kanssa, jotta jokaisella on mahdollisuus esittää mielipiteensä ja sitoutua yhteisiin tavoitteisiin.

3 TOIMINNAN TURVALLISUUS

Toiminnassa mennään aina turvallisuus edellä. Toimintaa järjestettäessä tuleekin noudattaa pelastus- ja turvallisuusohjeistuksia, joihin on hyvä tutustua huolellisesti. Toimintaa järjestettäessä vastaan voi tulla paljon uusia ja yllättäviäkin tilanteita. Vapaaehtoistoimijoiden olisi hyvä yhdessä käydä turvallisuusasioita läpi ja sopia miten erilaisissa tilanteissa toimitaan ja kuka/ketkä toimivat yhteyshenkilöinä niissä tilanteissa, joissa tarvitsee olla yhteydessä viranomaisiin tai Nuorisopalveluihin.

3.1 Toimijoiden keskinäinen koordinointi ja vastuukysymykset

Toiminnassa olisi hyvä olla valittuna vähintään yksi, mieluiten useampi nimetty henkilö, joka vastaisi toiminnan koordinoimisesta. Toiminnasta vastaavan henkilön tehtävänä olisi koordinoida riittävä määrä toimijoita ylläpitämään turvallista toimintaa,

huolehtia uusien toimijoiden perehdyttämisestä, sekä huolehtia turvallisuussuunnitelman toteutumisesta. Toiminnasta vastaavan henkilön ei ole tarkoitus olla isommassa vastuussa, kuin muiden toimijoiden, vaan hänen tehtävänä on toimia yhteyshenkilönä.

Toiminnasta ovat vastuussa ensisijaisesti vuorossa olevat vapaaehtoiset. Vapaaehtoistoimijoita ja nuoria ei ole vakuutettu erikseen, sillä toimintaa ei lueta Vantaan kaupungin toiminnaksi. Tämä on tärkeää ottaa huomioon ja on huolehtia, että jokainen vapaaehtoistoimija on tietoinen vastuuasioista. Yhdistys, jota ei ole merkitty rekisteriin, ei voi saada nimiinsä oikeuksia, tehdä sitoumuksia eikä kantaa tai vastata. Rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta tehdystä toimesta aiheutuneesta velvoitteesta vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti.

Yhdistyksen muut jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti sellaisesta velvoitteesta (YhdL 58 §).

Vapaaehtoistoimijoiden olisi hyvä luoda toimintaan ohjeet ja raamit, joiden mukaan toimintaa järjestetään onnistuneesti ja turvallisesti. Selkeät raamit tuovat turvallisuutta toimintaan ja varmuutta vapaaehtoistoimijoille itselleen. Myös nuorille voidaan selkeästi tuoda esiin, että näiden reunaehtojen pohjalta toimitaan. Toimintaohjeissa olisi hyvä olla ainakin tehtävät ennen toiminnan alkamista, ohjeet toiminnan aikana sekä ohjeet toiminnan päätyttyä. Olisi hyvä sopia toiminnan järjestämiseen tarvittavien vapaaehtoisten aikuisten määrä, toimintaan osallistuvien nuorten maksimimäärä, tilojen tarkistuskierron sekä miten tilojen tarvittaessa rajataan.

3.2 Turvallisuussuunnitelma

Toimintaan olisi hyvä tehdä oma selkokielen ja yksinkertainen turvallisuussuunnitelmansa, jonka tarkoituksena on ennaltaehkäistä mahdollisia vaaratilanteita. Toiminnan turvallisuussuunnitelma toimisi myös apuna oikean tilanteen sattuessa. Jokaisen toimintaa järjestävän vapaaehtoisen tulee lukea ja sisäistää turvallisuussuunnitelma, jotta jokaisella toimintaan osallistuvalla aikuisella ja nuorella olisi turvallinen ympäristö toimia. Turvallisuussuunnitelmasta tulee löytyä myös toiminnan kannalta tärkeitä yhteystietoja, mihin tarvittaessa olla yhteydessä. (liite 1: Tärkeitä yhteystietoja)

Pelastussuunnitelma

Toiminnassa on noudatettava toimintatilaan ja rakennukseen tehtyä pelastussuunnitelmaa. Kaikkiin julkisiin tiloihin on tehty oma pelastussuunnitelmansa hätätilanteiden varalle. Ennen toiminnan käynnistämistä tulee pelastussuunnitelma käydä läpi jokaisen toimijan kanssa. Suositeltavaa on myös säännöllisin väliajoin harjoitella onnettomuus- ja hätätilanteita, jotta toiminta oikeassa tilanteessa olisi mahdollisimman sujuvaa ja järjestelmällistä. Uusien toimijoiden liittyessä mukaan, tulee heidän kanssaan käydä läpi pelastussuunnitelma ja siihen liittyvät käytännöt.

EA- taidot, alkusammutus, hygieniapassi

Jokaisella toimintakerralla läsnä olisi hyvä olla vähintään yksi henkilö, joka on suorittanut EA 1 –tasaisen ensiapukoulutuksen, sekä yksi henkilö, joka on suorittanut alkusammutuskoulutuksen. Lisäksi tilan seinällä, kaikkien nähtävillä, tulee olla ohjeet siitä, miten hätätilanteessa toimitaan. Oppaan liitteistä löydät ohjeita erilaisiin hätätilanteisiin (liite 2: Toimintaohjeet hätätilanteissa).

Mikäli toimintaan kuuluu ruuan valmistusta tai elintarvikkeiden käsittelyä, olisi vuorossa hyvä olla myös yksi hygieniapassin suorittanut henkilö.

Koulutusta EA-taitoihin, alkusammutukseen sekä hygieniapassia varten voi kysellä tarvittaessa myös nuorisopalveluilta.

3.3 Toimintaohjeita

Toiminnassa on mentävä aina turvallisuus edellä. Ennen toiminnan järjestämistä turvallisuusasiat on huolellisesti selvitettävä ja jokaisen toimijan tiedossa. Nuorisotoimintaa järjestäessä vastaan voi tulla paljon erilaisia ja yllättäviä tilanteita ja niihin on toisinaan vaikea etukäteen varautua. Ongelmatilanteisiin on parempi lähteä puuttumaan kahden ihmisen voimin parina, etenkin jos poistutaan tilasta ulos. Parityöskentely on turvallisempaa ja toimiminen ensiaputilanteessa sujuvampaa. Toinen voi tarvittaessa soittaa apua ja toinen auttaa. Mikäli vähänkään mietityttää, että oma tai muiden turvallisuus voi vaarantua, toimintaan ei pidä ryhtyä, vaan soittaa hätäkeskukseen.

Alle on koottu muutamia yleisimpiä ohjeistuksia tilanteisiin, mitä nuorten kanssa työkennellessä voi kohdata.

Mihin otetaan yhteyttä kun

- Olen huolissani nuoresta?

Toimintaa nuorille järjestettäessä, vapaaehtoistoimijat kohtaavat persoonaltaan ja taustaltaan erilaisia sekä erilaisissa elämäntilanteissa olevia nuoria. Kun nuoret tulevat toiminnassa tutuksi, saattaa joistakin nuorista herätä huoli tai kysymyksiä. Nuoren käytös, pukeutuminen tai poikkeava yleisolemus voi herättää huolta siitä, onko nuorella kaikki asiat kunnossa. Vapaaehtoistoimija voi kysyä nuorelta kuulumisia ja pyrkiä seuramaan nuoren reaktioita ja käyttäytymistä tilassa. Vapaaehtoistoimijalta ei oleteta hänen osaavan ratkaista ongelmaa. Hänen tehtävänä on olla turvallisena aikuisena tilassa. Mikäli nuoren tilanne herättää merkittävää huolta, on hyvä olla yhteydessä suoraan lastensuojeluun ja kysellä konsultaatioapua. Lastensuojelun ammattilainen osaa neuvoa, miten kyseisessä tilanteessa kannattaa toimia. Mikäli nuoren käytös ei aiheuta merkittävää huolta, mutta on epäily, että kaikki mahdollisesti ei ole kunnossa, voi olla yhteydessä paikalliseen nuorisotilan nuorisotyöntekijään tai erityisnuorisotyöntekijään.

Jos epäilet lapsen tai nuoren tarvitsevan lastensuojelun tukea tai haluat kysyä neuvoa, ota yhteyttä lastensuojelun päivystykseen. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä tekee päätöksen, edellyttääkö tilanne lastensuojeluilmoituksen tekemistä. Vapaaehtoistoimija voi tehdä ilmoituksen halutessaan nimettömänä. Mikäli soittaminen lastensuojeluun kuitenkin arveluttaa, voit olla yhteydessä lähimpään nuorisotilaan. Tärkeintä on, että olet huoli tilanteesta yhteydessä johonkin tahoon.

Yhteystietoja:

Lastensuojelupäivystys

ma–pe 8–16 p. 09 839 33337

Virka-ajan ulkopuolella
 Sosiaali- ja kriisipäivystys
 p. 09 8392 4005

- Olen huolissani alueella kohtaamastani ilmiöstä?

Nuorten elämä on hyvin hektistä ja he elävät hetkessä, suunnittelematta tekemisiään juurikaan pidemmälle. Sosiaalisen median ja parempien kulkuyhteyksien vuoksi nuoret liikkuvat yhä suuremmalla säteellä omalta asuinalueeltaan. Sen ansiosta erilaiset nuorten kulttuuriin ja päihteisiin liittyvät ilmiöt jalkautuvat myös omalle asuinalueelle. Vantaan kaupungin nuorisopalvelut tekee säännöllisesti jalkautuvaa nuorisotyötä koko Vantaan alueella. Mikäli olet huolissasi jostakin ilmiöstä tai havainnosta alueellasi, ole rohkeasti yhteydessä alueen nuorisotyön esimieheen. Nuorisotyö voi tarpeen mukaan lisätä näkyvämpää jalkautumista alueella ja ottaa selvää, mistä huolta aiheuttavassa toiminnassa on kyse. Vantaan nuorisopalvelut tekevät yhteistyötä poliisin ja muiden viranomaisten kanssa.

- Koen toiminnan turvattomaksi tai uhkaavaksi?

Nuorille järjestettävässä toiminnassa vastaan voi tulla odottamattomia tilanteita, jotka muuttavat toiminnan ilmapiiriä tai turvallisuuden tunnetta. Mikäli vapaaehtoinen huomaa toiminnassa huolta herättäviä muutoksia, tulee viipymättä tehdä tilanteesta tilannearvio. Tarkoituksena on ennakoida mahdolliset tulevat tilanteet ja sopia miten niissä toimitaan. Mahdollisia tilanteita voivat olla esimerkiksi väkivaltainen nuori tai tappelu. Keinoja hallita tällaisia tilanteita ovat valvonnan lisääminen, tilojen rajaaminen sekä tilojen sulkeminen. Missään tapauksessa tappeluun ei saa mennä väliin, jos on pienikin riski vahingoittaa itse. Vakavissa väkivaltatilanteissa ole aina välittömästi yhteydessä hätäkeskukseen 112 ja pidä huolta ulkopuolisten turvallisuudesta. Kaikkien turvallisuus toiminnassa on ensiarvoisen tärkeää. Kannattaa pelata varman päälle, ja välttää turhia riskejä. Kyseessä on sekä vapaaehtoistoimijoiden että nuorten turvallisuus. Raportoi vakavista väkivaltatilanteista aina alueen nuorisotyön esimiehelle!

- Turvallisuushavainnot

Mikäli tilassa havaitaan turvallisuuteen liittyviä puutteita, tulee niistä laittaa ilmoitus raporttiin (Liite 3). Tämän lisäksi puutteista tulee viipymättä olla yhteydessä kiinteistönhoidosta vastaavaan henkilöön. Toiminnassa mennään aina turvallisuus edellä ja on tärkeää puuttua mahdollisiin epäkohtiin mahdollisimman nopeasti. Tiloista vastaavan henkilön kanssa on hyvä etukäteen sopia, kehen olla yhteydessä, jos tiloissa havaitaan korjattavia asioita tai puutteita.

- Päähtynyt nuori

Epäillessäsi nuoren olevan päähtynyt, kerro epäilyksestäsi heti muille toimijoille. Pohdittakaa ja seuratkaa tilannetta rauhassa. Päähtynyt nuori kannattaa ottaa rauhallisesti ja huomiota herättämättä sivuun keskustelemaan. Päähtyneen nuoren kanssa olisi hyvä keskustella rauhassa ja saada häneen kontakti. On tärkeää selvittää perustietoja nuoresta ja pyrkiä saamaan huoltajan numero, jolle voisi ilmoittaa asiasta. Jos nuori on huonossa kunnossa, on syytä soittaa hätäkeskukseen.

Kaikissa tapauksissa päähtynyt ei kuitenkaan välttämättä suostu keskustelemaan, jolloin aikuiset voivat pyytää nuorta poistumaan. Nuorta ei voi pitää väkisin tilassa. Kaikissa alaikäisten päähtymystapauksissa tulee soittaa hätäkeskukseen, jotta vastuu nuoren turvallisuudesta ja terveydestä ei jää vapaaehtoisien aikuisten harteille. Hätäkeskukseen soittamalla tieto välittyy hätäkeskuspäivystäjälle, joka arvioi tilanteen ja vastuu siirtyy tällöin viranomaisille.

Hätäkeskukseen kannattaa aina olla yhteydessä, jos toiminnassa tai sen läheisyydessä tapahtuu asioita, joihin viranomaisen olisi hyvä puuttua. Jokainen tehtävä poliisille tilastoidaan, vaikka poliisi ei jokaiseen tehtävään pystyisikään reagoimaan. Tilastoitamalla poliisi saa kokonaiskuvan tehtävien määrästä alueella, joihin voidaan mahdollisesti myöhemmin tarttua paremmin.

4 VAPAAEHTOISTOIMIJAT

4.1 Uusien vapaaehtoisten rekrytointi, vastaanotto ja perehdytys.

Uudet vapaaehtoiset ovat tervetulleita toimintaan. Vapaaehtoistoimintaan mukaan haluavat on ensin hyvä haastatella. Haastattelussa voidaan käsitellä henkilön motiiveja liittyä mukaan toimintaan, kuinka paljon hän on valmis käyttämään aikaansa, miten hän on valmis sitoutumaan toimintaan, miten hän kokee nuorten kanssa toimimisen, sekä uuden vapaaehtoisen omia vahvuuksia. Samalla uudelle henkilölle voidaan kertoa, millaista toiminta on käytännössä, millaisia taitoja tai valmiuksia sen järjestäminen vapaaehtoisilta edellytetään sekä toimintaan sitoutumista. Vapaaehtoisen haastattelu on tärkeää myös turvallisuuden näkökulmasta, jotta vältetään mahdollisilta väärinkäsityksiltä toiminnan sisällöstä sekä saadaan ominaisuuksiltaan nuorisotoimintaan huonosti sopivat henkilöt karsittua pois. Tämän oppaan liitteistä löytyy valmis lomake haastattelua varten (Liite 4: Haastattelulomake)

Kun uusi vapaaehtoinen liittyy toimintaan, perehdytys on ehdottoman tärkeää. Uusi toimija tarvitsee aluksi riittävästi tukea ja opastusta, jotta alkuun pääseminen olisi mahdollisimman sujuvaa. Uuden vapaaehtoisen perehdytyksestä vastaa toiminnasta vastaava henkilö tai sovitusti nimetty henkilö. Toiminnasta olisi hyvä olla tehtynä valmis perehdytyslista ja toimintamalli, jonka avulla kaikki toimintaan liittyvät tärkeät asiat tulisi järjestelmällisesti perehdytettyä.

4.2 Vapaaehtoistoimijoiden verkosto ja vastuunjako

Vapaaehtoistoimijoiden on hyvä keskenään sopia kuka toimintakaudella vastaa mistäkin tehtävästä. Kuka huolehtii siitä, että paikalla on aina riittävä määrä toimijoita ja kenen vastuulla on toiminnan sisällön tuottaminen tai raportin kirjoittaminen (raportoinnista lisää luvussa 8). On hyvä suunnitella myös valmiiksi millä ja miten vapaaehtoistoimijoiden verkostoa motivoida. Mikä ylläpitää ja tukee verkostoa ja toimintaan sitoutumista. Vapaaehtoistoimijat voivat halutessaan suunnitella yhteistä hyvinvointia ja motivaatiota tukevaa toimintaa, retkiä, virkistystoimintaa ja palkitsemista myös varsinaisen toiminnan ulkopuolelle.

On hyvä myös sopia yhteinen viestintäkanava, sekä säännöt miten ja mihin tarkoitukseen kyseistä kanavaa käytetään. Kulkeeko tieto toimijoilta toiselle sähköpostiringin,

WhatsApp ringin vai kenties yhteisen Facebook ryhmän kautta. Viestintäkanavienkin suhteen on hyvä muistaa, ettei nuorista puhuta nimillä.

4.3 Työnohjaus/konsultaatio/tuki

Työnohjaus on keino tarkastella toimintaa ja siihen vaikuttavia rakenteita, odotuksia, tunteita sekä omaa roolia vapaaehtoistoimijana. Työnohjauksessa voidaan käsitellä myös toiminnassa eteen tulleita vaikeita tilanteita. Työnohjaus voi olla yksilö- tai ryhmämuotoista. (Syrjänen 2003, 56.)

Vantaan kaupungin nuorisopalvelut pyrkii tukemaan ja kannustamaan vapaaehtoisten järjestämää toimintaa mahdollisuuksien mukaan. Tukea, konsultaatiota tai työnohjauksellista tukea toimintaan tarvittaessa voi olla yhteydessä Nuorisopalveluiden nimeämään yhteyshenkilöön. Yhteyshenkilön kanssa voidaan kartoittaa vaihtoehtoja, ratkaista mahdollisia ongelmia tai muita toimintaan liittyviä asioita. Ongelmia voidaan ratkoa myös yhdessä alueen nuorisotyöntekijän tai erityisnuorisotyöntekijän kanssa. Lisäksi vapaaehtoisille aikuisille voidaan tarvittaessa järjestää työnohjauksellista tukea nuorisopalveluiden toimesta. Työnohjauksella pyritään helpottamaan ja ratkaisemaan mahdollisia ongelmia sekä sitouttamaan ja motivoimaan vapaaehtoisia pitkäjänteiseen toimintaan.

4.4 Koulutus

Jokaisessa toimintavuorossa olisi hyvä olla henkilö tai henkilöitä, jotka ovat suorittaneet EA1 –tasoisien ensiaputaitokurssin sekä alkusammutuskoulutuksen. Jos toiminnassa valmistetaan ruokaa tai käsitellään elintarvikkeita, tulisi yhdellä henkilöllä olla hygieniapassikoulutus. Mikäli toimijoiden keskuudesta ei löydy riittävästi koulutuksen käyneitä (EA1, hygieniapassi, ensisammutus) tai useampi vapaaehtoistoimija haluaisi kouluttautua, voi Vantaan kaupungin nuorisopalveluilta kysellä mahdollisuuksia koulutuksiin tai ehdottaa oman koulutuksen järjestämistä vapaaehtoistoimijoille. Lisäksi nuorisopalveluilta voi tiedustella mahdollisuutta myös järjestyksenvalvojakoulutuksesta, mikäli toiminnassa sellaiseen koetaan tarvetta.

Nuorisopalvelut voi tarvittaessa järjestää koulutusta myös nuorten kohtaamiseen, haastavien tilanteiden ennaltaehkäisemiseen ja ratkaisemiseen, sekä muihin vapaaehtoistoimintaan nuorten parissa liittyviin asioihin. Mikäli vapaaehtoistoimijat kokevat

tarvitsevansa koulutusta tai tukea, voi koulutustarpeita kartoittaa yhdessä Nuorisopalveluiden nimeämään yhteyshenkilön kanssa.

5 TOIMINNAN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Lainsäädäntö

Yhden asian liikkeitä, harrastusseuroja tai muita epävirallisia toimikuntia voidaan useimmiten verrata rekisteröimättömiin yhdistyksiin, vaikka he eivät itseään yhdistykseksi kutsuisikaan. Tällaisesta toiminnasta käytetään myös nimitystä “neljännen sektorin toiminta”. Yhdistyslain julkisoikeudelliset määräykset koskevat myös rekisteröimättömiä yhdistyksiä. (Loimu 2012, 26.) Toiminnan järjestäjä tai järjestäjät vastaavat henkilökohtaisesti omasta toiminnastaan ja sen turvallisuudesta. Yksi vapaaehtois-toimijan haasteista onkin tunnistaa toimintaa ohjaavat lait ja tiedostaa omat vastuunsa ja velvollisuutensa toimintaa järjestäessään.

Rekisteröimättömän yhdistyksen toimintaa ohjaavat muun muassa seuraavat lait:

- Sen tarkoituksen tulee olla aatteellinen, eikä se saa olla lain tai hyvien tapojen vastainen (YhdL 1 §).
- Sen toiminta ei saa olla pääasiassa taloudellista (YhdL 2 §).
- Yhdistys, jota ei ole merkitty rekisteriin, ei voi saada nimiinsä oikeuksia tai tehdä sitoumuksia eikä kantaa tai vastata. Rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta tehdystä toimesta aiheutuneesta velvoitteesta vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti. Yhdistyksen muut jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti sellaisesta velvoitteesta (YhdL 58 §)

5.2 Etiikka, arvot & päihteettömyys

Nuorisotoimintaa aloitellessa on hyvä olla kaikille selvillä, millaisia yhteisiä arvoja toiminnassa noudatetaan ja edistetään. Toiminnan arvopohja ja toimintamalli voi vaikuttaa myös avustusten hakemiseen. Esimerkiksi Vantaan kaupungin nuorisopalvelut tukee toimintaa, joka on sen arvojen mukaista, ja edistää nuoren kasvua ja kehitystä.

Puuttumistilanteisiin on hyvä olla selkeä toimintamalli, esimerkiksi päihtyneen nuoren kohdalla. On tärkeää, että toimintamalli on jokaisella vapaaehtoistoimijalla selkeästi tiedossa. Toimintamallit on hyvä kirjata toiminta ja turvallisuussuunnitelmiin, ja huolehtia selkeästä perehdytyksestä yhteisiin toimintalinjoihin. Toimintalinjat on hyvä kirjata mahdollisimman seikkaperäisesti ja selkeästi. Miten päihtyneen nuoren kanssa toimitaan, mihin ollaan yhteydessä, yhteydenpito nuorten vanhempiin/kotiin, ketä tilanteessa voidaan tarvittaessa konsultoida.

Ennen toiminnan aloittamista on hyvä pohtia miten ja millaista tietoa kävijöistä tarvitaan tai kerätään. Tietosuojalaki asettaa kävijärekistereiden pitoon omat rajansa. Jokaisen toimijan tulee olla tietoinen, miten kävijämääristä pidetään kirjaa ja mihin tietoa käytetään.

Myös tiedottamiseen ja yhteistyöhön huoltajien kanssa on hyvä olla selkeät, valmiit toimintamallit. Miten toimitaan, jos nuoren huoltajiin on tarvetta olla yhteydessä?

Mistä saadaan tietoa tai miten ja kehen ollaan yhteydessä, jos huoltajien yhteystietoja ei ole saatavilla? Miten ja mitä toiminnasta tiedotetaan huoltajille? Järjestetäänkö huoltajille vanhempainilta, kutsutaanko heitä toimintaan tutustumaan tai lähestytäänkö heitä infokirjeen muodossa.

6 MAINOSTUS JA MARKKINOINTI

Miten toimintaa markkinoidaan? Markkinointia on hyvä suunnitella etukäteen; Miten mainostetaan, missä toimintaa mainostetaan ja mitkä ovat ne kanavat, joista kohderyhmän tavoittaa, kuka mainonnasta vastaa ja kenelle markkinointia kohdistetaan. Sosiaalinen media on erittäin toimiva markkinointikanava nuorille suunnatussa mainonnassa. Sosiaalisen median kanavien ylläpidossa on kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että nuoret pääsääntöisesti seuraavat vain aktiivisia ja heitä kiinnostavia tilejä. Tämä

edellyttää aktiivisuutta myös tilien hallitsijoilta. Sosiaalisen median erilaisia tilejä luodessa on hyvä miettiä, millaisia tavoitteita sillä pyritään saavuttamaan ja mille kohderyhmälle mainontaa ollaan suuntaamassa. Eri ikäiset nuoret saattavat käyttää hyvin erilaisia sosiaalisen median kanavia. Lisäksi sosiaalinen media elää ja muuttuu jatkuvasti. Hyvä keino mainontaan sopivaa sosiaalista mediaa pohtiessa, on kysyä nuorilta itseltään, mikä kanava on paras tapa tavoittaa heidät. Lisäksi on hyvä sopia pelisäännöt tilien päivittämisen suhteen. Miten toimitaan, millaista tietoa tileillä jaetaan ja mitä päivitetään, jotta tili pysyy laadukkaana, aktiivisena ja kiinnostavana. Huomioithan, että nuorilta ja nuorten vanhemmilta tulee aina olla lupa, jos heidän kuviaan halutaan julkaista sosiaalisessa mediassa.

5 vinkkiä Sosiaaliseen mediaan

- Kunnioita ympäristöä ja nuorten maailmaa
- Ole kärsivällinen ja järjestelmällinen
- Älä aliarvioi toimintasi voimaa tai sanomaa
- Ole aito ja aidosti mukana!
- Muista laatu. Tarkista vielä kerran ennen julkaisua.

(Verke 2019)

7 TOIMINNAN SISÄLTÖ

Mitä nuorten kanssa tehdä? Toiminnan sisältöä on hyvä pohtia yhdessä etukäteen toimintakaudeksi kerrallaan. Mitä milläkin kerralla tehdään, mistä mahdollisia välineitä saadaan lainaksi tai hankittua, kuka vastaa ja kuka toiminnan sisällön toteuttaa?

7.1 Välineiden lainaus

(Mistä mitäkin voi lainata)

Nuorisopalvelut - Listaus lainattavista välineistä. Lainattavia välineitä voi kysellä Nuorisopalveluilta.

Urheiluseurat- Lajiseuroilta voi kysellä mahdollisia lainavälineitä sekä lajiesittelyä.

Seurakunta nuorisotyö- Seurakunnan nuorisotyöltäkin löytyy erilaisia pelivälineitä, joita voi tiedustella lainaksi.

7.2 Yhteiset pelisäännöt

Yhteiset pelisäännöt luodaan yhdessä nuorten kanssa. Sääntöjä on hyvä kerrata ja palauttaa mieleen säännöllisesti yhdessä nuorten kanssa. Sääntöjä tulee myös kaikkien noudattaa. Yhdessä sovittujen sääntöjen on oltava selkeästi saatavilla ja kaikkien näkyvillä, jotta myös uudet toimintaan osallistuvat nuoret ovat tietoisia yhdessä sovitusta säännöistä.

7.3 Nuorten osallistaminen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen

Toiminnan sisällön tulee olla nuorten toivomaa ja heidän näköistään. On hyvä osallistaa nuoret toiminnan sisällön suunnitteluun ja toteutukseen. Toiminta on todennäköisesti nuoria enemmän tavoittavaa ja kiinnostavaa silloin, kun aloite on tullut heiltä itseltään. Toiminnan suunnitteluun on hyvä luoda myös jokin rakenne ja säännöllisyys. Sosiaalista mediaa voi hyödyntää nuorten tavoittamisessa (kyselyt). Nuoret voivat halutessaan myös itse järjestää toimintaa toisilleen.

7.4 Toiminnan arviointi ja kehittäminen

Toiminnan säännöllisellä arvioinnilla voidaan mitata toiminnan tarvetta ja vaikuttavuutta sekä kehittää toimintaa. Toimintaa voidaan arvioida ja kehittää esimerkiksi säännöllisiä palautekyselyitä hyödyntämällä. Palautteen keräämisessä kannattaa miettiä ainakin seuraavia seikkoja:

- Miten palautetta annetaan ja kerätään?
- Millaista palautetta kerätään, miten palautetta hyödynnetään toiminnan kehittämiseen?
- Miten palaute käsitellään ja miten palautteeseen vastataan?

(Kuuluvainen 2015, 80)

Palautetta kannattaa kerätä säännöllisesti, etenkin toiminnan kohderyhmältä, nuorilta. Nuorilta saadun palautteen avulla toimintaa voidaan kehittää ja suunnata. On tärkeää saada nuorten ääni kuuluville. Tämän oppaan lopussa on malliesimerkki nuorille tehtävästä palautekyselystä (Liite 5). Kyselypohjan malli on tarkoitettu helpottamaan sitä, millaista palautetta olisi nuorilta hyvä kerätä. Jokainen vapaaehtoistoiminta voi kerätä palautteet itse parhaaksi kokemallaan tavalla esimerkiksi sähköisesti.

8 NUORET

8.1 Nuorten kohtaaminen

Nuoren kohtaaminen lähtee ystävällisestä tervehtimisestä. Aikuiset omalla esimerkillään tuovat esille kohtaamisen toimintamallia nuorille. Ei ole siis yhdentekevää, miten nuori otetaan toiminnassa vastaan ja minkälainen kuva heille toimintakulttuurista annetaan. Jokainen toimintaan osallistuva nuori on hyvä tilaan saapuessa henkilökohtaisesti ovella kohdata ja esittäytyä. Sekä nuorten, että vapaaehtoistoimijoiden turvallisuutta lisää se, että tiedetään, ketä toimintaan osallistuu ja ketä aikuisia on paikalla. Vapaaehtoistoimijan nimikyltti tai tarra voi auttaa tutustumisessa ja nimien muistamisessa.

8.2 Nuorten omat projektit ja rahoitus

Nuorten toimintaraha

Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden nuorten toimintarahaa myönnetään vantaalaisten nuorten uusille projekteille. Avustus voi olla 100–400 euroa. Avustusta voivat hakea 13-19-vuotiaat nuortenryhmät. Ryhmässä tulee olla vähintään kolme jäsentä. Nuorisopalveluista saa tarvittaessa opastusta projektin toteuttamiseen.

Toimintarahaa hakevalla ryhmällä tulee olla nimettynä sekä yhteyshenkilö, joka on yksi ryhmän nuorista, että täysi-ikäinen vastuuikäinen. Toimintarahaa ei myönnetä jo olemassa olevaan toimintaan, oppilaitosten toimintaan eikä jo toteutuneelle projektille. Toiminnan tulee olla nuorisopalveluiden arvojen mukaisesti päihteetöntä. Toimintarahaa haetaan kohdeavustuslomakkeella. Hakemus toimitetaan Vantaan kaupungin kirjaamoon osoitteeseen: Vantaan kaupunki, kirjaamo, PL 1100, 01030 Vantaa. Nuorten toimintarahassa on jatkuva haku.

https://www.vantaa.fi/vapaa-aika/nuoret/osallistu_ ja_ vaikuta/nuorten_omat_projektit

8.3 Nuoren kasvu ja kehitys

Murrosiässä nuoren kasvu ja kehitys on nopeampaa, kuin missään muussa elämänvaiheessa. Nuoren fyysinen olemus muuttuu ja seksuaalisuus voimistuu, mutta myös ajattelutaidoissa ja tunne-elämässä tapahtuu merkittävää kehitystä. Ajattelutoiminnan muutokset näkyvät itsenäisenä ajatteluna, kriittisenä suhtautumisena aiemmin opittuihin asioihin, ehdottomuutena ja maailmankuvan mustavalkoisuutena. Nuori pohtii paljon myös omia arvojaan ja ideologioitaan ja haastaa aikuisia isojen kysymysten äärellä. Nämä ovat asiat on hyvä ottaa huomioon nuorten kanssa toimiessa. Nuoria kannattaa kuunnella herkällä korvalla. Lisätietoa nuorten kanssa toimimiseen, konsultointiapua, toimintaohjeita ongelmatilanteisiin tai koulutusta nuorten kohtaamiseen voi kysellä alueen Nuorisopalveluilta. Lisätietoa lasten ja nuorten kehityksestä löytyy myös esimerkiksi osoitteesta:

<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/>

9 RAPORTOINTI JA KIRJANPITO

Raportointi ja tilastointi ovat oleellisia onnistuneen ja laadukkaan toiminnan takaamiseksi. Raportoinnilla pyritään saamaan kaikille toimijoille ja yhteistyökumppaneille selkeä kuva toiminnasta. Raportoinnilla pyritään myös parantamaan toiminnan laatua. Tilastoinnilla seurataan toiminnan volyyymiä ja siitä voidaan tehdä johtopäätöksiä onnistumisista ja toiminnan merkityksellisyydestä.

9.1 Raportointi

Jokaisesta toimintakerrasta on suositeltavaa tehdä erillinen, selkokielen raportti. Raportin on hyvä sisältää perustiedot toimintakerrasta, kuten ketkä olivat vetovastuussa, kuinka paljon kävijöitä oli sekä lyhyesti mitä illan aikana tapahtui. Raporteilla

saadaan tietoa jaettua seuraavaa kertaa varten muille toimijoille sekä nuorisopalveluille. Lisäksi raporteista pystytään helposti seuraamaan kävijämääriä ja toimintaan liittyviä ilmiöitä. Raporttiin ei saa kirjata nuorten nimiä tai muuta tietosuojalainalaista tietoa. Nimien sijasta käytetään sanaa ”nuori”. Mikäli tilassa havaitaan turvallisuuteen liittyviä puutteita, tulee ne kirjata raporttiin. Puutteista tulee lisäksi olla viipymättä yhteydessä myös kiinteistönhoidosta vastaavaan henkilöön.

Toimintailloista tehdyt raportit olisi hyvä tallettaa sähköisesti johonkin kaikille yhteiseen suljettuun palveluun. Tällä tavalla on jokaiselle toimijalle selkeää, mistä tieto löytyy tarvittaessa. Jokaisen toimintakerran raportti olisi hyvä lähettää ainakin alueen nuorisotyön esimiehelle. Tämä mahdollistaa sen, että toimintaa seurataan säännöllisesti myös asiantuntijan toimesta ja toiminta saa enemmän positiivista näkyvyyttä Vantaan kaupungin nuorisopalveluissa. Käyntikertojen raportointi auttaa toiminnan tarpeen määrittelemisessä ja perustelemissa sekä avustusten hakemisessa.

Mikäli toiminnassa on tapahtunut jotain sellaista poikkeavaa, josta alueen nuorisotyön olisi hyvä olla tietoinen, on erityisen tärkeää lähettää raportti alueen nuorisotyön esimiehen lisäksi myös alueen nimetyille nuorisotyöntekijälle tai erityisnuorisotyöntekijälle. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi uhka- ja vaaratilanteet, väkivaltatilanteet yms. Mahdolliset tehdyt lastensuojeluilmoitukset on hyvä mainita raportissa. Valmis esimerkki raporttipohjasta toimintaan löytyy oppaan lopusta (liite 3: Raporttipohja). Raporttipohjan malli on tarkoitettu helpottamaan sitä, millaisia asioita olisi hyvä raportoida. Jokainen vapaaehtoistoiminta voi kerätä raportoitavat asiat itse parhaaksi kokemallaan tavalla esimerkiksi sähköisesti. Raportoinnista alueen nuoristyölle kannattaa yhdessä sopia molemmille luontevin tapa.

9.2 Toimintakertomus

Toimintakertomus on hyvä laatia toimintakausittain. Toimintakertomukseen kirjaan lyhyesti kauden tapahtumat, toimintaan osallistuneiden nuorten määrä sekä selostus siitä mihin mahdollisia avustuksia on käytetty. Toimintakertomuksen voi toimittaa toimijoiden lisäksi myös yhteistyökumppaneille tiedoksi.

9.3 Tilastointi

Tunnusluvut, eli nuorten määrän ja toimintatuntien tilastointi ja raportointi auttaa määrittelemään ja arvioimaan toiminnan tarvetta ja ohjaamaan toiminnan jatkuvuutta. Tunnusluvuista voi olla hyötyä myös avustusten haussa, toiminnan tarpeen perustelemisessa. Toimintaa aloittaessa on sovittava vastuualueista, kuka huolehtii tilastoinnista, miten ja mitä lukuja kerätään ja tilastoidaan sekä miten tilastoja hyödynnetään ja käsitellään.

LÄHTEET

Kuuluvainen, Salla 2015. Vapaaehtoistyön johtaminen. Helsinki: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Loimu, Kari 2012. Yhdistystoiminnan käsikirja. Alma Talent Oy.

Syrjänen, Kaisli 2003. Vapaaehtoisten jaksaminen. Teoksessa Pirkko Hakkarainen (toim.) Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Helsinki: Kansalaisareena ry., 33-37.

Vantaan kaupungin nuorisopalvelut 2019. Viitattu 14.11.2019. https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/talous_ja_strategia/avustukset/nuorisoavustukset

Verke – Digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskus. Viitattu 25.6.2019. <https://www.verke.org/materialpacket/sosiaalinen-media/>)

Yhdistyslaki (503/1989) Viitattu 27.9.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503>

LIITTEET

Liite 1: Tärkeitä yhteystietoja

Liite 2: Ohjeita hätätilanteisiin

Liite 3: Esimerkki raporttipohjasta

Liite 4: Haastattelulomake

Liite 5: Esimerkki nuorten palautekyselystä

Liite 1: Tärkeitä yhteystietoja

TÄRKEITÄ YHTEYSTIETOJA

HÄTÄNUMERO 112

Lastensuojelu

Jos epäilet lapsen tai nuoren tarvitsevan lastensuojelullista tukea tai haluat kysyä neuvoa, ota yhteyttä lastensuojelun päivystykseen. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä tekee päätöksen, edellyttääkö tilanne lastensuojeluilmoituksen tekemistä.

Lastensuojelupäivystys
ma–pe 8–16 p. 09 839 33337

Sosiaali- ja kriisipäivystys
p. 09 839 24005

Nuorisopalvelut

Aviapolis-Kivistö alueen nuorisotyön esimies
p. 043 826 8315

Pakkalan nuorisotila Wintti
p. 040 847 3191

Nuorisotyön päällikkö, alueellinen nuorisotyö
p. 040 0773282

Verkostopäällikkö, järjestöt ja kansalaistoiminta, hallinnon tukipalvelut
p. 040 523 4744

**PELASTA ENSIN ITSESI,
jotta voit auttaa muita.**

Yleinen hätänumero 112

1. Tapaturmapaikka?
- tarkka osoite ja kunta
2. Mitä on tapahtunut?

Poistuminen hätätilanteessa

1. Jos huoneistossasi palaa, poistu nopeasti. Sulje kaikki ovet perässäsi. Milkäli palo on muualla, todennäköisesti turvallisin paikka on oma huoneistosi.
2. Kaikista merkityistä vaarpoistumisteistä pääsee poistumaan ilman avainta. Siirry kokoonnumispaikalle, jos se on turvallisista.
3. Hissin käyttö on kielletty kaikissa hätätilanteissa.

Tämän rakennuksen kokoonnumispaikka on:

Pelastustie

Älä estä ihmishengen pelastamista!
Pidä pelastustiet vapaana.

Tulipalon sattuessa

Älä hengitä savua! Savu tappaa!

1. Kuullessasi palovaroitimen äänen tai jos havaitsit savua, toimi välittömästi.
2. Pelasta itsesi ja vaarassa olevat.
3. **Soita 112.**
4. Varioita muita.
5. Sammuta, jos se on turvallisista.
6. Mene ulos, jos se on turvallisista. Milkäli palo on muualla, todennäköisesti turvallisin paikka on oma huoneistosi.
7. Rajoita paloa sulkemalla ovet.
8. Opasta palokunta paikalle.

Jos porttikossa on savua, sulje ovi ja soita 112.

Yleinen vaaramerkki

Ilmoita mulle rappukäytävässä asuville, mikäli kuulet yleisen vaaramerkin. Viranomaiset varoittavat yleisellä vaaramerkillä väestöä kaasu-, säteily- tai muusta vaarasta.

- **Siirry** tai pysy sisätiloissa, vältä kellarikerrosta.
- Älä mene väestönsuojan, elleivät viranomaiset käske.
- **Sulje** ovet ja ikkunat, tuuletusaukot ja ilmastointilaitteet.
- **Avaa** radio ja odota rauhallisesti ohjeita.
- **Vältä** puhelin käyttöä, etteivät linjat tukkeudu.
- **Älä poistu** alueelta ilman viranomaisten kehoitusta, ettei joutuisi matkalla vaaraan.

Hätäensivun ohjeet

Kaikki osaavat auttaa. Uskalla sinäkin!

Soita 112 ja tee tämä:

Turvaa hengitys

- Tajuton on aina tukehtumisvaarassa, sillä kieli voi painua kurkkun ja tukkia hengityksen. Tai tajuton voi tukehtua oksennukseen.
1. Tunnustele poskellasi, hengittääkö?
 2. Jos hengittää, käännä kyljelleen ja käännä leukka irti rinnasta. Seuraa hengitystä.
 3. Jos ei hengitä, aloita painelu-puhalluselytyys.

Turvaa verenkierto

Tyrehydyä runsas verenvuoto painaen kädelä suoraan haavaan. Valmistu sen jälkeen paineside saatavilla olevista tarvikkeista. Irrota kiristävät vaatteet.

Ilmoita vioista tai häiriöistä klo 8–16:

Puh.

Muuna aikana kiireellisissä tilanteissa:

Puh.

Asuintalon turvallisuushenkilöstö:

Puh.

Puh.

Puh.

Liite 3: Esimerkki raporttipohjasta

RAPORTTI

YLÄSTÖN NUORTENILLAT

Pvm ja toiminta-aika: ____ . ____ .20__ KLO ____ - ____

Vuorossa olleet aikuiset: _____

Oliko alueen nuorisotyöntekijä paikalla? _____

Yhteensä kävijöitä: _____

Toiminnan kuvaus:

(Oliko ohjelmassa jotain erityistä? Mitä tehtiin? Muita huomioita seuraaville kerroille?)

(Jatka kääntöpuolelle, jos tila ei riitä)

Millä kirjaimella kuvailisit illan onnistumista? (V, K tai P): _____

Punainen = Erittäin huolestuttavia huomioita tai tapahtumia. Väkivaltaista käyttäytymistä, vaaratilanne, päihteitä yms.

Keltainen = Hieman huolestuttava ilta. Rauhatonta, levotonta. Läheltä piti tilanne. Huolestuttavia havaintoja

Vihreä = Hyvä ilta, kaikki sujui rauhallisesti ja turvallisesti. Ei erityisiä huomioita

Liite 4: Haastattelulomake

UUDEN VAPAAEHTOISEN HAASTATTELULOMAKE

Nimi: _____

Puhelinnumero: _____

Sähköposti: _____

Käykää keskustelua seuraavista kysymyksistä, vastauksia voi kirjata, jos se helpottaa keskustelua, mutta ei ole välttämätöntä

Kuka olet, kerro jotain itsestäsi:

Millaiseksi koet nuorten kanssa tehtävän vapaaehtoistyön?

Mitkä ovat omat motiivisi liittyä vapaaehtoiseksi Nuorteniltoihin Ylästään?

Onko sinulle luontaista työskennellä nuorten kanssa?

Onko sinulla jotain erityistaitoja tai vahvuuksia, joita voit hyödyntää toiminnassa?

Millaisia asioita koet haasteelliseksi nuorten kanssa tehtävässä vapaaehtoistyössä?

Haluatko vielä sanoa jotain muuta?

Mitä asioita haluat tietää ennen kuin aloitat/teet päätöksen aloittamisesta.

Liite 5: Esimerkki nuorten palautekyselystä

1. Kuinka usein osallistut toimintaan

a) kerran kuussa b) 2-3 krt/kk c) useammin

2. Millä arvosanan antaisit toiminnalle asteikolla 1-5? (1=heikko, 5=erinomainen)

3. Mikä toiminnassa on parasta? Miksi osallistut toimintaan? Voit valita useammankin

A) se on lähellä b) mieluisat tekeminen c) kaverit d) Liikunta e) pelit, f) VR lasit g) ruoka h) keskusteleminen aikuisen kanssa I) Turvallinen ajanviettopaikka j) Joku muu, mikä?

4. Onko jokin toiminnassa huonoa?

5. Puuttuuko toiminnasta jotain?

6. Millä tavoin toiminta olisi vieläkin parempaa?